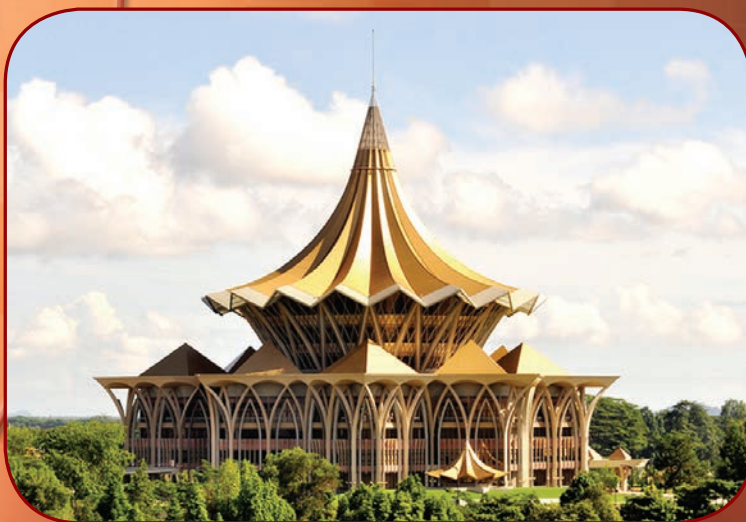

LAPORAN KETUA AUDIT NEGARA

**PENYATA KEWANGAN KERAJAAN NEGERI DAN
PRESTASI KEWANGAN AGENSI**

**NEGERI SARAWAK
TAHUN 2015**

JABATAN AUDIT NEGARA MALAYSIA

LAPORAN KETUA AUDIT NEGARA

PENYATA KEWANGAN KERAJAAN NEGERI
DAN PRESTASI KEWANGAN AGENSI

NEGERI SARAWAK
TAHUN 2015

JABATAN AUDIT NEGARA
MALAYSIA

KANDUNGAN

KANDUNGAN

PERKARA

MUKA SURAT

KATA PENDAHULUAN

vii

INTISARI LAPORAN

xi

BAHAGIAN I - PENGESAHAN PENYATA KEWANGAN KERAJAAN NEGERI SARAWAK BAGI TAHUN BERAKHIR 31 DISEMBER 2015

Pendahuluan	3
Objektif Dan Metodologi Pengauditan	4
Pengesahan Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak Bagi Tahun Berakhir 31 Disember 2015	4

BAHAGIAN II - ANALISIS KEWANGAN KERAJAAN NEGERI

Latar Belakang	9
Kedudukan Kewangan Kerajaan Negeri	9
Kumpulan Wang Disatukan	9
Wang Awam	11
Akaun Hasil Disatukan	13
Akaun Pinjaman Disatukan	21
Akaun Amanah Disatukan	22
Penyata Akaun Memorandum	34
Rumusan Dan Syor Audit	49

BAHAGIAN III - RANCANGAN PEMBANGUNAN KERAJAAN NEGERI

Rancangan Malaysia Kesepuluh	53
Rumusan	56

BAHAGIAN IV - PENYERAHAN, PEMBENTANGAN PENYATA KEWANGAN DAN PRESTASI KEWANGAN AGENSI NEGERI

Pendahuluan	59
Pengauditan Penyata Kewangan	59
Kedudukan Penyerahan Penyata Kewangan	59

PERKARA**MUKA SURAT**

Pembentangan Penyata Kewangan	60
Prestasi Kewangan	60
Syor Audit	73

**BAHAGIAN V - PEMBENTANGAN LAPORAN KETUA AUDIT NEGARA
DAN MESYUARAT JAWATANKUASA KIRA-KIRA
WANG AWAM NEGERI**

Pembentangan Laporan Ketua Audit Negara Mengenai Penyata Kewangan Kerajaan Negeri; Dan Aktiviti Kementerian/Jabatan/ Agensi Dan Pengurusan Syarikat Kerajaan Negeri	77
Mesyuarat Jawatankuasa Kira-kira Wang Awam Negeri	77

PENUTUP	81
----------------	-----------

LAMPIRAN

I Sijil Ketua Audit Negara	85
II Pernyataan Setiausaha Kewangan Negeri Sarawak Dan Akauntan Negeri Sarawak	86
III Penyata Kedudukan Kewangan	87
IV Penyata Penerimaan Dan Pembayaran Wang Tunai	88
V Penyata Prestasi Kewangan	90
VI Penyata Akaun Memorandum	91
VII Nota Kepada Penyata Kewangan	92

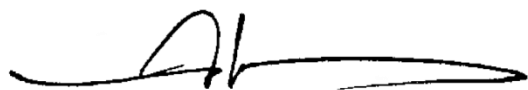

KATA PENDAHULUAN

KATA PENDAHULUAN

1. Laporan Ketua Audit Negara Mengenai Penyata Kewangan Kerajaan Dan Prestasi Kewangan Agensi Negeri Tahun 2015 ini mengandungi laporan mengenai Pengesahan Penyata Kewangan Kerajaan Negeri, Rancangan Pembangunan Kerajaan Negeri, Penyerahan, Pembentangan dan Prestasi Penyata Kewangan Agensi Negeri serta Pembentangan Laporan Ketua Audit Negara Dan Mesyuarat Jawatankuasa Kira-Kira Wang Awam Negeri. Laporan mengenai Pengurusan Kewangan Kementerian/Jabatan/Agensi yang biasanya dilaporkan dalam Laporan ini telah pun dilaporkan di dalam Laporan Ketua Audit Negara Mengenai Aktiviti/Kewangan Kementerian/Jabatan/Agensi Dan Pengurusan Syarikat Kerajaan Negeri Sarawak Tahun 2015 Siri 1.
2. Perkara 106 dan 107 Perlembagaan Persekutuan dan Akta Audit 1957 menghendaki Ketua Audit Negara mengaudit Penyata Kewangan Kerajaan Persekutuan/Negeri/Agensi dan mengemukakan Laporan mengenainya kepada Seri Paduka Baginda Yang di-Pertuan Agong dan Tuan Yang Terutama Yang di-Pertua Negeri Sarawak. Seri Paduka Baginda Yang di-Pertuan Agong akan menitahkan supaya Laporan itu dibentangkan di Parlimen manakala Tuan Yang Terutama Yang di-Pertua Negeri Sarawak akan memperkenankan untuk dibentangkan di Dewan Undangan Negeri Sarawak.
3. Laporan mengenai Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak Tahun 2015; disediakan hasil daripada pengauditan yang dijalankan di Jabatan Perbendaharaan Negeri dan beberapa Kementerian/Jabatan/Agensi Negeri sepanjang tahun 2015. Bagi tujuan pengesahan Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Tahun 2015, pengauditan terhadap sistem perakaunan dan dokumen yang berkaitan dengan pembayaran dan terimaan telah dijalankan di Jabatan Perbendaharaan Negeri.
4. Pengauditan dijalankan adalah bertujuan untuk memberi pendapat sama ada Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak bagi tahun berkenaan menggambarkan kedudukan yang benar dan saksama serta rekod perakaunan mengenainya telah diselenggarakan dengan teratur dan kemas kini. Pengauditan adalah dibuat dengan berpanduan kepada Akta Audit 1957 dan piawaian pengauditan yang diluluskan serta *International Standard of Supreme Audit Institution (ISSAI) 1000*.

5. Saya ingin merakamkan ucapan terima kasih kepada semua pegawai Kementerian/Jabatan/Agensi Negeri Sarawak yang telah memberikan kerjasama kepada pegawai saya sepanjang pengauditan dijalankan. Saya juga ingin melahirkan penghargaan dan terima kasih kepada pegawai saya yang telah berusaha gigih serta memberikan sepenuh komitmen untuk menyiapkan Laporan ini.

(TAN SRI DATO SRI HAJI AMBRIN BIN BUANG)

Ketua Audit Negara

Malaysia

Putrajaya

21 Jun 2016

INTISARI LAPORAN

INTISARI LAPORAN

BAHAGIAN I - PENGESAHAN PENYATA KEWANGAN KERAJAAN NEGERI SARAWAK BAGI TAHUN BERAKHIR 31 DISEMBER 2015

1. Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak bagi tahun berakhir 31 Disember 2015 telah disahkan. Dokumen sokongan bagi mengesahkan semua angka telah disediakan dengan sewajarnya. Rekod perakaunannya juga diselenggarakan dengan teratur dan kemas kini. Secara keseluruhannya, Penyata Kewangan tersebut menunjukkan gambaran yang benar dan saksama mengenai kedudukan kewangan Kerajaan Negeri pada akhir tahun 2015.

BAHAGIAN II - ANALISIS KEWANGAN KERAJAAN NEGERI

2. Secara keseluruhannya, analisis Audit mendapati kedudukan kewangan Kerajaan Negeri adalah kukuh. Baki terkumpul Kumpulan Wang Disatukan pada akhir tahun 2015 adalah RM29.44 bilion, meningkat sejumlah RM2.42 bilion berbanding RM27.03 bilion pada akhir tahun 2014. Pada tahun 2015, Kerajaan Negeri mencatatkan surplus sejumlah RM966.05 juta berbanding RM3.05 bilion pada tahun 2014. Kutipan hasil menurun sejumlah RM1.95 bilion atau 21.9% menjadi RM6.95 bilion berbanding RM8.90 bilion pada tahun 2014. Tunggakan hasil juga menurun sejumlah RM77 juta atau 32% menjadi RM163.69 juta daripada RM240.69 juta pada tahun 2014. Perbelanjaan mengurus Kerajaan Negeri pada keseluruhannya meningkat sejumlah RM138.37 juta atau 2.4% iaitu daripada RM5.85 bilion pada tahun 2014 kepada RM5.99 bilion pada tahun 2015.

3. Baki Pinjaman Boleh Dituntut menurun sejumlah RM1.64 juta atau 0.1% daripada RM2,447.06 juta pada tahun 2014 kepada RM2,445.42 juta pada tahun 2015. Tunggakan Bayaran Balik Pinjaman Boleh Dituntut meningkat sejumlah RM166.77 juta atau 22.5% daripada RM741.52 juta pada tahun 2014 kepada RM908.29 juta pada tahun 2015. Pelaburan saham menurun RM69.93 juta atau 1.6% pada tahun 2015. Jumlah hutang awam meningkat sejumlah RM205.24 juta atau 8.8% menjadi RM2.54 bilion berbanding RM2.33 bilion pada tahun 2014. Tunggakan hutang awam oleh Kerajaan Negeri pada tahun 2015 ialah RM44.84 juta.

BAHAGIAN III - RANCANGAN PEMBANGUNAN KERAJAAN NEGERI

4. Prestasi bagi pencapaian perbelanjaan projek pembangunan Kerajaan Negeri di bawah Rancangan Malaysia Kesepuluh (RMKe-10) setakat 31 Disember 2015 adalah baik di mana RM16.50 bilion atau 89.2% daripada RM18.50 bilion telah dibelanjakan. Bagaimanapun, dari segi prestasi projek fizikal hanya 267 atau 65.3% daripada 409 projek telah siap dilaksanakan manakala 142 projek sedang dilaksanakan.

BAHAGIAN IV - PENYERAHAN, PEMBENTANGAN PENYATA KEWANGAN DAN PRESTASI KEWANGAN AGENSI NEGERI

5. Pada keseluruhannya, penyerahan dan penyediaan Penyata Kewangan Tahun 2015 bagi 25 Badan Berkanun Negeri (BBN), 25 Pihak Berkuasa Tempatan (PBT) dan Majlis Islam Sarawak (MIS) adalah baik. Semua Penyata Kewangan Tahun 2014 telah disahkan dan diberi Sijil Tanpa Teguran. Setakat 14 Disember 2015, semua Penyata Kewangan Tahun 2014 BBN dan PBT telah dibentangkan di Dewan Undangan Negeri Sarawak kecuali Perbadanan Stadium Negeri Sarawak dan Dewan Bandaraya Kuching Utara.

6. Pada keseluruhannya, kedudukan kewangan tahun 2015 bagi BBN adalah memuaskan berbanding tahun 2014. Pada akhir tahun 2015, surplus pendapatan terkumpul atau keuntungan terkumpul BBN meningkat sejumlah RM188.69 juta atau 6.6%, jumlah aset bersih menurun sejumlah RM107.01 juta atau 1.4%, aset semasa bersih meningkat sejumlah RM143.58 juta atau 4.7% dan surplus pendapatan tahun semasa atau keuntungan tahun semasa meningkat sejumlah RM16.02 juta atau 9.3% berbanding tahun 2014. Pada 31 Disember 2015, sebanyak 29 daripada 54 anak syarikat yang aktif di bawah 8 BBN telah mendapat keuntungan terkumpul secara keseluruhannya yang berjumlah RM921.12 juta manakala 25 telah menunjukkan kerugian terkumpul secara keseluruhan iaitu RM881.78 juta. Sebanyak 8 daripada 22 anak syarikat yang dorman di bawah 2 BBN telah mendapat keuntungan terkumpul secara keseluruhannya yang berjumlah RM2.90 juta manakala 14 telah menunjukkan kerugian terkumpul secara keseluruhan iaitu RM11.67 juta. Pada keseluruhannya, PBT mencatatkan defisit sejumlah RM5.70 juta pada tahun 2015. Tunggakan cukai taksiran telah meningkat sejumlah RM8.30 juta atau 10.1% daripada sejumlah RM82.47 juta pada tahun 2014 menjadi sejumlah RM90.77 juta pada tahun 2015.

BAHAGIAN V - PEMBENTANGAN LAPORAN KETUA AUDIT NEGARA DAN MESYUARAT JAWATANKUASA KIRA-KIRA WANG AWAM NEGERI

7. Laporan Ketua Audit Negara Mengenai Aktiviti Kementerian/Jabatan/Agensi Dan Pengurusan Syarikat Kerajaan Negeri Sarawak bagi tahun 2014 Siri 3 belum lagi dibentangkan di Dewan Undangan Negeri Sarawak. Pada tahun 2016, Jawatankuasa Kira-kira Wang Awam Negeri Sarawak telah bermesyuarat Kali Ke 49 dan 50 pada 8 Mac hingga 10 Mac 2016 untuk membincangkan perkara yang dibangkitkan dalam Laporan Ketua Audit Negara Mengenai Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Dan Pengurusan Kewangan Kementerian/Jabatan/Agensi Negeri Sarawak dan Laporan Ketua Audit Negara Mengenai Aktiviti Kementerian/Jabatan/Agensi Dan Pengurusan Syarikat Kerajaan Negeri Sarawak bagi tahun 2013 dan 2014. Laporan Mesyuarat Jawatankuasa Kira-kira Wang Awam Negeri Ke 47 dan 48 yang membincangkan mengenai Laporan Ketua Audit Negara Tahun 2011 dan 2012 telah dibentang di Dewan Undangan Negeri pada 7 Disember 2015.

BAHAGIAN I

PENGESAHAN PENYATA KEWANGAN
KERAJAAN NEGERI SARAWAK
BAGI TAHUN BERAKHIR
31 DISEMBER 2015

BAHAGIAN I

PENGESAHAN PENYATA KEWANGAN KERAJAAN NEGERI SARAWAK BAGI TAHUN BERAKHIR 31 DISEMBER 2015

1. PENDAHULUAN

1.1. Seksyen 16(1) Akta Acara Kewangan, 1957 menghendaki Pihak Berkuasa Kewangan Negeri menyediakan Penyata Kewangan secepat mungkin selepas penutupan akaun bagi tahun berkenaan. Penyata tersebut hendaklah dikemukakan kepada Ketua Audit Negara untuk pengauditan sebelum 31 Julai tahun berikutnya seperti mana diperuntukkan di bawah Seksyen 9 Akta Audit, 1957.

1.2. Selaras dengan peruntukan undang-undang tersebut, Pegawai Kewangan Negeri telah mengemukakan Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak bagi tahun berakhir 31 Disember 2015 kepada Jabatan Audit Negara pada **11 Februari 2016**. Penyata tersebut melaporkan semua urusan niaga kewangan asas tunai bagi tahun 2015 yang berkaitan dengan sumber dan penggunaan wang awam. Penyata tersebut mengandungi Pernyataan Setiausaha Kewangan Negeri Sarawak Dan Akauntan Negeri Sarawak, Laporan Akauntan Negeri, Penyata Kedudukan Kewangan, Penyata Penerimaan Dan Pembayaran Wang Tunai, Penyata Prestasi Kewangan, Penyata Akaun Memorandum dan Nota Kepada Penyata Kewangan.

1.3. Laporan Akauntan Negeri menerangkan kedudukan kewangan Kerajaan Negeri yang memberi ringkasan urusan niaga kewangan bagi tahun berakhir 31 Disember 2015.

1.4. Penyata Kedudukan Kewangan menunjukkan pegangan Wang Awam Kerajaan di bawah Kumpulan Wang Disatukan. Wang Awam Kerajaan terdiri daripada wang tunai dan pelaburan yang dipegang bagi Kumpulan Wang Disatukan melalui Akaun Hasil Disatukan, Akaun Pinjaman Disatukan dan Akaun Amanah Disatukan.

1.5. Penyata Penerimaan Dan Pembayaran Wang Tunai menunjukkan aliran masuk dan aliran keluar tunai dan kesetaraan tunai pada tahun 2015. Kesetaraan tunai merupakan pelaburan untuk tempoh 3 bulan atau kurang yang mudah ditukar kepada wang tunai. Penerimaan adalah terdiri daripada hasil, pinjaman, penerimaan modal dan penerimaan lain seperti amanah dan deposit. Pembayaran pula adalah untuk membiayai perbelanjaan mengurus, pembangunan, modal serta bayaran balik pinjaman.

1.6. Penyata Prestasi Kewangan menunjukkan lebihan atau kekurangan hasil keseluruhan berbanding jumlah perbelanjaan mengurus dan pembangunan serta sumber pembiayaannya. Penyata ini juga menunjukkan pergerakan dana dalam Pinjaman dan Bantuan Luar Negeri, Terimaan Balik Pinjaman dan Pelbagai Terimaan serta perubahan Tunai, Pelaburan dan Amanah.

1.7. Penyata Akaun Memorandum adalah akaun yang menunjukkan kedudukan aset dan tanggungan Kerajaan Negeri. Aset Kerajaan Negeri merangkumi Pinjaman Boleh Dituntut, Pelaburan dan Tunggalan Hasil Negeri. Manakala tanggungan Kerajaan Negeri pula terdiri daripada Hutang Kerajaan Negeri kepada Kerajaan Persekutuan.

1.8. Nota Kepada Penyata Kewangan pula memberi penerangan dan maklumat terperinci mengenai jumlah yang ditunjukkan dalam Penyata Kewangan dan juga maklumat tambahan seperti peristiwa yang berlaku selepas tarikh penyata kedudukan kewangan dan angka perbandingan.

2. OBJEKTIF DAN METODOLOGI PENGAUDITAN

2.1. Pengauditan terhadap Penyata Kewangan Kerajaan Negeri bagi tahun berakhir 31 Disember 2015 adalah untuk memberi pendapat sama ada penyata itu menggambarkan kedudukan kewangan yang benar dan saksama serta rekod perakaunan yang berkaitan telah diselenggarakan dengan teratur dan kemas kini.

2.2. Pengauditan terhadap sistem perakaunan dan dokumen dijalankan secara berterusan sepanjang tahun 2015. Teguran Audit mengenainya telah dibangkitkan melalui pemerhatian Audit dengan pihak Perbendaharaan Negeri dan Kementerian/Jabatan sebaik sahaja sesuatu pengauditan selesai dijalankan.

2.3. *Exit Conference* bersama YB Setiausaha Kerajaan Negeri, YBhg. Setiausaha Kewangan Negeri dan Ketua Kementerian/Jabatan/Agensi Negeri telah diadakan pada 13 Mei 2016.

3. PENGESAHAN PENYATA KEWANGAN KERAJAAN NEGERI SARAWAK BAGI TAHUN BERAKHIR 31 DISEMBER 2015

3.1. Pengauditan Penyata Kewangan telah dilaksanakan mengikut Akta Audit 1957 dan berpandukan Piawaian Pengauditan yang diluluskan. Akta dan Piawaian tersebut menghendaki pengauditan dirancang dan dilaksanakan bagi mendapat kepastian yang munasabah sama ada Penyata Kewangan adalah bebas daripada kesilapan dan ketinggalan yang ketara. Pengauditan Penyata Kewangan termasuk memeriksa rekod secara semak uji, menyemak bukti yang menyokong angka dan memastikan penzahiran yang mencukupi dalam persembahan Penyata Kewangan.

3.2. Persembahan Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak bagi tahun 2015 adalah selaras dengan Piawaian Perakaunan Kerajaan yang dikeluarkan oleh Akauntan Negara Malaysia pada bulan Disember 2011. **Pada pendapat Audit, Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak pada keseluruhannya menunjukkan gambaran yang benar dan saksama tentang kedudukan kewangan Kerajaan Negeri Sarawak bagi tahun berakhir 31 Disember 2015 dan rekod perakaunannya telah diselenggara dengan teratur dan kemas kini.** Sijil Ketua Audit Negara mengenai Penyata Kewangan Kerajaan Negeri yang

disertakan bersama dengan Pernyataan Setiausaha Kewangan Negeri Sarawak Dan Akauntan Negeri Sarawak, Laporan Akauntan Negeri, Penyata Kedudukan Kewangan, Penyata Penerimaan Dan Pembayaran Wang Tunai, Penyata Prestasi Kewangan, Penyata Akaun Memorandum dan Nota Kepada Akaun adalah seperti di **Lampiran I** hingga **Lampiran VII**.

BAHAGIAN II

ANALISIS KEWANGAN KERAJAAN NEGERI

BAHAGIAN II

ANALISIS KEWANGAN KERAJAAN NEGERI

4. LATAR BELAKANG

Jabatan Audit Negara di samping mengesahkan Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak Tahun 2015, juga membuat analisis mengikut prinsip asas perakaunan tunai ubah suai terhadap data kewangan bagi menentukan tahap prestasi kewangan Kerajaan Negeri. Hasil analisis yang dijalankan adalah berdasarkan Penyata Kedudukan Kewangan, Penyata Penerimaan Dan Pembayaran Wang Tunai, Penyata Prestasi Kewangan dan Penyata Akaun Memorandum serta maklumat kewangan yang berkaitan.

4.1. KEDUDUKAN KEWANGAN KERAJAAN NEGERI

Penyata Kedudukan Kewangan Kerajaan Negeri ini menunjukkan pegangan Wang Awam di bawah Kumpulan Wang Disatukan. Wang Awam terdiri daripada Wang Tunai dan Pelaburan yang dipegang bagi Kumpulan Wang Disatukan melalui Akaun Hasil Disatukan, Akaun Pinjaman Disatukan dan Akaun Amanah Disatukan.

4.2. KUMPULAN WANG DISATUKAN

4.2.1. Kumpulan Wang Disatukan terdiri daripada 3 akaun iaitu Akaun Hasil Disatukan, Akaun Pinjaman Disatukan dan Akaun Amanah Disatukan. Mengikut Penyata Kedudukan Kewangan, baki Kumpulan Wang Disatukan pada akhir tahun 2015 adalah berjumlah RM29.44 bilion. Jumlah ini terdiri daripada wang tunai sejumlah RM17.72 juta dan pelaburan sejumlah RM29.43 bilion. Kedudukan Kumpulan Wang Disatukan bagi tahun 2015 berbanding 2014 adalah seperti di **Jadual 4.1**.

Jadual 4.1
Kedudukan Kumpulan Wang Disatukan Bagi Tahun 2015 Berbanding 2014

Bil.	Butiran	Tahun		Perubahan	
		2015 (RM Juta)	2014 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
1.	Akaun Hasil Disatukan	21,168.54	20,202.49	966.05	4.8
2.	Akaun Amanah Disatukan terdiri daripada:	8,275.22	6,822.58	1,452.64	21.3
	a. Kumpulan Wang Amanah				
	i. Kumpulan Wang Pembangunan	5,339.45	4,208.70	1,130.75	26.9
	ii. Kumpulan Wang Amanah Kerajaan	1,691.46	1,771.65	-80.19	-4.5
	iii. Kumpulan Wang Amanah Awam	206.43	202.24	4.19	2.1
	b. Deposit	613.08	461.03	152.05	33.0
	c. Akaun Kena Bayar	424.80	178.96	245.84	137.4
3.	Akaun Pinjaman Disatukan	0.00	0.00	0.00	0.0
	Jumlah	29,443.76	27,025.07	2,418.69	8.9

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak Dan Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

4.2.2. Analisis Audit mendapati baki Kumpulan Wang Disatukan Kerajaan Negeri meningkat RM2.42 bilion atau 8.9% iaitu daripada RM27.03 bilion pada tahun 2014 menjadi RM29.44 bilion pada tahun 2015. Peningkatan ini disumbangkan dari surplus Akaun Hasil Disatukan berjumlah RM966.05 juta dan lebih dari Akaun Amanah Disatukan berjumlah RM1.45 bilion.

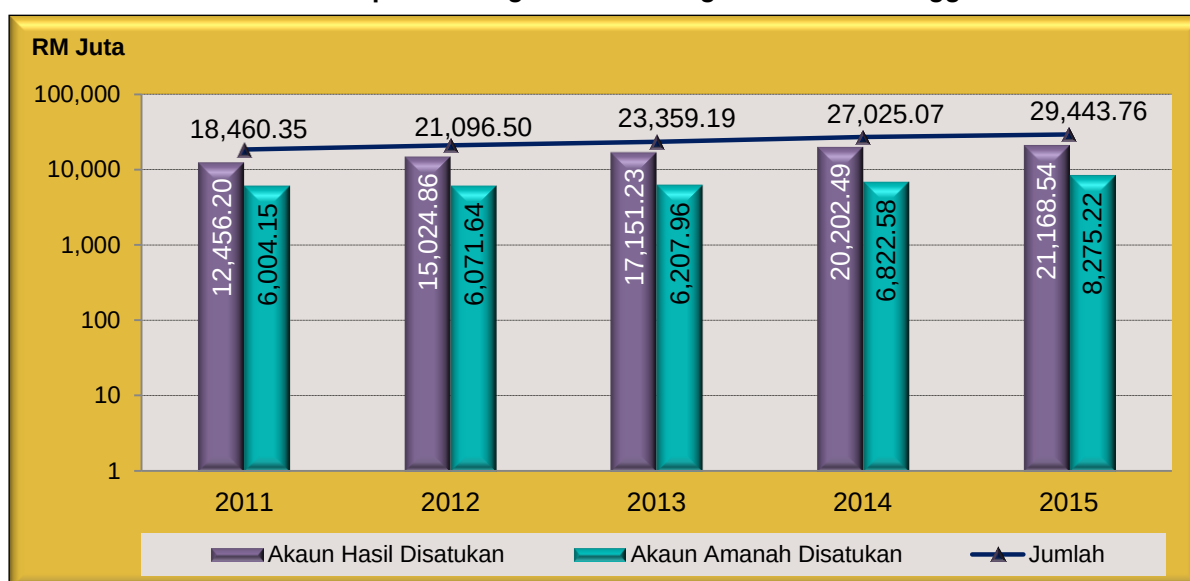
4.2.3. Kedudukan Kumpulan Wang Disatukan bagi tahun 2011 hingga 2015 adalah seperti di **Jadual 4.2** dan **Carta 4.1**. Kedudukan tahun 2015 adalah yang tertinggi dalam tempoh 5 tahun.

Jadual 4.2
Kedudukan Kumpulan Wang Disatukan Bagi Tahun 2011 Hingga 2015

Bil.	Butiran	Tahun				
		2011 (RM Juta)	2012 (RM Juta)	2013 (RM Juta)	2014 (RM Juta)	2015 (RM Juta)
1.	Akaun Hasil Disatukan	12,456.20	15,024.86	17,151.23	20,202.49	21,168.54
2.	Akaun Amanah Disatukan terdiri daripada:	6,004.15	6,071.64	6,207.96	6,822.58	8,275.22
	a. Kumpulan Wang Amanah					
	i. Kumpulan Wang Pembangunan	3,183.78	3,376.60	3,589.67	4,208.70	5,339.45
	ii. Kumpulan Wang Amanah Kerajaan	1,804.58	1,897.51	1,792.27	1,771.65	1,691.46
	iii. Kumpulan Wang Amanah Awam	239.75	216.38	204.52	202.24	206.43
	b. Deposit	612.52	367.17	452.39	461.03	613.08
	c. Akaun Kena Bayar	163.52	213.98	169.11	178.96	424.80
3.	Akaun Pinjaman Disatukan	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Jumlah		18,460.35	21,096.50	23,359.19	27,025.07	29,443.76

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak Dan Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

Carta 4.1
Kedudukan Kumpulan Wang Disatukan Bagi Tahun 2011 Hingga 2015

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak Dan Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

4.3. WANG AWAM

4.3.1. Wang Tunai

4.3.1.1. Wang tunai merupakan sebahagian daripada aset Kerajaan Negeri yang ditunjukkan dalam Penyata Kedudukan Kewangan. Wang tunai terdiri daripada Wang Tunai Dalam Bank, Wang Tunai Dalam Perjalanan dan Wang Tunai Dalam Tangan. Wang Tunai Dalam Bank adalah baki wang tunai di dalam akaun semasa yang diuruskan oleh Ibu Pejabat Perbendaharaan Negeri, 11 Pejabat Perbendaharaan Bahagian, Pejabat Perhubungan Sarawak di Kuala Lumpur dan satu agen iaitu Pejabat Kebajikan Pelajar Sarawak di London. Wang Tunai Dalam Perjalanan pula adalah wang tunai yang diterima dan telah dikeluarkan resit penerimaannya tetapi belum dibankkan serta wang tunai dalam bank yang belum diambil kira dalam buku tunai pada atau sebelum 31 Disember tahun semasa. Wang Tunai Dalam Tangan pula terdiri daripada baki tunai di 24 Pejabat Perbendaharaan Kecil pada 31 Disember 2015 dan Panjar Wang Runcit yang diberi kepada 36 Pemegang Panjar di Jabatan Negeri. Kedudukan baki wang tunai bagi tahun 2015 berbanding 2014 adalah seperti di **Jadual 4.3**.

Jadual 4.3
Baki Wang Tunai Bagi Tahun 2015 Berbanding 2014

Bil.	Butiran	Tahun		Perubahan	
		2015 (RM Juta)	2014 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
1.	Wang Tunai Dalam Bank	17.41	33.99	-16.58	-48.8
2.	Wang Tunai Dalam Perjalanan	0.09	22.48	-22.39	-99.6
3.	Wang Tunai Dalam Tangan	0.22	0.19	0.03	15.8
Jumlah		17.72	56.66	-38.94	-68.7

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak Dan Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

4.3.1.2. Analisis Audit mendapati baki wang tunai menunjukkan penurunan RM38.94 juta atau 68.7% iaitu daripada RM56.66 juta pada tahun 2014 kepada RM17.72 juta pada tahun 2015. Baki Wang Tunai Dalam Perjalanan menunjukkan kuantum penurunan tertinggi iaitu RM22.39 juta atau 99.6% berbanding tahun sebelumnya. Baki Wang Tunai Dalam Bank menurun RM16.58 juta atau 48.8% berbanding tahun 2014 manakala baki Wang Tunai Dalam Tangan, meningkat RM0.03 juta atau 15.8% pada tahun 2015 berbanding tahun 2014. Pada keseluruhannya, penurunan baki wang tunai pada akhir tahun 2015 adalah disebabkan lebihan Wang Tunai Dalam Bank telah dilaburkan dalam simpanan tetap. Kedudukan baki wang tunai Kerajaan Negeri Sarawak bagi tahun 2011 hingga 2015 adalah seperti di **Jadual 4.4**.

Jadual 4.4
Baki Wang Tunai Bagi Tahun 2011 Hingga 2015

Bil.	Butiran	Tahun				
		2011* (RM Juta)	2012 (RM Juta)	2013 (RM Juta)	2014 (RM Juta)	2015 (RM Juta)
1.	Wang Tunai Dalam Bank**	245.89	45.24	59.97	33.99	17.41
2.	Wang Tunai Dalam Perjalanan	9.53	24.52	27.14	22.48	0.09
3.	Wang Tunai Dalam Tangan	0.68	0.48	0.30	0.19	0.22
Jumlah		256.10	70.24	87.41	56.66	17.72

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak Dan Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

Nota: * Pengkelasan semula wang tunai tahun 2011 mengikut Piawaian Perakaunan Kerajaan PPK2 (Disemak 2010) di mana Wang Tunai Dalam Bank termasuk simpanan tetap di institusi kewangan bagi tempoh 3 bulan atau kurang

** Baki Wang Tunai Dalam Bank termasuk baki Wang Tunai Dengan Agen

4.3.2. Pelaburan

4.3.2.1. Mengikut Seksyen 8(3)(b), Akta Tatacara Kewangan 1957, Kerajaan Negeri dibenarkan melabur dalam deposit di institusi kewangan yang diluluskan dan pelaburan lain yang dibenarkan sekiranya mempunyai lebihan wang. Pelaburan Kumpulan Wang Amanah pula adalah pelaburan yang dibuat daripada Kumpulan Wang Amanah/Akaun Amanah selaras dengan Seksyen 9 dan 10, Akta Tatacara Kewangan 1957, Arahan Amanah dan Peraturan yang berkuatkuasa. Pelaburan Am adalah semua pelaburan yang dibuat daripada lebihan Kumpulan Wang Disatukan selain daripada pelaburan Kumpulan Wang Amanah.

4.3.2.2. Kedudukan pelaburan menunjukkan peningkatan RM2.46 bilion atau 9.1% daripada RM26.97 bilion pada akhir tahun 2014 menjadi RM29.43 bilion pada akhir tahun 2015. Pulangan pelaburan meningkat RM90.64 juta atau 9.2% berbanding RM989.36 juta pada tahun 2014 menjadi RM1.08 bilion pada tahun 2015. Peningkatan pulangan pelaburan ini disebabkan pertambahan jumlah pelaburan. Analisis perbandingan pelaburan Kerajaan Negeri bagi tahun 2015 berbanding 2014 adalah seperti di **Jadual 4.5**.

Jadual 4.5
Pelaburan Kerajaan Negeri Bagi Tahun 2015 Berbanding 2014

Bil.	Pelaburan	Tahun		Perubahan	
		2015 (RM Juta)	2014 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
1.	Pelaburan Am				
	a. Simpanan Tetap	29,066.00	26,611.00	2,455.00	9.2
	b. Unit Saham	91.23	91.23	0.00	0.0
2.	Pelaburan Kumpulan Wang Amanah				
	a. Simpanan Tetap	180.96	178.33	2.63	1.5
	b. Unit Saham	87.85	87.85	0.00	0.0
Jumlah		29,426.04	26,968.41	2,457.63	9.1

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak Dan Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

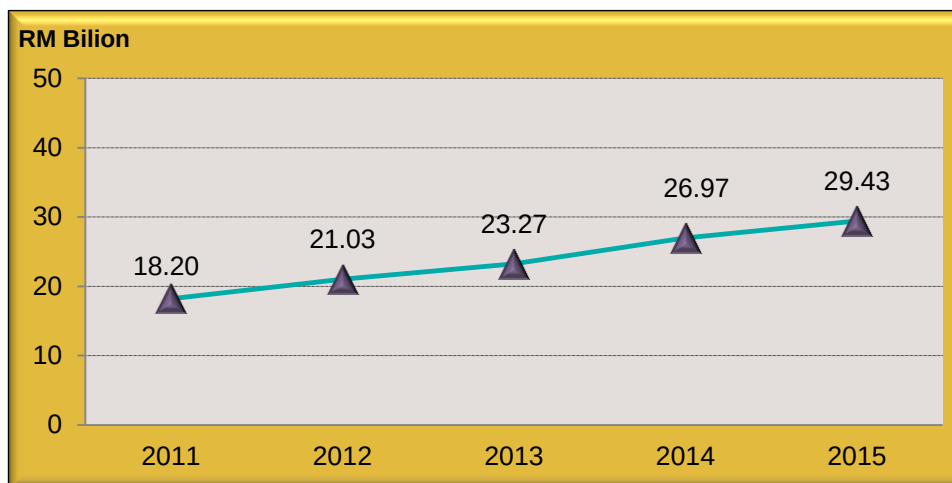
4.3.2.3. Analisis perbandingan kedudukan pelaburan menunjukkan peningkatan berterusan pelaburan setiap tahun bagi tahun 2011 hingga 2015 seperti di **Jadual 4.6** dan **Carta 4.2**. Kedudukan pelaburan Kerajaan Negeri pada tahun 2015 adalah yang tertinggi dalam tempoh 5 tahun.

Jadual 4.6
Pelaburan Kerajaan Negeri Bagi Tahun 2011 Hingga 2015

Bil.	Butiran	Tahun				
		2011 (RM Juta)	2012 (RM Juta)	2013 (RM Juta)	2014 (RM Juta)	2015 (RM Juta)
1.	Pelaburan Am	17,969.30	20,600.19	23,046.94	26,702.23	29,157.23
2.	Pelaburan Kumpulan Wang Amanah	234.95	426.09	224.83	266.18	268.81
Jumlah		18,204.25	21,026.28	23,271.77	26,968.41	29,426.04

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak Dan Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

Carta 4.2
Pelaburan Kerajaan Negeri Bagi Tahun 2011 Hingga 2015

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak Dan Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

4.4. AKAUN HASIL DISATUKAN

4.4.1. Akaun Hasil Disatukan merupakan penyata yang menunjukkan jumlah hasil dan perbelanjaan mengurus Kerajaan Negeri bagi satu tahun kewangan. Akaun ini ditubuhkan mengikut Perkara 97 dan Perkara 98, Perlembagaan Persekutuan dan Seksyen 7(a), Akta Acara Kewangan 1957.

4.4.2. Kerajaan Negeri mengakhiri tahun kewangan 2015 dengan baki Akaun Hasil Disatukan berjumlah RM21.17 bilion yang mencatatkan surplus berjumlah RM966.05 juta berbanding surplus berjumlah RM3.05 bilion pada tahun 2014. Surplus ini berpunca daripada hasil yang diperoleh berjumlah RM6.95 bilion berbanding perbelanjaan berjumlah RM5.99 bilion pada tahun 2015. Kedudukan Akaun Hasil Disatukan bagi tahun 2015 berbanding 2014 adalah seperti di **Jadual 4.7**.

Jadual 4.7
Akaun Hasil Disatukan Bagi Tahun 2015 Berbanding 2014

Perkara	Tahun		Perubahan	
	2015 (RM Juta)	2014 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
Baki Pada 1 Januari	20,202.49	17,151.23	3,051.26	17.8
Hasil	6,954.76	8,901.60	-1,946.84	-21.9
Perbelanjaan Mengurus	5,988.71	5,850.34	138.37	2.4
Surplus/Defisit Bagi Tahun	966.05	3,051.26	-2,085.21	-68.3
Baki Pada 31 Disember	21,168.54	20,202.49	966.05	4.8

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak Dan Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

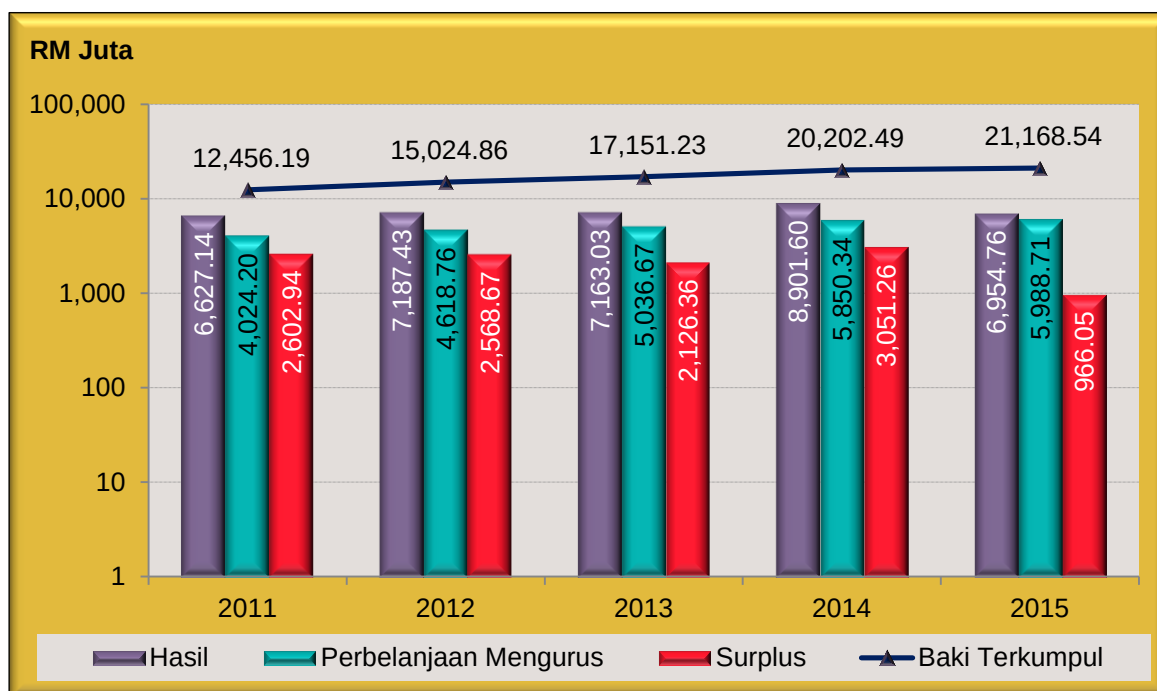
4.4.3. Prestasi Akaun Hasil Disatukan bagi tempoh 5 tahun dari tahun 2011 hingga 2015 adalah seperti di **Jadual 4.8** dan **Carta 4.3**. Trend baki adalah terus meningkat dari setahun ke setahun dan baki tahun 2015 adalah baki yang tertinggi dalam tempoh 5 tahun.

Jadual 4.8
Akaun Hasil Disatukan Pada Tahun 2011 Hingga 2015

Perkara	Tahun				
	2011 (RM Juta)	2012 (RM Juta)	2013 (RM Juta)	2014 (RM Juta)	2015 (RM Juta)
Baki Pada 1 Januari	9,853.25	12,456.19	15,024.87	17,151.23	20,202.49
Hasil	6,627.14	7,187.43	7,163.03	8,901.60	6,954.76
Perbelanjaan Mengurus	4,024.20	4,618.76	5,036.67	5,850.34	5,988.71
Surplus/Defisit	2,602.94	2,568.67	2,126.36	3,051.26	966.05
Baki Pada 31 Disember	12,456.19	15,024.86	17,151.23	20,202.49	21,168.54

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak Dan Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

Carta 4.3
Trend Akaun Hasil Disatukan Bagi Tahun 2011 Hingga 2015

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak Dan Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

4.4.4. Pencapaian hasil berbanding perbelanjaan mengurus menunjukkan Akaun Hasil Disatukan meningkat secara berterusan dari tahun 2011 hingga 2015. Akaun Hasil Disatukan pada tahun 2015 mencatatkan penurunan surplus sejumlah RM2.09 bilion atau 68.3% berbanding tahun 2014.

4.4.5. Hasil

4.4.5.1. Hasil Kerajaan Negeri terdiri daripada Hasil Cukai, Hasil Bukan Cukai, Terimaan Bukan Hasil serta Pemberian Kerajaan Persekutuan Dan Bayaran Balik. Hasil Cukai ialah hasil yang dikutip berasaskan perundangan yang diluluskan oleh Parlimen atau Dewan Undangan Negeri. Hasil Bukan Cukai ialah hasil yang dikutip bagi perkhidmatan yang disediakan oleh Kerajaan untuk rakyat. Terimaan Bukan Hasil pula ialah kutipan yang bukan berasaskan mana-mana akta atau perundangan. Pemberian Kerajaan Persekutuan Dan Bayaran Balik merupakan pemberian, caruman dan pulangan balik perbelanjaan yang diterima daripada Kerajaan Persekutuan.

4.4.5.2. Kerajaan Negeri menganggarkan RM6.11 bilion kutipan hasil pada tahun 2015. Pada keseluruhannya, hasil yang dikutip oleh Kerajaan Negeri pada tahun 2015 berjumlah RM6.95 bilion telah menurun RM1.95 bilion atau 21.9% berbanding RM8.90 bilion pada tahun 2014 seperti di **Jadual 4.9**.

Jadual 4.9
Pungutan Hasil Negeri Bagi Tahun 2015 Berbanding 2014

Bil.	Butiran Hasil	Tahun		Perubahan	
		2015 (RM Juta)	2014 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
1.	Hasil Bukan Cukai	5,573.56	7,454.46	-1,880.90	-25.2
2.	Hasil Cukai	1,219.63	1,292.40	-72.77	-5.6
3.	Pemberian Kerajaan Persekutuan Dan Bayaran Balik	140.36	135.30	5.06	3.7
4.	Terimaan Bukan Hasil	21.21	19.44	1.77	9.1
Jumlah		6,954.76	8,901.60	-1,946.84	-21.9

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak Dan Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

4.4.5.3. Analisis Audit mendapati Hasil Bukan Cukai menunjukkan penurunan paling ketara yang menyumbang kepada penurunan hasil secara keseluruhan iaitu RM1.88 bilion bagi tahun 2015 berbanding 2014.

4.4.5.4. Analisis Peningkatan Dan Penurunan Hasil Ketara

a. Peningkatan Hasil Ketara

Analisis Audit terhadap hasil mendapati 71 butiran menunjukkan peningkatan antara RM102 hingga RM89.70 juta. Lima butiran hasil yang telah mencatat peningkatan ketara pada tahun 2015 berbanding 2014 adalah seperti di **Jadual 4.10**.

Jadual 4.10
Peningkatan Hasil Yang Ketara Bagi Tahun 2015 Berbanding 2014

Bil.	Butiran Hasil	Tahun		Perubahan		Punca
		2015 (RM Juta)	2014 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)	
1.	Hasil Dan Faedah Dari Pasaran Kewangan	1,079.06	989.36	89.70	9.1	Pertambahan dalam jumlah pokok pelaburan dari RM26.61 bilion pada tahun 2014 kepada RM29.06 bilion pada tahun 2015 dan juga peningkatan kadar faedah antara 3.7% hingga 4.2% pada tahun 2015.
2.	Cukai Jualan Negeri - Loteri	128.31	111.77	16.54	14.8	Jualan tiket loteri meningkat dalam tahun 2015.
3.	Royalti Air	88.78	74.31	14.47	19.5	Kuantiti penggunaan air mentah untuk menjana Bakun Hidroelektrik meningkat dan bayaran tunggakan royalti bagi tahun 2014.
4.	Pelbagai Terimaan	4.11	0.77	3.34	433.8	Pelarasan Akaun Cek Terbatal Jabatan Tanah Dan Survei yang telah dikreditkan sejumlah RM3.22 juta.
5.	Bayaran Gantirugi Tertentu Hutan	5.60	3.18	2.42	76.1	Bayaran gantirugi meningkat disebabkan banyak kawasan blok pembalakan yang ditutup.

Sumber: Jabatan Perbendaharaan Negeri Dan Rekod Jabatan Berkenaan

b. Penurunan Hasil Ketara

Analisis Audit terhadap hasil yang mencatat penurunan melebihi 10% mendapati 36 butiran menunjukkan penurunan antara RM800 hingga RM1.40 bilion. Lima butiran hasil yang telah mencatat penurunan ketara bagi tahun 2015 berbanding 2014 adalah seperti di **Jadual 4.11**.

Jadual 4.11
Penurunan Hasil Yang Ketara Bagi Tahun 2015 Berbanding 2014

Bil.	Butiran Hasil	Tahun		Perubahan		Punca
		2015 (RM Juta)	2014 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)	
1.	Dividen	1,589.61	2,990.84	1,401.23	46.9	Kekurangan dividen yang diterima daripada syarikat yang berasaskan petroleum dan gas. Dividen syarikat yang berasaskan petroleum dan gas tahun 2015 adalah RM1.54 bilion berbanding RM2.89 bilion pada tahun 2014.
2.	Pampasan Gantian Hak Ke Atas Minyak	911.50	1,266.10	354.60	28.0	Harga minyak yang rendah pada tahun 2015 iaitu USD76.06/bbl berbanding USD111.20/bbl pada tahun 2014.
3.	Pampasan Gantian Hak Ke Atas Gas	1,337.48	1,480.43	142.95	9.7	Harga gas yang rendah pada tahun 2015 iaitu USD4.87/btu berbanding USD5.34/btu pada tahun 2014.
4.	Cukai Jualan Negeri - Minyak Sawit Mentah	304.89	386.11	81.22	21.0	Penurunan purata harga pasaran minyak sawit mentah dari RM2,413 setan metrik pada tahun 2014 kepada RM2,172 setan metrik pada tahun 2015.

Bil.	Butiran Hasil	Tahun		Perubahan		Punca
		2015 (RM Juta)	2014 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)	
5.	Premium Tanah	318.36	356.83	38.47	10.8	Kutipan bayaran premium menurun dari syarikat-syarikat ekoran daripada pembekuan permohonan tanah bagi tujuan perladangan berskala besar/secara komersial. Sejumlah RM57.48 juta merupakan premium tanah yang sepatutnya dipungut dalam tahun 2015.

Sumber: Jabatan Perbendaharaan Negeri Dan Rekod Jabatan Berkenaan

4.4.5.5. Trend Pungutan Hasil

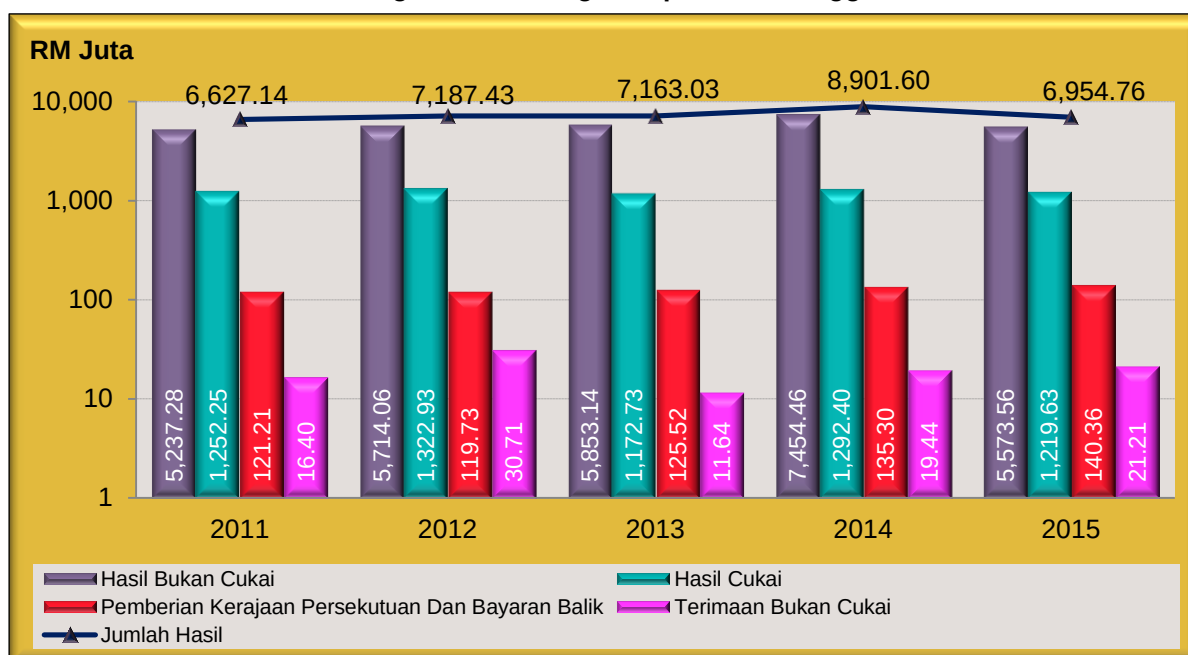
Bagi tempoh 5 tahun iaitu tahun 2011 hingga 2015, kutipan hasil telah mencatatkan penurunan pada tahun 2015 seperti di **Jadual 4.12** dan **Carta 4.4**.

Jadual 4.12
Trend Pungutan Hasil Bagi Tempoh Tahun 2011 Hingga 2015

Bil.	Kategori Hasil	Tahun				
		2011 (RM Juta)	2012 (RM Juta)	2013 (RM Juta)	2014 (RM Juta)	2015 (RM Juta)
1.	Hasil Bukan Cukai	5,237.28	5,714.06	5,853.14	7,454.46	5,573.56
2.	Hasil Cukai	1,252.25	1,322.93	1,172.73	1,292.40	1,219.63
3.	Pemberian Kerajaan Persekutuan Dan Bayaran Balik	121.21	119.73	125.52	135.30	140.36
4.	Terimaan Bukan Hasil	16.40	30.71	11.64	19.44	21.21
Jumlah		6,627.14	7,187.43	7,163.03	8,901.60	6,954.76

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak Dan Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

Carta 4.4
Trend Pungutan Hasil Bagi Tempoh 2011 Hingga 2015

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak Dan Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

4.4.5.6. Penyumbang Utama Hasil

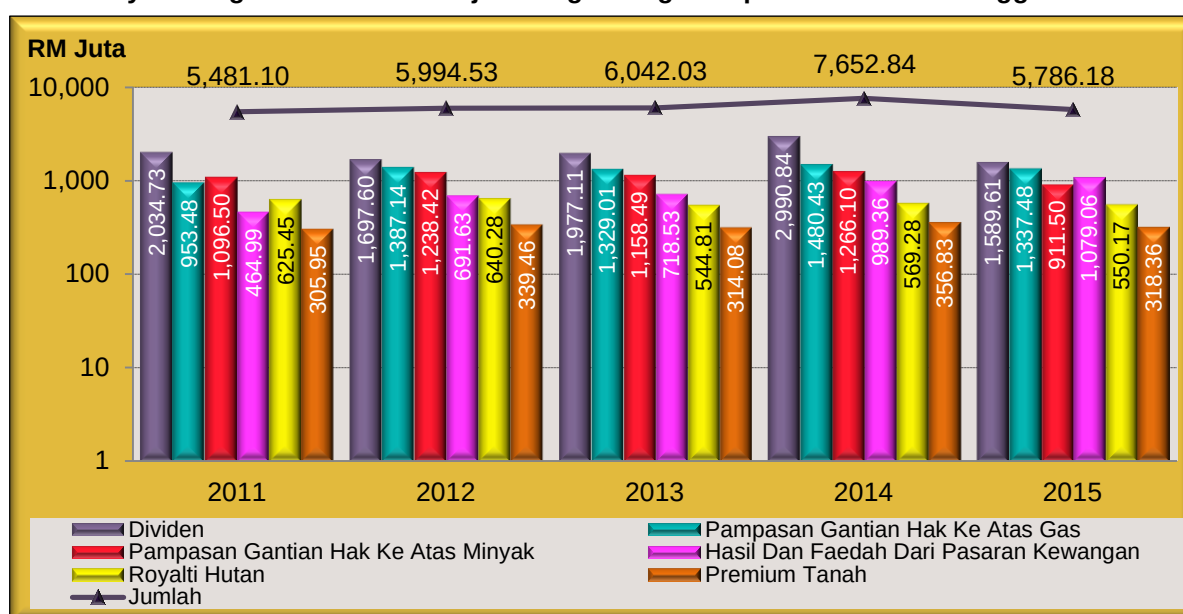
Penyumbang utama hasil Kerajaan Negeri bagi tempoh 5 tahun adalah Hasil Dividen, Pampasan Gantian Hak Ke Atas Gas, Hasil Dan Faedah Dari Pasaran Kewangan, Pampasan Gantian Hak Ke Atas Minyak, Royalti Hutan dan Premium Tanah adalah seperti di **Jadual 4.13** dan **Carta 4.5**.

Jadual 4.13
Penyumbang Utama Hasil Kerajaan Negeri Bagi Tempoh Tahun 2011 Hingga 2015

Bil.	Hasil	2011		2012		2013		2014		2015	
		(RMJuta)	(%)	(RM Juta)	(%)	(RM Juta)	(%)	(RM Juta)	(%)	(RM Juta)	(%)
1.	Dividen	2,034.73	37.1	1,697.60	28.3	1,977.11	32.7	2,990.84	39.1	1,589.61	27.5
2.	Pampasan Gantian Hak Ke Atas Gas	953.48	17.4	1,387.14	23.1	1,329.01	22.0	1,480.43	19.3	1,337.48	23.1
3.	Hasil Dan Faedah Dari Pasaran Kewangan	464.99	8.5	691.63	11.5	718.53	11.9	989.36	12.9	1,079.06	18.6
4.	Pampasan Gantian Hak Ke Atas Minyak	1,096.50	20.0	1,238.42	20.7	1,158.49	19.2	1,266.10	16.6	911.50	15.8
5.	Royalti Hutan	625.45	11.4	640.28	10.7	544.81	9.0	569.28	7.4	550.17	9.5
6.	Premium Tanah	305.95	5.6	339.46	5.7	314.08	5.2	356.83	4.7	318.36	5.5
Jumlah		5,481.10	100	5,994.53	100	6,042.03	100	7,652.84	100	5,786.18	100

Sumber: Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

Carta 4.5
Penyumbang Utama Hasil Kerajaan Negeri Bagi Tempoh Tahun 2011 Hingga 2015

Sumber: Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

4.4.6. Perbelanjaan Mengurus

4.4.6.1. Hasil Kerajaan Negeri merupakan sumber utama yang digunakan bagi tujuan perbelanjaan mengurus dan pembangunan. Perbelanjaan Mengurus terdiri daripada perbelanjaan Tanggungan dan Bekalan. Bagi maksud Tanggungan, perbelanjaan

dikenakan ke atas Kumpulan Wang Disatukan termasuk bayaran pencen, ganjaran, pampasan dan pembayaran hutang negeri. Maksud Bekalan ialah perbelanjaan seperti emolumen, semua kenaikan kepada peruntukan belanjawan bagi perolehan barang-barang dan perkhidmatan, bayaran pindahan seperti caruman kepada Kumpulan Wang Pembangunan serta wang yang diperuntukkan kepada Badan Berkanun Negeri dan Pihak Berkuasa Tempatan melalui pemberian atau pinjaman. Pada tahun 2015, Perbelanjaan Mengurus sebenar Kerajaan Negeri adalah RM5,988.71 juta iaitu melebihi anggaran yang diluluskan oleh Dewan Undangan Negeri yang berjumlah RM5,961.31 juta. Lebihan perbelanjaan tersebut telah didahului daripada dana kontingensi dan diluluskan semasa persidangan Dewan Undangan Negeri pada 13 Jun 2016. Kumpulan Wang Luar Jangka yang didahulukan untuk perbelanjaan mengurus digunakan bagi menampung perkhidmatan sewaan catar udara dan kenderaan untuk lawatan rasmi, tambang tiket perjalanan pegawai, program bekalan air dan elektrik bagi kawasan pedalaman dan penganjuran *Asean International Film Festival and Award (AIFFA)* 2015. Butiran mengenai perbandingan anggaran perbelanjaan mengurus dengan perbelanjaan mengurus sebenar bagi tahun 2015 adalah seperti di **Jadual 4.14**.

Jadual 4.14
Perbandingan Anggaran Perbelanjaan Mengurus Dengan Perbelanjaan Mengurus Sebenar
Bagi Tahun 2015

Bil.	Kategori Perbelanjaan	Anggaran Dipinda (RM Juta)	Perbelanjaan Sebenar (RM Juta)	Perbezaan (RM Juta)	Peratus Perbelanjaan (%)	Kontingensi (RM Juta)
1.	Emolumen	685.34	665.38	19.96	97.1	3.63
2.	Perkhidmatan Dan Bekalan	590.91	630.68	-39.77	106.7	62.36
3.	Pemberian Dan Kenaan Bayaran Tetap	554.55	545.97	8.58	98.5	11.40
4.	Aset	26.12	25.38	0.74	97.2	3.03
5.	Perbelanjaan Lain *	4,104.39	4,121.30	-16.91	100.4	16.91
Jumlah		5,961.31	5,988.71	-27.40	100.5	97.33

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak Dan Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

Nota: * Perbelanjaan lain termasuk Caruman Kepada Kumpulan Wang Berkanun

4.4.6.2. Perbelanjaan mengurus Kerajaan Negeri pada keseluruhannya meningkat RM138.37 juta atau 2.4% iaitu daripada RM5.85 bilion pada tahun 2014 kepada RM5.99 bilion pada tahun 2015. Jumlah tersebut termasuk caruman kepada Kumpulan Wang Berkanun RM4.10 bilion yang meningkat RM100 juta berbanding RM4 bilion pada tahun 2014. Analisis Audit mendapati kategori perbelanjaan menunjukkan peningkatan antara RM24.74 juta hingga RM81.89 juta atau 2.0% hingga 7.1%. Perkhidmatan Dan Bekalan menunjukkan kuantum peningkatan tertinggi iaitu RM41.66 juta atau 7.1% diikuti Pemberian Dan Kenaan Bayaran Tetap yang meningkat RM24.74 juta atau 4.7%. Butiran adalah seperti di **Jadual 4.15**.

Jadual 4.15
Perbelanjaan Mengurus Bagi Tahun 2015 Berbanding 2014

Bil.	Kategori Perbelanjaan	Tahun		Perubahan	
		2015 (RM Juta)	2014 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
1.	Emolumen	665.38	672.40	-7.02	-1.0
2.	Perkhidmatan Dan Bekalan	630.68	589.02	41.66	7.1
3.	Pemberian Dan Kenaan Bayaran Tetap	545.97	521.23	24.74	4.7
4.	Aset	25.38	28.28	-2.90	-10.3
5.	Perbelanjaan Lain	4,121.30	4,039.41	81.89	2.0
Jumlah		5,988.71	5,850.34	138.37	2.4

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak Dan Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

4.4.6.3. Antara sebab peningkatan ketara bagi perbelanjaan pada tahun 2015 adalah peningkatan penggunaan perkhidmatan catar udara untuk tugas rasmi seperti pemantauan pembalakan haram, pembayaran emolumen selaras dengan peningkatan bilangan pegawai baru dan perbelanjaan persiapan untuk penganjuran program SUKMA Ke XVIII tahun 2016.

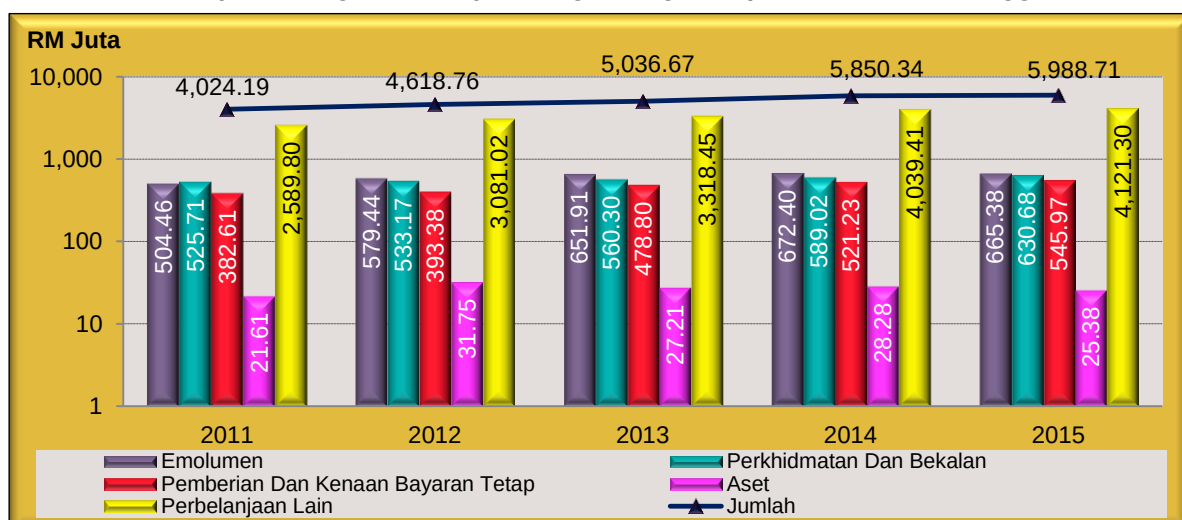
4.4.6.4. Kedudukan perbelanjaan mengurus dalam tempoh 5 tahun adalah seperti di **Jadual 4.16** dan **Carta 4.6**.

Jadual 4.16
Perbelanjaan Mengurus Kerajaan Negeri Bagi Tempoh Tahun 2011 Hingga 2015

Bil.	Kategori Perbelanjaan	Tahun				
		2011 (RM Juta)	2012 (RM Juta)	2013 (RM Juta)	2014 (RM Juta)	2015 (RM Juta)
1.	Emolumen	504.46	579.44	651.91	672.40	665.38
2.	Perkhidmatan Dan Bekalan	525.71	533.17	560.30	589.02	630.68
3.	Pemberian Dan Kenaan Bayaran Tetap	382.61	393.38	478.80	521.23	545.97
4.	Aset	21.61	31.75	27.21	28.28	25.38
5.	Perbelanjaan Lain	2,589.80	3,081.02	3,318.45	4,039.41	4,121.30
Jumlah		4,024.19	4,618.76	5,036.67	5,850.34	5,988.71

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak Dan Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

Carta 4.6
Perbelanjaan Mengurus Kerajaan Negeri Bagi Tempoh Tahun 2011 Hingga 2015

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak Dan Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

4.4.6.5. Pembayaran Di Bawah Arahan Perbendaharaan 58(a)

Arahan Perbendaharaan (AP) 58(a) memperuntukkan bahawa bayaran terhadap bekalan atau perkhidmatan yang telah diterima pada tahun sebelumnya boleh dibuat pada tahun semasa dengan syarat Kementerian/Jabatan mempunyai baki peruntukan yang mencukupi pada tahun di mana bekalan atau perkhidmatan tersebut diterima dan tiada sebarang keraguan tentang sebab berlaku kelewatan pembayaran tersebut. Surat Pekeliling Setiausaha Kewangan Negeri Bil. 8 Tahun 2012 pada pertengahan Disember 2012 juga memberi peringatan kepada semua Pegawai Pengawal dan Ketua Jabatan serta pegawai yang menjaga akaun terhadap pematuhan AP 58(a). Pada tahun 2015, pembayaran di bawah AP 58(a) telah menurun RM5.05 juta atau 31.3% berbanding RM16.16 juta pada tahun 2014 kepada RM11.11 juta pada tahun 2015. Antara punca yang menyebabkan pembayaran di bawah AP 58(a) untuk Jabatan Tanah Dan Survei, Jabatan Ketua Menteri, Jabatan Kerja Raya dan Kementerian Perumahan Sarawak adalah bil bagi bekalan/perkhidmatan dan tuntutan perjalanan dikemukakan ke seksyen kewangan selepas tempoh Akaun Kena Bayar, proses verifikasi dan kelulusan diterima selepas tempoh Akaun Kena Bayar dan perjanjian sewaan diluluskan selepas berakhirnya tempoh perakaunan tahun 2014. Butiran bayaran di bawah AP 58(a) yang dibuat oleh Kementerian/Jabatan bagi tahun 2015 berbanding 2014 adalah seperti di **Jadual 4.17**.

Jadual 4.17
Kementerian/Jabatan Yang Membuat Bayaran Di Bawah AP 58(a)
Bagi Tahun 2015 Berbanding 2014

Bil.	Kementerian/Jabatan	Bilangan Baucar		Tahun		Perubahan	
		2015	2014	2015 (RM)	2014 (RM)	(RM)	(%)
1.	Jabatan Tanah Dan Survei	11	13	9,158,775	12,876,579	-3,717,804	-28.9
2.	Jabatan Ketua Menteri	136	166	1,142,224	2,056,438	-914,214	-44.5
3.	Jabatan Kerja Raya	47	377	201,057	499,530	-298,473	-59.8
4.	Kementerian Perumahan Sarawak	3	3	137,575	6,273	131,302	2,093.1
5.	Kementerian/Jabatan Lain	117	172	469,594	724,566	254,972	-35.2
Jumlah		314	731	11,109,225	16,163,386	-5,054,161	-31.3

Sumber: Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

4.5. AKAUN PINJAMAN DISATUKAN

4.5.1. Akaun Pinjaman Disatukan ditubuhkan selaras dengan Seksyen 7(b), Akta Tatacara Kewangan 1957. Akaun ini digunakan untuk mengakaun pinjaman yang diterima daripada Kerajaan Persekutuan, bayaran balik pinjaman dan pindahan terimaan ke Akaun Kumpulan Wang Pembangunan atau Akaun Hasil Disatukan.

4.5.2. Pada akhir tahun 2015, pinjaman RM341.03 juta yang diterima daripada Kerajaan Persekutuan telah diambil kira sebelum dipindahkan kesemuanya ke Kumpulan Wang Pembangunan. Pinjaman yang diterima meningkat RM149.72 juta atau 78.3% berbanding

RM191.31 juta pada tahun 2014. Kedudukan Akaun Pinjaman Disatukan bagi tahun 2015 berbanding 2014 adalah seperti di **Jadual 4.18**.

Jadual 4.18
Akaun Pinjaman Disatukan Bagi Tahun 2015 Berbanding 2014

Perkara	Tahun		Perubahan	
	2015 (RM Juta)	2014 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
Baki Pada 1 Januari	0.00	0.00	0.00	0.0
Terimaan	341.03	191.31	149.72	78.3
Pindahan	341.03	191.31	149.72	78.3
Baki Pada 31 Disember	0.00	0.00	0.00	0.0

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak Dan Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

4.5.3. Peningkatan jumlah pinjaman yang diterima bagi tahun 2015 berbanding 2014 mengikut jenis pinjaman adalah seperti di **Jadual 4.19**.

Jadual 4.19
Jumlah Pinjaman Yang Diterima Mengikut Jenis Bagi Tahun 2015 Berbanding 2014

Bil.	Jenis Pinjaman	Tahun		Perubahan	
		2015 (RM Juta)	2014 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
1.	Bekalan Air	230.47	101.67	128.80	126.7
2.	Perindustrian	77.21	63.39	13.82	21.8
3.	Projek Ladang	26.47	24.25	2.22	9.2
4.	Pembetulan Najis Dan Perparitan	6.88	2.00	4.88	244.0
Jumlah		341.03	191.31	149.72	78.3

Sumber: Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

4.6. AKAUN AMANAH DISATUKAN

Akaun Amanah Disatukan adalah sebahagian daripada Kumpulan Wang Disatukan yang terdiri daripada Kumpulan Wang Pembangunan, Kumpulan Wang Amanah Kerajaan, Kumpulan Wang Amanah Awam, Akaun Deposit dan Akaun Kena Bayar. Akaun ini ditubuhkan mengikut Perkara 99 Perlembagaan Persekutuan dan Seksyen 7 Akta Tatacara Kewangan 1957. Semua penerimaan dan pembayaran kumpulan wang ini diuruskan mengikut arahan amanah dan terma arahan amanah tersebut. Pada 31 Disember 2015, baki Kumpulan Wang ini berjumlah RM8.27 bilion iaitu meningkat RM1.45 bilion atau 21.3% berbanding RM6.82 bilion pada akhir tahun 2014 seperti di **Jadual 4.20**.

Jadual 4.20
Baki Akaun Amanah Disatukan Bagi Tahun 2015 Berbanding 2014

Bil.	Butiran	Tahun		Perubahan	
		2015 (RM Juta)	2014 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
1.	Kumpulan Wang Pembangunan	5,339.45	4,208.70	1,130.75	26.9
2.	Kumpulan Wang Amanah Kerajaan	1,691.46	1,771.65	-80.19	-4.5
3.	Kumpulan Wang Amanah Awam	206.43	202.24	4.19	2.1
4.	Deposit	613.08	461.03	152.05	33.0
5.	Akaun Kena Bayar	424.80	178.96	245.84	137.4
Jumlah		8,275.22	6,822.58	1,452.64	21.3

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak Dan Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

4.6.1. Kumpulan Wang Pembangunan

Kumpulan Wang Pembangunan ditubuhkan mengikut Akta Kumpulan Wang Pembangunan 1966 (Akta 70). Sumber kewangan bagi Kumpulan Wang ini terdiri daripada Pemberian Persekutuan dalam bentuk geran bayaran balik, Pindahan dari Akaun Pinjaman Disatukan, Caruman dari Akaun Hasil Disatukan, Bayaran Balik Pinjaman Daripada Badan Berkanun Negeri dan lain-lain agensi serta terimaan pelbagai. Perbelanjaan daripada Kumpulan Wang ini hanya boleh digunakan untuk maksud seperti yang ditentukan dalam Akta tersebut.

4.6.1.1. Terimaan Kumpulan Wang Pembangunan

Terimaan Kumpulan Wang ini pada tahun 2015 adalah berjumlah RM4.75 bilion meningkat RM409.13 juta atau 9.4% berbanding terimaan tahun 2014. Terimaan ini terdiri daripada Pemberian Kerajaan Persekutuan RM28.73 juta, Caruman Dari Akaun Hasil Disatukan RM4 bilion, Pindahan Dari Akaun Pinjaman Disatukan RM341.03 juta, Bayaran Balik Pinjaman daripada Badan Berkanun Negeri Dan Lain-lain berjumlah RM125.27 juta dan Pelbagai Sumber berjumlah RM256.08 juta seperti di **Jadual 4.21**.

Jadual 4.21
Terimaan Kumpulan Wang Pembangunan Bagi Tahun 2015 Berbanding 2014

Bil.	Jenis Hasil	Tahun		Perubahan	
		2015 (RM Juta)	2014 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
1.	Pemberian Persekutuan				
	a. Geran Bayaran Balik	4.87	13.87	-9.00	-64.9
	b. Geran Infrastruktur	23.86	23.86	0.00	0.0
2.	Sumber Lain				
	a. Caruman Dari Akaun Hasil Disatukan	4,000.00	4,000.00	0.00	0.0
	b. Pindahan Dari Akaun Pinjaman Disatukan	341.03	191.31	149.72	78.3
	c. Bayaran Balik Pinjaman Daripada Badan Berkanun Negeri Dan Lain-lain	125.27	110.75	14.52	13.1
	d. Pelbagai Sumber	256.08	2.19	253.89	11,593.2
Jumlah		4,751.11	4,341.98	409.13	9.4

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak Dan Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

4.6.1.2. Surplus Terkumpul Kumpulan Wang Pembangunan

- a. Pada akhir tahun 2015, baki surplus terkumpul Kumpulan Wang Pembangunan berjumlah RM5.34 bilion meningkat RM1.13 bilion atau 26.9% berbanding RM4.21 bilion pada akhir tahun 2014 seperti di **Jadual 4.22**.

Jadual 4.22
Baki Kumpulan Wang Pembangunan Bagi Tahun 2015 Berbanding 2014

Perkara	Tahun		Perubahan	
	2015 (RM Juta)	2014 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
Baki Kredit Pada 1 Januari	4,208.70	3,589.67	619.03	17.2
Penerimaan	4,751.11	4,341.98	409.13	9.4
Perbelanjaan	3,620.36	3,722.95	-102.59	-2.8
Lebihan	1,130.75	619.03	511.72	82.7
Baki Kredit Pada 31 Disember	5,339.45	4,208.70	1,130.75	26.9

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak Dan Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

- b. Perbelanjaan pembangunan bagi tahun 2015 adalah RM3.62 bilion berbanding RM3.72 bilion pada tahun 2014 iaitu menurun sejumlah RM102.59 juta atau 2.8%. Analisis Audit mendapati daripada keseluruhan perbelanjaan pembangunan sejumlah RM3.62 bilion bagi tahun 2015, 62.8% telah dibelanjakan oleh Kementerian untuk pelaksanaan projek pembangunan manakala 37.2% adalah perbelanjaan bagi *Government Contributions Towards Approved Agencies Trust Fund* melalui geran pembangunan kepada agensi yang diluluskan untuk pembiayaan pembayaran balik pinjaman pelaburan, projek strategik dan Nota Tebus daripada institusi luar selaras dengan tujuan penubuhan wang amanah berkenaan.

4.6.2. Kumpulan Wang Amanah Kerajaan Dan Awam

Kumpulan Wang ini ditubuhkan di bawah Seksyen 9 dan 10, Akta Tatacara Kewangan 1957 terdiri daripada 98 akaun amanah, 32 daripadanya perlu disediakan Penyata Akaun Tahunan untuk diaudit oleh Jabatan Audit Negara manakala 66 yang lain hanya perlu menyediakan Penyata Penyesuaian. Kumpulan Wang Amanah Kerajaan ditubuhkan melalui resolusi Dewan Undangan Negeri dan hanya boleh digunakan bagi maksud ianya ditubuhkan manakala Kumpulan Wang Amanah Awam ditubuhkan bertujuan mengakaunkan sumbangan wang daripada individu dan organisasi kepada Kerajaan Negeri. Satu Akaun Amanah baru iaitu *Wildlife Conservation Trust Account* daripada Kumpulan Wang Amanah Awam ditubuhkan pada Ogos 2015 untuk memperakaunkan sumbangan dan terimaan daripada badan-badan korporat, NGOs atau orang perseorangan bagi tujuan pemeliharaan hidupan liar di Sarawak. Baki Kumpulan Wang Amanah Kerajaan pada akhir tahun 2015 adalah RM1.69 bilion menurun RM80.19 juta atau 4.5% berbanding tahun 2014 manakala baki Kumpulan Wang Amanah Awam adalah RM206.43 juta meningkat RM4.20 juta atau 2.1% berbanding RM202.23 juta pada akhir tahun 2014 seperti di **Jadual 4.23**.

Jadual 4.23
Kedudukan Kumpulan Wang Amanah Kerajaan Dan Awam Bagi Tahun 2015 Berbanding 2014

Kumpulan Wang Amanah Kerajaan Dan Awam Bagi Tahun 2015 Berbanding 2014							
Bil.	Projek	Bilangan Akaun Amanah		Tahun		Perubahan	
		Penyata Akaun Tahunan	Penyata Penyesuaian	2015 (RM Juta)	2014 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
Kumpulan Wang Amanah Kerajaan							
1.	Akaun Penyelesaian Kerajaan	0	16	(5.22)	(6.53)	1.31	20.1
2.	Akaun Dana Kontingensi	0	4	250.00	150.00	100.00	66.7
3.	Akaun Pinjaman	0	7	10.62	12.54	-1.92	-15.3
4.	Akaun Amanah Pelbagai	16	25	1,414.48	1,660.93	-246.45	-14.8
5.	Akaun Perniagaan	8	0	21.58	(45.29)	66.87	147.6
Jumlah		24	52	1,691.46	1,771.65	-80.19	-4.5
Kumpulan Wang Amanah Awam							
1.	Amanah Khas	8	0	179.93	182.59	-2.66	-1.5
2.	Amanah Am	0	14	26.50	19.64	6.86	34.9
Jumlah		8	14	206.43	202.23	4.20	2.1
Jumlah Keseluruhan		32	66	1,897.89	1,973.88	-75.99	-3.8

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak Dan Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

4.6.2.1. Pembentangan Penyata Akaun Di Dewan Undangan Negeri

Semakan Audit mendapati 12 daripada 32 Akaun Amanah yang perlu menyediakan Penyata Akaun Tahunan ini memperuntukkan supaya Akaun Amanah yang telah disahkan oleh Ketua Audit Negara dibentangkan di Dewan Undangan Negeri. Bagaimanapun, setakat 31 Mac 2016, 3 daripadanya belum dibentangkan di Dewan Undangan Negeri bagi Penyata Akaun yang telah disahkan seperti di **Jadual 4.24**.

Jadual 4.24
Penyata Akaun Amanah Belum Dibentang Di Dewan Undangan Negeri

Bil.	Kumpulan Wang Amanah Kerajaan	Pegawai Pengawal	Tahun Penyata Akaun
1.	<i>The State Road Maintenance Fund</i>	Setiausaha Kewangan Negeri	2006-2014
2.	<i>Buoys And Lights Fund</i>	Pengarah Jabatan Laut Sarawak	2008-2014
3.	<i>State Disaster Relief Fund</i>	Setiausaha Kerajaan Negeri	2014

Sumber: Penyata Rasmi Persidangan Dewan Undangan Negeri Sarawak

4.6.2.2. Akaun Amanah Yang Tidak Aktif

Mengikut Seksyen 9 (4), Akta Tatacara Kewangan (1957), pihak berkuasa kewangan boleh mengarah mana-mana akaun amanah yang telah mencapai tujuan penubuhan atau tidak diperlukan lagi supaya ditutup.

a. Akaun Amanah Yang Ditutup

Pada tahun 2015, adalah didapati 3 akaun amanah telah ditutup berikutan akaun amanah tersebut tidak aktif dan berbaki sifar serta tidak diperlukan lagi. Dua akaun amanah tersebut adalah daripada Akaun Amanah Kerajaan iaitu Akaun Pendahuluan Persendirian (Pegawai Awam) Jabatan Hutan dan Akaun Kajian Parit Dan Taliair serta satu daripada Kumpulan Wang Amanah Awam iaitu Akaun Wang Amanah Pelbagai Tabung Zakat Dan Fitrah Sarawak.

b. Akaun Amanah Yang Tidak Aktif

Pada akhir tahun 2015, adalah didapati 10 daripada 98 akaun amanah tidak aktif bagi tahun 2011 hingga 2015. Enam daripada 10 akaun berkenaan berbaki debit antara RM0.13 juta hingga RM3.06 juta. Baki Akaun Perniagaan Kuari berjumlah RM507,509 telah diselaraskan ke Akaun Hasil dan langkah penutupan akaun sedang diambil. Butiran lanjut adalah seperti di **Jadual 4.25**.

Jadual 4.25
Akaun Amanah Yang Tidak Aktif Bagi Tahun 2011 Hingga 2015

Akaun Amanah Wang Akaun Akaun Dag. Tahun 2011 Hingga 2015						
Bil.	Akaun	Baki Akhir				
		2011 (RM)	2012 (RM)	2013 (RM)	2014 (RM)	2015 (RM)
Kumpulan Wang Amanah Kerajaan						
1.	Akaun Amanah Pelbagai - Premium Kayu	2,125,263	2,125,263	2,125,263	2,125,263	2,125,263
2.	Akaun Perniagaan - Akaun Loji Premix	337,509	337,509	337,509	337,509	337,509
3.	Akaun Perniagaan Kuari	507,509	507,509	507,509	507,509	0
4.	Akaun Pinjaman Komputer (Ahli Pentadbiran, DUN Dan YDP Dewan)	0	0	0	0	0
5.	Pendahuluan Am – Lain-lain Jabatan Negeri	(177,474)	(177,474)	(177,474)	(177,474)	(177,474)
6.	Akaun Agensi Kerajaan Malaysia	(378,809)	(378,809)	(378,809)	(378,809)	(378,809)
7.	Pengakap Sempadan Sebelum Hari Malaysia	(485,016)	(485,016)	(485,016)	(485,016)	(485,016)
8.	Pengakap Sempadan	(615,613)	(615,613)	(615,613)	(615,613)	(615,613)
9.	Operasi Tentera	(3,062,643)	(3,062,643)	(3,062,643)	(3,062,643)	(3,062,643)
10.	Pendahuluan Am – Jabatan Tanah Dan Survei *	(135,459)	(135,459)	(135,459)	(135,459)	(135,459)
Jumlah		(1,884,733)	(1,884,733)	(1,884,733)	(1,884,733)	(2,392,242)

Sumber: Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

Nota: * Akaun mencapai 5 tahun tidak aktif mulai tahun 2015

4.6.2.3. Akaun Penyelesaian Kerajaan

- Arahan Perbendaharaan 153 menyatakan semua urusan yang termasuk di bawah Akaun Penyelesaian antara Pejabat Perakaunan dan Kumpulan Wang Akaun Penyelesaian Utama Perbendaharaan hendaklah diselesaikan dengan secepat mungkin melalui Akaun Penyelesaian Kerajaan yang diwujudkan. Pada akhir tahun 2015, 10 akaun berjumlah RM13.86 juta masih belum diselesaikan seperti di **Jadual 4.26**.

Jadual 4.26
Akaun Penyelesaian Kerajaan Yang Belum Diselesaikan

Bil.	Akaun	Baki Pada 31.12.2015	Catatan
		(Debit) (RM Juta)	
1.	Akaun Penyelesaian Perbelanjaan Pembangunan Berbayar Balik	7.65	Tuntutan dan peringatan terkini kepada Kementerian Pertanian telah dikemukakan pada 29 Februari 2016 .
2.	Agensi Kerajaan Malaysia	0.38	Tidak aktif sejak tahun 2002.
3.	Agensi Kerajaan Brunei	0.14	Tuntutan telah dikemukakan kepada Kerajaan Brunei pada 18 Januari 2016 .
4.	Pengakap Sempadan	0.61	Tidak aktif sejak tahun 1966.
5.	Pengakap Sempadan Sebelum Hari Malaysia	0.49	Tidak aktif sejak tahun 1966.
6.	Operasi Tentera	3.06	Tidak aktif sejak tahun 1966.
7.	Pendahuluan Am – Jabatan Tanah Dan Survei	0.13	Permohonan hapuskira dan penutupan akaun telah dikemukakan kepada Pihak Berwajib pada 9 Oktober 2015 .
8.	Pendahuluan Am – Lain-lain Jabatan Negeri	0.18	Cadangan penyelesaian pendahuluan yang membabitkan kes kehilangan wang awam telah dikemukakan kepada Pihak Berwajib pada 7 September 2015 .
9.	Pelarasan Cek Tidak Laku	0.14	Usaha sedang dilakukan dengan semua PTJ terlibat untuk membuat kutipan balik atau mendapatkan maklumat lanjut bagi penyelesaian amaun tersebut.
10.	Pendahuluan Persendirian	1.08	Cadangan penyelesaian pendahuluan yang membabitkan kes kehilangan wang awam telah dikemukakan kepada Pihak Berwajib pada 7 September 2015 .
Jumlah		13.86	

Sumber: Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

- b. Empat daripada 10 akaun tersebut iaitu akaun Agensi Kerajaan Malaysia, Pengakap Sempadan Sebelum Hari Malaysia, Pengakap Sempadan dan Operasi Tentera berbaki debit sejumlah RM4.54 juta. Pihak Kementerian Kewangan Malaysia pada bulan September 2000 telah mencadangkan agar pihak Kerajaan Negeri mengemukakan dokumen sokongan untuk menyokong tuntutan tersebut. Sehubungan itu, Kerajaan Negeri telah membuat susulan melalui surat rujukan SFS/00033/7(T-2)(17) bertarikh 11 Mei 2015 mengenai isu berkenaan dengan pihak Kementerian Kewangan Malaysia. Maklum balas daripada Setiausaha Kewangan Negeri rujukan SFS/00033/7(T-6)(3) bertarikh 2 Disember 2015 menyatakan perkara ini masih dalam penelitian Kementerian Kewangan Malaysia.

4.6.2.4. Government Contributions Towards Approved Agencies Trust Fund (GCTAATF)

- a. Kumpulan Wang Amanah ini ditubuhkan pada tahun 2005 di bawah Seksyen 4(3) of *The Financial Procedures (Contingencies and Trust Funds) Ordinance* 1963. Tujuan Kumpulan Wang Amanah ini ialah untuk membolehkan Kerajaan Negeri menjalankan projek atau melabur di dalam badan korporat di bawah Setiausaha Kewangan Negeri Diperbadankan bagi menggalakkan pertumbuhan ekonomi, sosial atau pendidikan di

Negeri Sarawak. Akaun ini tertakluk kepada *Government Contributions Towards Approved Agencies Trust Direction* 2005 dan mula berkuat kuasa pada 1 Januari 2006.

- b. Dalam tempoh 2011 hingga 2015, Kumpulan Wang Amanah GCTAATF telah menerima geran sejumlah RM7.67 bilion daripada Kumpulan Wang Pembangunan Negeri Sarawak dan sejumlah RM8.04 bilion telah dibayar kepada anak syarikat Kerajaan dalam tempoh yang sama. Kedudukan terimaan dan bayaran bagi Kumpulan Wang Amanah GCTAATF bagi tahun 2011 hingga 2015 adalah seperti di **Jadual 4.27**.

Jadual 4.27
Kedudukan Terimaan Dan Bayaran Bagi Kumpulan Wang Amanah GCTAATF
Bagi Tahun 2011 Hingga 2015

Bil.	Tahun	Peruntukan (RM Juta)	Pendapatan Faedah Daripada Simpanan Tetap (RM Juta)	Jumlah Diagihkan Kepada Syarikat Kerajaan (RM Juta)	Baki (RM Juta)
1.	2011	1,356.61	21.20	1,603.68	151.23
2.	2012	1,690.51	8.23	1,601.53	248.44
3.	2013	1,747.29	11.30	2,005.79	1.24
4.	2014	1,528.81	7.76	1,465.37	72.44
5.	2015	1,347.93	3.18	1,367.75	55.80
Jumlah		7,671.15	51.67	8,044.12	

Sumber: Penyata Kewangan *Government Contributions Towards Approved Agencies Trust Fund*

- c. Analisis Audit mendapati peruntukan kepada GCTAATF menurun RM180.88 juta atau 11.8% daripada RM1.53 bilion pada tahun 2014 kepada RM1.35 bilion pada tahun 2015. Penurunan ini adalah disebabkan pembayaran akhir telah dibuat ke atas *USD300 Million on Syndicated Loan Notes Due 2014* untuk Sarawak Capital Assets Sdn. Bhd. dan *USD72 Million Research And Development Incentives To X-FAB Sarawak Sdn. Bhd.* untuk Sarawak Technology Holdings Sdn. Bhd. pada tahun 2014.
- d. Analisis Audit turut mendapati pendapatan faedah daripada simpanan tetap menurun RM4.58 juta atau 59% daripada RM7.76 juta pada tahun 2014 kepada RM3.18 juta pada tahun 2015. Penurunan ini adalah disebabkan simpanan tetap dalam Kumpulan Wang Amanah GCTAATF yang dapat dilabur telah berkurangan berikutan pengeluaran awal peruntukan bagi tujuan penukaran matawang asing. Langkah ini diambil bagi mengatasi impak trend kadar mata wang asing yang semakin meningkat secara mendadak pada tahun 2015.
- e. Jumlah yang diagihkan bagi tahun 2015 adalah pembayaran untuk 3 pinjaman iaitu *USD350 Million 5.925% Guaranteed Fixed Rate Amortising Notes Due 2026* untuk Sarawak Capital Assets Sdn. Bhd., *USD800 Million 4.25% Guaranteed And Secured Notes Due 2022* untuk SSG Capital Resources Sdn. Bhd. dan *USD800 Million*

Guaranteed And Secured Notes Due 2026 untuk Equisar Sdn. Bhd. serta 1 pembayaran akhir untuk *USD800 Million Guaranteed Notes Due 2015* untuk SGOS Capital Holdings Sdn. Berhad.

- f. Dalam tempoh 5 tahun, perbelanjaan tahun 2013 adalah yang tertinggi seperti di **Jadual 4.28**.

Jadual 4.28
Penerimaan Dan Pembayaran *Government Contributions Towards Approved Agencies Trust Fund* Bagi Tahun 2011 Hingga 2015

Butiran	2011 (RM Juta)	2012 (RM Juta)	2013 (RM Juta)	2014 (RM Juta)	2015 (RM Juta)
Baki Pada 1 Januari	377.10	151.23	248.44	1.24	72.44
Terimaan Termasuk Faedah	1,377.81	1,698.74	1,758.59	1,536.57	1,351.11
Pelaburan Dan Obligasi Setiausaha Kewangan Negeri (Perbadanan)	1,603.68	1,601.53	2,005.79	1,465.37	1,367.75
Baki Pada 31 Disember	151.23	248.44	1.24	72.44	55.80

Sumber: Pejabat Setiausaha Kewangan Negeri

4.6.2.5. *The State Road Maintenance Fund*

- a. Kumpulan Wang Amanah Penyelenggaraan Jalan Negeri diwujudkan untuk mengakaunkan pemberian daripada Kerajaan Persekutuan berdasarkan peruntukan Perkara 109(1)(b) Perlembagaan Persekutuan bagi pembiayaan penyelenggaraan jalan raya yang dilaksanakan oleh Jabatan Kerja Raya dan Pihak Berkuasa Tempatan. Akaun ini ditubuhkan di bawah Seksyen 4(3) *Financial Procedure (Contingencies And Trust Fund) Ordinance*, 1963. Analisis Audit terhadap baki terkumpul Kumpulan Wang Penyelenggaraan Jalan Negeri bagi tempoh 2011 hingga 2015 mendapati peningkatan dari RM729.44 juta kepada RM991.32 juta bagi tempoh 2011 hingga 2014 dan penurunan kepada RM826.71 juta pada tahun 2015. Bagaimanapun, peratus baki terkumpul bagi tempoh yang sama menurun dari 18.2% kepada 9.4% bagi tempoh 2011 hingga 2012, meningkat kepada 21.5% pada tahun 2013 dan menurun semula kepada 16.6% bagi tempoh 2014 hingga 2015 seperti di **Jadual 4.29**. Selain itu, panjang jalan yang berdaftar untuk negeri Sarawak di bawah MARRIS setakat akhir tahun 2015 menunjukkan peningkatan 900.93 km atau 3.1% berbanding tahun 2014.

Jadual 4.29
Baki Kumpulan Wang Penyelenggaraan Jalan Negeri Bagi Tahun 2011 Hingga 2015

Butiran	Tahun				
	2011 (RM Juta)	2012 (RM Juta)	2013 (RM Juta)	2014 (RM Juta)	2015 (RM Juta)
Baki Pada 1 Januari	617.22	729.44	798.31	970.24	991.32
Terimaan	502.31	678.08	811.22	762.06	779.38
Terimaan Berkumpul	1,119.53	1,407.52	1,609.53	1,732.30	1,770.70
Agihan dan Peratus (%)	390.09 77.7	609.21 89.8	639.29 78.8	740.98 97.2	943.99 121.1
Baki Pada 31 Disember	729.44	798.31	970.24	991.32	826.71
Perubahan Baki Berkumpul (%)	18.2	9.4	21.5	2.2	-16.6
Perbelanjaan Sebenar	353.43	423.74	522.30	683.82	904.32
Peratus Perbelanjaan Sebenar (%)	70.4	62.5	64.4	89.7	116.0
Panjang Jalan MARRIS (km)	27,378.63	28,999.35	30,269.83	29,489.51	30,390.44

Sumber: Penyata Kumpulan Wang Amanah Kerajaan Untuk Akaun Tabung Penyelenggaraan Jalan Negeri dan Rekod Pejabat Setiausaha Kewangan Negeri, Jabatan Perbendaharaan Negeri, Jabatan Kerja Raya dan Jabatan Pengairan Dan Saliran

- b. Pada tahun 2011 hingga 2015, jumlah agihan peruntukan oleh Pegawai Pengawal kepada Jabatan/Agensi adalah RM3.32 bilion atau 94.1% daripada peruntukan yang diterima iaitu RM3.53 bilion. Seterusnya pada tahun 2011 hingga 2015, jumlah agihan peruntukan oleh Pegawai Pengawal kepada Jabatan/Agensi adalah RM3.32 bilion berbanding hanya RM2.89 bilion atau 87% dibelanjakan.
- c. Bagi tahun 2015, jumlah terimaan adalah RM779.38 juta yang merangkumi terimaan geran daripada Kerajaan Persekutuan sejumlah RM775.88 juta dan pelarasan akaun sejumlah RM3.50 juta. Manakala sejumlah RM943.99 juta telah diagihkan kepada Jabatan/Agensi pelaksana bagi tahun 2015 berbanding hanya sejumlah RM904.32 juta atau 95.8% dibelanjakan. Lebihan agihan berbanding terimaan daripada Kerajaan Persekutuan dibiayai dari baki terkumpul Kumpulan Wang Penyelenggaraan Jalan Negeri.
- d. Pada bulan Januari 2016, Pejabat Setiausaha Kewangan Negeri telah mengadakan pemeriksaan draf anggaran perbelanjaan Program Penyelenggaraan Jalan Negeri di semua agensi pelaksana bagi Zon Kuching, Sibul dan Miri. Manakala pada bulan Februari 2016, sambungan *roadshow* mengenai Garis Panduan Format Penyata Penyatuan Kumpulan Wang MARRIS dan Penyata Terimaan Dan Perbelanjaan MARRIS telah diadakan kepada semua agensi pelaksana di Zon Limbang. Selain itu, Pejabat Setiausaha Kewangan Negeri juga dalam proses membangun *Road Maintenance Financial System (RMFS)* yang bertujuan memantau perbelanjaan agensi pelaksana dan dicadang mula dilaksanakan bulan Julai 2016.

4.6.2.6. *The Forest Concession Area (Rehabilitation And Development) Fund* (Kumpulan Wang Kawasan Konsesi Hutan)

- a. Kumpulan Wang Kawasan Konsesi Hutan ditubuhkan di bawah *The Forest Concession Area (Rehabilitation And Development) Fund Ordinance 1985*. Tujuan akaun ini adalah untuk memulihkan ekonomi, sosial dan pembangunan masyarakat setempat yang terjejas akibat aktiviti pembalakan dengan menyedia dan menaik taraf kemudahan infrastruktur awam dan sosial, meningkatkan tahap kesihatan dan pendidikan serta menjalankan aktiviti untuk kepentingan dan faedah masyarakat setempat. Pada akhir tahun 2015, baki Kumpulan Wang ini adalah RM130.74 juta meningkat sejumlah RM1.65 juta atau 1.3% berbanding RM129.09 juta pada tahun 2014.
- b. Analisis Audit mendapati perbelanjaan daripada Kumpulan Wang ini dalam tempoh 2011 hingga 2015 adalah RM0.59 juta hingga RM5.68 juta iaitu 0.5% hingga 4.7% daripada dana keseluruhan Kumpulan Wang ini. Manakala 82.9% hingga 97.1% dalam tempoh yang sama adalah untuk pelaburan.
- c. Pada pendapat Audit, objektif penubuhan Kumpulan Wang Amanah Kawasan Konsesi Hutan masih belum tercapai untuk dimanfaatkan oleh *beneficiaries* seperti dinyatakan di bawah Ordinan Kumpulan Wang Kawasan Konsesi Hutan (Pemulihan Dan Pembangunan) 1985 di mana dalam tempoh 5 tahun iaitu setakat 31 Disember 2015 hanya sejumlah 63.3% daripada geran berjumlah RM4.08 juta digunakan manakala hanya sejumlah 0.5% hingga 4.7% daripada dana keseluruhan digunakan untuk *beneficiaries* seperti dinyatakan di bawah Ordinan Kumpulan Wang Kawasan Konsesi Hutan (Pemulihan Dan Pembangunan) 1985. Analisis Audit mendapati tiada peningkatan ketara terhadap penggunaan dana bagi memenuhi objektif penubuhan Kumpulan Wang Kawasan Konsesi Hutan.

4.6.3. Akaun Deposit

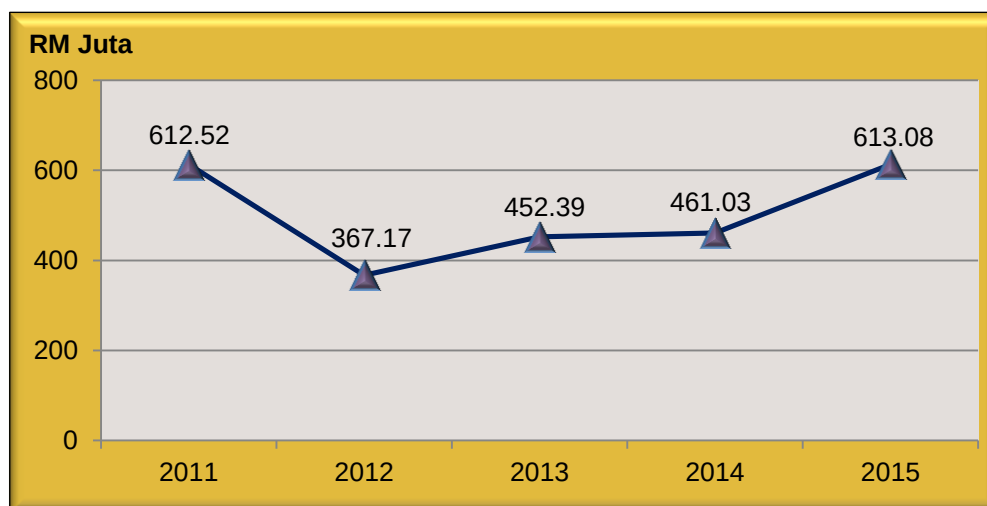
4.6.3.1. Akaun Deposit adalah wang yang disimpan bagi tujuan tertentu dan perlu dikembalikan atau diselaraskan selepas tujuannya dicapai. Pada akhir tahun 2015, Akaun Deposit yang dipegang oleh Kerajaan Negeri meningkat RM152.05 juta atau 33.0% menjadi RM613.08 juta berbanding RM461.03 juta pada tahun 2014. Kedudukan Akaun Deposit bagi tahun 2015 berbanding 2014 adalah seperti di **Jadual 4.30**. Trend baki Akaun Deposit bagi tempoh 5 tahun menunjukkan penurunan pada tahun 2012 manakala menunjukkan peningkatan pada tahun 2013, 2014 dan 2015 seperti yang ditunjukkan di **Carta 4.7**.

Jadual 4.30
Kedudukan Akaun Deposit Bagi Tahun 2015 Berbanding 2014

Bil.	Jenis Deposit	Bilangan Pendeposit		Baki Deposit (RM Juta)		Perubahan	
		2015	2014	2015	2014	(RM Juta)	(%)
1.	Deposit Am	7,187	11,988	73.49	64.88	8.61	13.3
2.	Deposit Khas	3,144	3,106	539.59	396.15	143.44	36.2
Jumlah		10,331	15,094	613.08	461.03	152.05	33.0

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak Dan Rekod Jabatan Berkenaan

Carta 4.7
Trend Baki Akaun Deposit Bagi Tahun 2011 Hingga 2015

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak

4.6.3.2. Semakan Audit mendapati penyata penyesuaian Jabatan Tanah Dan Survei mempunyai baki yang tidak dapat dikenal pasti meningkat sejumlah RM16.70 juta menjadi RM21.30 juta berbanding RM4.60 juta pada tahun 2014 dan Jabatan Kerja Raya meningkat sejumlah RM0.48 juta menjadi RM1.45 juta berbanding RM0.97 juta pada tahun 2014. Amaun yang tidak dapat dikenal pasti adalah disebabkan terdapat transaksi deposit dalam sistem SIFBAS tetapi belum diambil kira dalam rekod jabatan atau sebaliknya. Butiran lanjut adalah seperti di **Jadual 4.31**.

Jadual 4.31
Amaun Yang Tidak Dapat Dikenalpasti Pada Akhir Tahun 2015

Bil.	Jenis Deposit	Baki Penyata Kewangan (RM)	Baki Mengikut Rekod Jabatan (RM)	Amaun Yang Telah Dikenal Pasti (RM)	Amaun Yang Tidak Dapat Dikenal Pasti (RM)
Deposit Khas :					
1.	Jabatan Tanah Dan Survei	406,915,440	374,719,328	-10,893,696*	-21,302,416
2.	Jabatan Kerja Raya	110,323,175	111,793,359	14,479	1,455,705
3.	Jabatan Hutan	13,846,463	13,824,128	-	22,335
Jumlah		531,085,078	500,336,815	-10,879,217	-19,824,376

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak Dan Rekod Jabatan Berkenaan

Nota: * Amaun Debit RM1,706,681 dan amaun kredit RM12,600,377

4.6.4. Akaun Kena Bayar

4.6.4.1. Akaun Kena Bayar adalah bayaran yang dilakukan pada bulan Januari tahun berikutnya bagi bekalan dan perkhidmatan yang telah dilakukan pada atau sebelum 31 Disember tahun semasa. Pada tahun 2015, bayaran untuk Akaun Kena Bayar berjumlah RM424.80 juta meningkat RM245.84 juta atau 137.4% berbanding tahun 2014. Kedudukan Akaun Kena Bayar bagi tahun 2015 berbanding 2014 adalah seperti di **Jadual 4.32**.

Jadual 4.32
Akaun Kena Bayar Mengikut Kementerian/Jabatan
Bagi Tahun 2015 Berbanding 2014

Bil.	Kementerian/Jabatan	Tahun		Perubahan	
		2015 (RM Juta)	2014 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
1.	Kementerian Kewangan Negeri *	185.04	38.03	147.01	386.6
2.	Kementerian Pembangunan Infrastruktur Dan Perhubungan	96.35	42.76	53.59	125.3
3.	Jabatan Ketua Menteri	42.43	23.83	18.60	78.1
4.	Kementerian Kemudahan Awam	32.29	26.20	6.09	23.2
5.	Kementerian Perancangan Sumber Dan Alam Sekitar	17.15	5.85	11.30	193.2
6.	Kementerian Pembangunan Sosial	15.08	3.92	11.16	284.7
7.	Kementerian Pembangunan Perindustrian	9.74	25.53	-15.79	-61.8
8.	Kementerian Pemodenan Pertanian	8.11	4.00	4.11	102.8
9.	Kementerian Pembangunan Luar Bandar	6.43	2.85	3.58	125.6
10.	Kementerian Perumahan Sarawak	4.89	0.62	4.27	688.7
11.	Kementerian Kebajikan, Wanita Dan Pembangunan Keluarga Sarawak	4.26	0.64	3.62	565.6
12.	Pelbagai Jabatan (5 Jabatan) **	1.25	1.31	-0.06	-4.6
13.	Kementerian Pelancongan Sarawak	1.23	2.86	-1.63	-57.0
14.	Kementerian Kerajaan Tempatan Dan Pembangunan Komuniti	0.48	0.49	-0.01	-2.0
15.	Kementerian Kemajuan Tanah	0.07	0.07	0.00	0.00
Jumlah		424.80	178.96	245.84	137.4

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak Dan Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

Nota: * Termasuk Kementerian Kewangan, Pejabat Setiausaha Kewangan Negeri dan Perbendaharaan Negeri

** Dewan Undangan Negeri Sarawak, Suruhanjaya Perkhidmatan Awam, Pejabat Yang Di-Pertua Negeri, Jabatan Mufti Negeri Sarawak dan Jabatan Peguam Besar Negeri Sarawak

4.6.4.2. Analisis Audit terhadap Akaun Kena Bayar mendapati 5 Kementerian/Jabatan menunjukkan perbelanjaan yang tertinggi pada tahun 2015 seperti di **Jadual 4.33**.

Jadual 4.33
Perbelanjaan Akaun Kena Bayar Yang Tertinggi Pada Tahun 2015

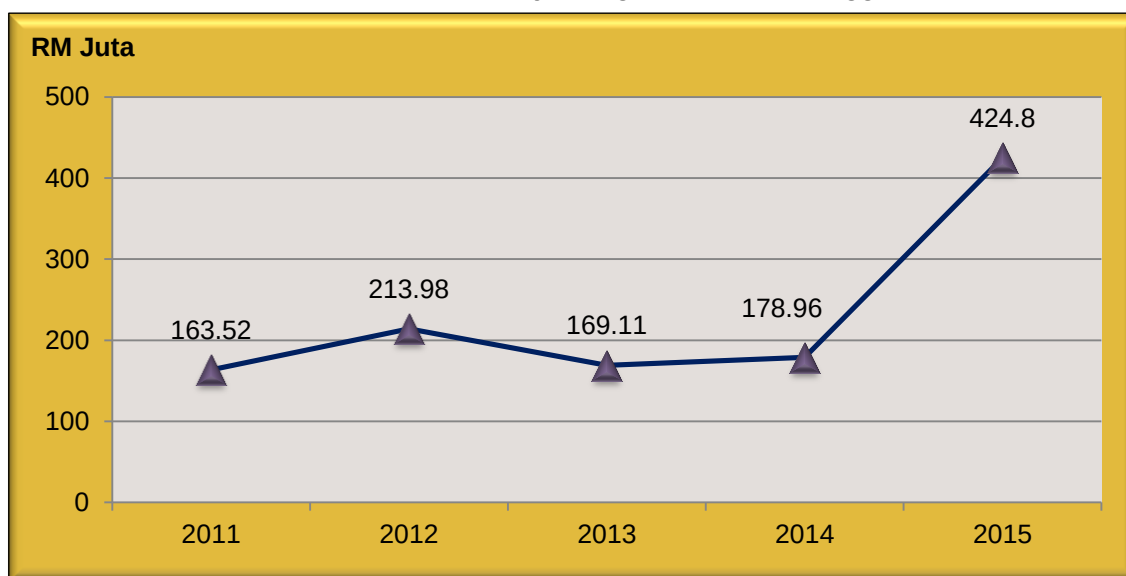
Bil.	Kementerian/Jabatan	(RM Juta)	Catatan
1.	Kementerian Kewangan Negeri *	185.04	Bayaran geran untuk <i>Rural Transformation Program</i> 1, geran kepada Pusat Khidmat Masyarakat, pembelian kenderaan dan tuntutan perjalanan.
2.	Kementerian Pembangunan Infrastruktur Dan Perhubungan	96.35	Bayaran untuk pembinaan dan menaik taraf jalan, <i>architect's fee, professional fee</i> dan pembinaan jambatan.
3.	Jabatan Ketua Menteri	42.43	Bayaran untuk perkhidmatan sistem dan rangkaian, projek pembangunan dan perkhidmatan pengangkutan udara.
4.	Kementerian Kemudahan Awam	32.29	Bayaran untuk projek bekalan air, projek membaiki pulih sistem agihan dan perkhidmatan juruperunding.
5.	Kementerian Perancangan Sumber Dan Alam Sekitar	17.15	Bayaran untuk pembinaan projek, penambahbaikan saliran dan elektrik, geran untuk projek kemudahan pelancongan dan loji rawatan.

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak Dan Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

Nota: * Termasuk Kementerian Kewangan Negeri, Pejabat Setiausaha Kewangan Negeri dan Perbendaharaan Negeri

4.6.4.3. Analisis perbandingan Akaun Kena Bayar bagi tempoh 5 tahun menunjukkan peningkatan pada tahun 2012, 2014 dan 2015 manakala tahun 2013 menunjukkan penurunan seperti di **Carta 4.8**.

Carta 4.8
Kedudukan Akaun Kena Bayar Bagi Tahun 2011 Hingga 2015

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak Dan Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

4.7. PENYATA AKAUN MEMORANDUM

Penyata Akaun Memorandum ialah penyata yang menunjukkan aset dan liabiliti Kerajaan Negeri yang tidak dilaporkan dalam Penyata Kedudukan Kewangan. Aset terdiri daripada Pinjaman Boleh Dituntut dan Pelaburan manakala liabiliti terdiri daripada Hutang Awam dan pelbagai liabiliti. Jumlah aset yang diakaunkan dalam Penyata Akaun Memorandum pada

akhir tahun 2015 adalah RM6.66 bilion menurun sejumlah RM71.57 juta atau 1.1% berbanding tahun sebelumnya. Liabiliti Kerajaan Negeri yang merupakan hutang kepada Kerajaan Persekutuan menunjukkan peningkatan sejumlah RM205.24 juta atau 8.8% menjadi RM2.54 bilion pada akhir tahun 2015 berbanding RM2.33 bilion pada akhir tahun 2014.

4.7.1. Pinjaman Boleh Dituntut

4.7.1.1. Pinjaman Boleh Dituntut merupakan pinjaman yang diberikan oleh Kerajaan Negeri kepada Agensi dan Pihak Berkuasa Tempatan. Sumber bagi pinjaman ini adalah daripada Kerajaan Negeri atau menerusi pinjaman daripada Kerajaan Persekutuan. Pada akhir tahun 2015, baki Pinjaman Boleh Dituntut menurun sejumlah RM1.64 juta atau 0.1% daripada RM2,447.06 juta pada tahun 2014 kepada RM2,445.42 juta pada tahun 2015. Butiran adalah seperti di **Jadual 4.34**.

Jadual 4.34
Baki Pinjaman Boleh Dituntut Bagi Tahun 2015 Dan 2014

Bil.	Nama Agensi/Pinjaman	Tahun		Perubahan	
		2015 (RM Juta)	2014 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
1.	Badan Berkanun Negeri	2,208.63	2,217.55	-8.92	-0.4
2.	Pihak Berkuasa Tempatan	0.53	1.81	-1.28	-70.7
3.	Syarikat	235.84	227.28	8.56	3.8
4.	Skim Pinjaman Pelajar	0.42	0.42	0.00	0.0
Jumlah		2,445.42	2,447.06	-1.64	-0.1

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak Dan Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

4.7.1.2. Analisis Audit mendapati pada tahun 2015, sejumlah RM114.07 juta pinjaman dikeluarkan dan sejumlah RM125.27 juta bayaran balik diterima. Daripada jumlah tersebut RM122.99 juta bayaran diterima daripada Badan Berkanun Negeri, RM1.28 juta diterima daripada Pihak Berkuasa Tempatan dan RM1 juta daripada Syarikat. Kedudukan pergerakan pinjaman dan bayaran balik pada tahun 2015 adalah seperti di **Jadual 4.35**.

Jadual 4.35
Pergerakan Pinjaman Dan Bayaran Balik Pada Tahun 2015

Bil.	Agensi Peminjam	Baki Pinjaman 1.1.2015 (RM Juta)	Pinjaman Baru/ Keluaran Baki Pinjaman (RM Juta)	Kerugian Dalam Tukaran Wang Asing (RM Juta)	Bayaran Balik (RM Juta)	Baki Pinjaman 31.12.2015 (RM Juta)
Badan Berkanun Negeri						
1.	Perbadanan Pembangunan Perumahan	887.91	0.00	0.00	17.90	870.01
2.	Lembaga Pembangunan Dan Lindungan Tanah	393.29	0.00	0.00	43.89	349.40
3.	Lembaga Air Kuching	246.75	62.29	0.00	13.08	295.96
4.	Lembaga Penyatuan Dan Pemulihan Tanah Sarawak	258.12	33.42	0.00	14.95	276.59
5.	Lembaga Air Sibu	146.24	10.73	0.00	4.34	152.63

Bil.	Agensi Peminjam	Baki Pinjaman 1.1.2015 (RM Juta)	Pinjaman Baru/ Keluaran Baki Pinjaman (RM Juta)	Kerugian Dalam Tukaran Wang Asing (RM Juta)	Bayaran Balik (RM Juta)	Baki Pinjaman 31.12.2015 (RM Juta)
6.	Lembaga Pelabuhan Miri	127.88	0.00	0.00	8.00	119.88
7.	Perbadanan Kemajuan Perusahaan Kayu Sarawak	118.90	0.00	0.00	19.36	99.54
8.	Lembaga Kemajuan Tanah Sarawak	12.43	7.63	0.00	0.00	20.06
9.	Perbadanan Pembangunan Ekonomi Sarawak	11.44	0.00	0.00	0.20	11.24
10.	Lembaga Kemajuan Bintulu	11.54	0.00	0.00	1.27	10.27
11.	Lembaga Sungai-sungai Sarawak	3.05	0.00	0.00	0.00	3.05
Jumlah Kecil		2,217.55	114.07	0.00	122.99	2,208.63
Pihak Berkuasa Tempatan						
1.	Majlis Perbandaran Padawan	1.05	0.00	0.00	0.52	0.53
2.	Dewan Bandaraya Kuching Utara	0.76	0.00	0.00	0.76	0.00
Jumlah Kecil		1.81	0.00	0.00	1.28	0.53
Syarikat						
1.	Sarawak Medical Centre Sdn. Bhd.	86.50	0.00	0.00	0.00	86.50
2.	Sarawak MediChem Pharmaceuticals Inc.	41.94	0.00	9.56	0.00	51.50
3.	Sarawak Planted Forest Sdn. Bhd.	45.84	0.00	0.00	0.00	45.84
4.	Permodalan Assar Sdn. Bhd.	25.00	0.00	0.00	0.00	25.00
5.	Sarawak Incorporated Sdn. Bhd.	20.00	0.00	0.00	1.00	19.00
6.	Tanjung Manis Food & Industrial Park Sdn. Bhd.	5.00	0.00	0.00	0.00	5.00
7.	Seri Sarawak PMC Sdn. Bhd.	3.00	0.00	0.00	0.00	3.00
Jumlah Kecil		227.28	0.00	9.56	1.00	235.84
Skim Pinjaman Pelajar						
1.	Skim Pinjaman Pelajar	0.42	0.00	0.00	0.00	0.42
Jumlah Kecil		0.42	0.00	0.00	0.00	0.42
Jumlah Besar		2,447.06	114.07	9.56	125.27	2,445.42

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak Dan Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

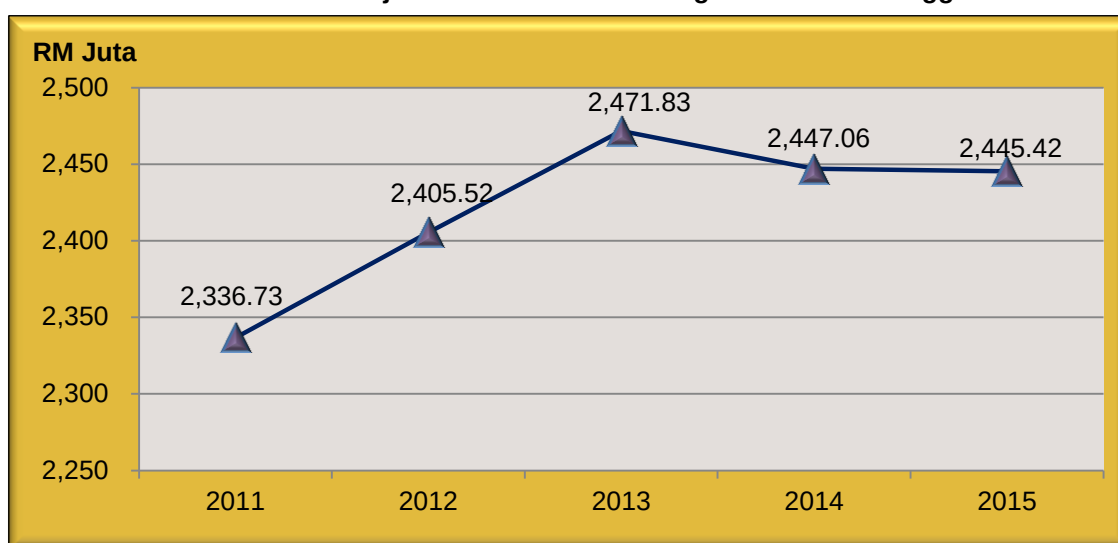
4.7.1.3. Kedudukan baki Pinjaman Boleh Dituntut pada akhir tahun 2011 hingga 2015 adalah seperti di **Jadual 4.36** dan **Carta 4.9**.

Jadual 4.36
Baki Pinjaman Boleh Dituntut Bagi Tahun 2011 Hingga 2015

Bil.	Nama Agensi/Pinjaman	Tahun				
		2011 (RM Juta)	2012 (RM Juta)	2013 (RM Juta)	2014 (RM Juta)	2015 (RM Juta)
1.	Badan Berkanun Negeri	2,102.59	2,178.61	2,243.52	2,217.55	2,208.63
2.	Pihak Berkuasa Tempatan	7.92	4.37	3.09	1.81	0.53
3.	Syarikat	225.72	222.04	224.72	227.28	235.84
4.	Skim Pinjaman Pelajar	0.50	0.50	0.50	0.42	0.42
Jumlah		2,336.73	2,405.52	2,471.83	2,447.06	2,445.42

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak Dan Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

Carta 4.9
Kedudukan Baki Pinjaman Boleh Dituntut Bagi Tahun 2011 Hingga 2015

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Dan Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

4.7.1.4. Tunggakan Pinjaman Boleh Dituntut

- a. Pada tahun 2015, ansuran pinjaman yang sepatutnya diterima oleh Kerajaan Negeri adalah berjumlah RM1,057.27 juta terdiri daripada bayaran anuiti tahun semasa dan tunggakan tahun terdahulu. Bagaimanapun, pada tahun 2015 hanya RM148.98 juta bayaran balik diterima terdiri daripada bayaran pokok berjumlah RM125.27 juta dan faedah berjumlah RM23.71 juta.
- b. Tunggakan bayaran balik Pinjaman Boleh Dituntut pada tahun 2015 berjumlah RM908.29 juta meningkat RM166.77 juta atau 22.5% berbanding baki tunggakan bayaran balik pada tahun 2014. Peningkatan ini adalah disebabkan 16 daripada 20 agensi tidak membuat pembayaran balik tunggakan atau membayar sebahagian daripada pinjaman yang matang pada tahun 2015. Bagaimanapun, pinjaman untuk syarikat Sarawak Incorporated Sdn. Bhd. telah dijadual semula pada tahun 2015. Kedudukan tunggakan pinjaman bayaran balik pada tahun 2015 adalah seperti di **Jadual 4.37**.

Jadual 4.37
Kedudukan Tunggakan Bayaran Balik Pinjaman Pada Tahun 2015

Bil.	Agensi	Tunggakan Pada 01.01.2015 (RM Juta)	Anuiti 2015 (RM Juta)	Jumlah Kontra (RM Juta)	Jumlah Patut Dijelaskan Sehingga Tahun 2015 (RM Juta)	Bayaran Balik Dalam Tahun 2015 (RM Juta)	Tunggakan Setakat 31.12.2015 (RM Juta)
Badan Berkanun Negeri							
1.	Perbadanan Pembangunan Perumahan	291.23	66.02	(5.24)	352.01	30.69	321.32
2.	Lembaga Pembangunan Dan Lindungan Tanah	132.61	26.51	11.61	170.73	46.82	123.91
3.	Lembaga Pelabuhan Miri	92.41	18.89	0.00	111.30	10.12	101.18
4.	Perbadanan Kemajuan Perusahaan Kayu Sarawak	48.42	19.36	0.00	67.78	19.36	48.42
5.	Lembaga Penyatuan Dan Pemulihan Tanah Sarawak	48.17	19.78	0.00	67.95	19.78	48.17
6.	Lembaga Air Sibu	3.71	5.99	0.00	9.70	4.34	5.36
7.	Perbadanan Pembangunan Ekonomi Sarawak	2.50	0.56	0.00	3.06	0.56	2.50
8.	Lembaga Sungai-Sungai Sarawak	1.10	1.10	0.00	2.20	0.00	2.20
9.	Lembaga Air Kuching	0.00	14.88	0.00	14.88	13.10	1.78
Perbadanan/Syarikat							
10.	Sarawak MediChem Pharmaceuticals Inc.	0.00	129.39	0.00	129.39	0.00	129.39
11.	Sarawak Medical Centre Sdn. Bhd.	83.84	2.66	0.00	86.50	0.00	86.50
12.	Amanah Saham Sarawak Bhd.	20.77	2.23	0.00	23.00	0.00	23.00
13.	Tanjung Manis Food & Industrial Park Sdn. Bhd.	2.00	1.00	0.00	3.00	0.00	3.00
14.	Sarawak Planted Forest Sdn. Bhd. *	4.58	4.58	0.00	9.16	0.00	9.16
15.	Seri Sarawak PMC Sdn. Bhd.	1.80	0.60	0.00	2.40	0.00	2.40
16.	Sarawak Incorporated Sdn. Bhd. **	8.38*	1.45	0.00	1.45	1.45	0.00*
Jumlah		741.52	315.00	6.37	1,054.51	146.22	908.29

Sumber: Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

Nota: * Kerajaan Negeri telah meluluskan penjadualan semula pinjaman ini pada tahun 2015 dan akan bermula pada tahun 2020

** Pinjaman Sarawak Incorporated Sdn. Bhd. telah dijadual semula dan tiada tunggakan pinjaman pada 31.12.2015

- c. Pinjaman Boleh Dituntut hendaklah diselesaikan dalam tempoh yang ditetapkan. Adalah didapati 28 pinjaman yang sepatutnya selesai pembayaran belum dijelaskan sepenuhnya. Ia melibatkan 4 Badan Berkanun Negeri dan 3 syarikat. Bagaimanapun,

Kerajaan Negeri masih lagi berusaha untuk menyelesaikan isu berkenaan dengan agensi terbabit. Butiran lanjut adalah seperti di **Jadual 4.38**.

Jadual 4.38
Pinjaman Yang Sepatutnya Selesai Tetapi Belum Dijelaskan Sepenuhnya
Setakat Akhir Tahun 2015

Bil.	Agensi	No. Pinjaman	Syarat Bayaran Balik	Tarikh Sepatut Selesai	Baki Belum Selesai Pada 31 Disember 2015 (RM)	Catatan
1.	Perbadanan Pembangunan Ekonomi Sarawak (SEDC)	SEDC/2006/01 bth. 30.06.2006	1 anuiti, bayaran pertama pada 02.11.2010	02.11.2010	2,500,000	Pihak SEDC telah membuat bayaran pada bulan Mac 2016 bagi baki pinjaman RM2,500,000.
2.	Lembaga Penyatuan Dan Pemuliharaan Tanah Sarawak (SALCRA)	C/SFS/458 bth. 30.12.1981	9 anuiti, bayaran pertama pada 30.12.1988	30.12.1997	280,444	Kerajaan Negeri telah mengemukakan rayuan semula pada 18.04.2016 kepada pihak Kementerian Kewangan Malaysia (MOF) untuk memohon pertukaran pinjaman kepada geran. Pejabat Setiausaha Kewangan Negeri (SFS) masih menunggu penetapan tarikh perbincangan dari MOF.
		C/SFS/458/(26) bth. 27.12.1982	9 anuiti, bayaran pertama pada 30.12.1989	30.12.1998	7,311,111	
		SFS/05980/L (35) bth. 27.04.1984	15 anuiti, bayaran pertama pada 19.12.1994	30.12.2009	322,000	
		C/SFS/477/1/ (14) bth. 22.07.1985	15 anuiti, bayaran pertama pada 17.07.1996	17.07.2011	857,900	
		C/SFS/SALCRA/5/1 bth. 06.10.1988	15 anuiti, bayaran pertama pada 06.10.1999	06.10.2014	2,242,760	
		C/SFS/SALCRA/5/1 bth. 06.10.1988	15 anuiti, bayaran pertama pada 22.10.1999	22.10.2014	4,400,000	
		C/SFS/SALCRA/5/1 bth. 06.10.1988	15 anuiti, bayaran pertama pada 22.10.1999	22.10.2014	1,500,000	
		C/SFS/SALCRA/6/(4) bth. 03.05.1988	15 anuiti, bayaran pertama pada 22.10.1999	22.10.2014	2,606,300	
		C/SFS/SALCRA/5/1 bth. 06.10.1988	15 anuiti, bayaran pertama pada 22.10.1999	22.10.2014	2,528,230	
		C/SFS/SALCRA/9/(19) bth. 04.04.1988	15 anuiti, bayaran pertama pada 22.10.1999	22.10.2014	2,096,330	
		C/SFS/SALCRA/1 bth. 14.01.1989	15 anuiti, bayaran pertama pada 14.01.2000	14.01.2015	2,017,510	
		C/SFS/356/11 bth. 07.03.1983	12 anuiti, bayaran pertama pada 07.03.1992	30.12.2004	17,165,993	Pinjaman ini merupakan Projek Batang Ai yang melibatkan tanaman koko. Jawatankuasa Kerja Penstrukturan Pinjaman Kerajaan telah bermesyuarat pada 13.07.2015 bagi permohonan SALCRA untuk hapus kira pinjaman ini. Notis
		C/SFS/SALCRA/12 bth. 08.11.1990	12 anuiti, bayaran pertama pada 15.09.1999	15.09.2013	1,533,283	

Bil.	Agensi	No. Pinjaman	Syarat Bayaran Balik	Tarikh Sepatut Selesai	Baki Belum Selesai Pada 31 Disember 2015 (RM)	Catatan
						Peringatan bertarikh 01.03.2016 telah dikeluarkan kepada SALCRA untuk bayaran tunggakan.
		C/SFS/481 bth. 27.07.1984	6 anuiti, bayaran pertama pada 21.02.1987	21.02.1993	6,497,000	Projek ini adalah Projek Mayang Tea. Jawatankuasa Kerja Penstrukturan Pinjaman Kerajaan telah bermesyuarat pada 13.07.2015 bagi permohonan SALCRA untuk hapus kira pinjaman ini. Notis Peringatan bertarikh 01.03.2016 telah dikeluarkan kepada SALCRA untuk bayaran tunggakan.
3.	Lembaga Pembangunan Dan Lindungan Tanah (LCDA)	C/SFS/LCDA/7 bth 15.04.1992	10 anuiti, bayaran pertama pada 01.04.2003	01.04.2013	7,204,120	Notis Peringatan bertarikh 01.03.2016 telah dikemukakan kepada LCDA untuk bayaran tunggakan.
		LCDA/2002/10 bth 02.09.2002	10 anuiti, bayaran pertama pada 04.06.2003	04.06.2013	500,000	
		LCDA/2002/11 bth 02.09.2002	10 anuiti, bayaran pertama pada 13.06.2004	13.06.2014	2,100,000	
		LCDA/2002/05 bth 02.09.2002	10 anuiti, bayaran pertama pada 01.01.2004	01.01.2013	1,211,484	Setelah semakan dibuat, didapati lebihan bayaran faedah berjumlah RM8,328.61 berlaku dan jumlah pokok yang belum dijelaskan adalah RM1,211,484.03. Pelarasan akan dibuat melalui bil yang akan dikeluarkan kemudian.
		LCDA/2002/03 bth 02.09.2002	10 anuiti, bayaran pertama pada 01.01.2004	01.01.2014	171,044	Setelah menyemak rekod, Kerajaan Negeri mendapati terdapat kurangan bayaran bagi pinjaman ini. Bil tuntutan telah dikeluarkan pada tahun 2015 untuk tuntutan tersebut.
4.	Perbadanan Kemajuan Perusahaan Kayu Sarawak (STIDC)	STIDC/2001/01 bth. 18.09.2001	5 anuiti, bayaran pertama pada 07.06.2005	07.06.2010	41,470,000	Jawatankuasa Kerja Penstrukturan Pinjaman Kerajaan bermesyuarat pada 04.04.2016 telah memohon STIDC untuk menyediakan kertas MMKN dengan mengambil kira semua aspek termasuk kedudukan kewangan dan perakuan penstrukturan.
5.	Permodalan ASSAR Sdn. Bhd.	ASSAR/1999/01 bth. 27.04.1999	1 anuiti, bayaran pada 06.05.2007	06.05.2007	5,000,000	Pejabat SFS telah mengeluarkan beberapa surat peringatan mulai 2012 kepada ASSAR. Surat peringatan terkini telah dikeluarkan pada 01.03.2016. Setakat ini bayaran belum diterima.
6.	Sarawak MediChem Pharmaceuticals Inc.	MediChem/1999/1 bth. 25.11.1999	1 anuiti, bayaran pada 19.03.2003	19.03.2003	21,460,000	Sarawak MediChem Pharmaceuticals Inc. (dimiliki sepenuhnya oleh CRAUN Research Sdn. Bhd. anak syarikat PELITA) telah mengambil alih SMP pada
		SMP/2000/01 bth. 27.11.2000	1 anuiti, bayaran pada 11.12.2004	11.12.2004	8,584,000	

Bil.	Agensi	No. Pinjaman	Syarat Bayaran Balik	Tarikh Sepatut Selesai	Baki Belum Selesai Pada 31 Disember 2015 (RM)	Catatan
		SMP/2001/01 bth. 20.01.2001	1 anuiti, bayaran pada 10.02.2004	10.02.2004	8,584,000	21.12.2006. Pejabat SFS masih menunggu nasihat perundangan sebelum tindakan lanjut diambil terhadap tunggakan pinjaman. Tindakan susulan memorandum rasmi kepada pihak perundangan bertarikh 27.05.2014.
		SMP/2001/02 bth. 04.09.2001	1 anuiti, bayaran pada 28.09.2005	28.09.2005	2,146,000	
		SMP/2001/03 bth. 29.10.2001	1 anuiti, bayaran pada 06.12.2005	06.12.2005	10,730,000	
7.	Sarawak Medical Centre Sdn. Bhd.	SMC/2000/01 bth. 31.03.2000	10 anuiti, bayaran pertama pada 26.03.2002	26.03.2012	59,923,116	Pihak SMC dalam proses menyediakan kertas cadangan kepada Pejabat SFS untuk menstruktur semula pinjaman.
Jumlah					222,942,625	

Sumber: Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri Dan Rekod Pejabat Setiausaha Kewangan Negeri

4.7.2. Pelaburan

4.7.2.1. Pelaburan Kerajaan Negeri dalam Syarikat Awam, Syarikat Tidak Tersenarai dan Caruman Bagi Penyertaan Ekuiti dibuat melalui Setiausaha Kewangan Negeri (Perbadanan) dan ditunjukkan dalam Penyata Memorandum Pelaburan. Kedudukan pelaburan mengikut nilai buku pada 31 Disember 2015 adalah berjumlah RM4.21 bilion menurun sejumlah RM69.93 juta atau 1.6% berbanding RM4.28 bilion pada tahun 2014 seperti di **Jadual 4.39**.

Jadual 4.39
Kedudukan Pegangan Saham Setiausaha Kewangan Negeri (Perbadanan)
Bagi Tahun 2015 Berbanding 2014

Bil.	Kategori	Bil. Syarikat		Nilai Buku Saham		Perubahan	
		2015	2014	31.12.2015 (RM Juta)	31.12.2014 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
1.	Pelaburan Dalam Syarikat Awam	10	11	795.42	795.42	0.00	0.0
2.	Pelaburan Dalam Syarikat Tidak Tersenarai	49	47	3,126.38	3,196.31	-69.93	-2.2
3.	Caruman Bagi Penyertaan Ekuiti	7	7	292.32	292.32	0.00	0.0
Jumlah		66	65	4,214.12	4,284.05	-69.93	-1.6

Sumber: Rekod Pejabat Setiausaha Kewangan Negeri

4.7.2.2. Kerajaan Negeri telah membuat pelaburan baru dalam syarikat Craun Research Sdn. Bhd., MID Assets Holdings Sdn. Bhd. serta penambahan pelaburan dalam bentuk syer keutamaan boleh tebus di syarikat SI Capital Sdn. Bhd. dan Malaysia LNG Sdn. Berhad.

4.7.2.3. Sungguhpun ada pelaburan baru dibuat dalam tahun 2015 tetapi jumlah pelaburan menurun pada tahun 2015. Penurunan ini disebabkan penjualan pelaburan dalam syarikat SACOFA Sdn. Bhd. sejumlah RM108.06 juta kepada RM31.24 juta dan

pindah milik saham Sarawak Planted Forest Sdn. Bhd. kepada Perbadanan Kemajuan Perusahaan Kayu Sarawak seperti di **Jadual 4.40**. Penjualan sejumlah 50% saham SACOFA Sdn. Bhd. kepada Cahya Mata Sarawak Bhd. secara *willing- buyer willing-seller basis* pada harga RM186.79 juta atau RM4.40 sesaham. Langkah ini merupakan sebahagian strategi makro dan inisiatif Kerajaan Negeri bersama dengan sektor swasta untuk meningkatkan lagi prestasi perniagaan SACOFA Sdn. Bhd. selaras dengan konsep *Private-Public Partnership*. Pegangan langsung ekuiti Kerajaan Negeri dalam SACOFA Sdn. Bhd. selepas penjualan saham adalah sejumlah 20.5%. Bagaimanapun, pegangan secara kolektif bersama dengan entiti milikan Kerajaan Negeri adalah sejumlah 34.9%.

Jadual 4.40
Perubahan Pelaburan Kerajaan Negeri Bagi Tahun 2015 Berbanding 2014

Bil.	Syarikat	Pegangan Ekuiti (%)	Tahun		Perubahan	
			2015 (RM Juta)	2014 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
1.	SI Capital Sdn. Bhd.	-	162.74	155.84	6.90	4.4
2.	Craun Research Sdn. Bhd. *	100.00	0.00	0.00	0.00	0.00
3.	MID Assets Holdings Sdn. Bhd. *	100.00	0.00	0.00	0.00	0.00
4.	Malaysia LNG Sdn. Bhd. **	-	0.00	0.00	0.00	0.00
5.	SACOFA Sdn. Bhd.	20.51	31.23	108.06	(76.83)	-71.1
6.	Sarawak Planted Forest Sdn. Bhd. *	100.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Jumlah			193.97	263.90	(69.93)	-26.5

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Dan Rekod Pejabat Setiausaha Kewangan Negeri

Nota: * - Saham bernilai RM2

** - Saham bernilai RM1,000

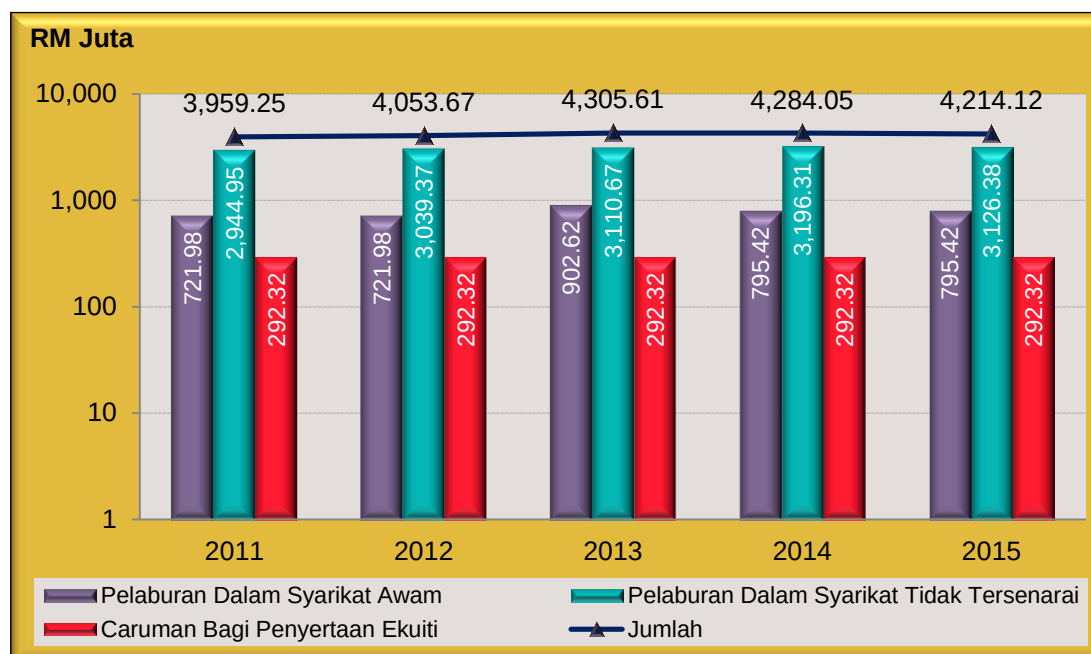
4.7.2.4. Kedudukan pelaburan Kerajaan Negeri dalam tempoh 5 tahun seperti di **Jadual 4.41** dan **Carta 4.10**.

Jadual 4.41
Pelaburan Kerajaan Negeri Bagi Tempoh 2011 Hingga 2015

Bil.	Jenis Pelaburan	Pelaburan Mengikut Nilai Buku Dan Tahun				
		2011 (RM Juta)	2012 (RM Juta)	2013 (RM Juta)	2014 (RM Juta)	2015 (RM Juta)
1.	Pelaburan Dalam Syarikat Awam	721.98	721.98	902.62	795.42	795.42
2.	Pelaburan Dalam Syarikat Tidak Tersenarai	2,944.95	3,039.37	3,110.67	3,196.31	3,126.38
3.	Caruman Bagi Penyertaan Ekuiti	292.32	292.32	292.32	292.32	292.32
Jumlah		3,959.25	4,053.67	4,305.61	4,284.05	4,214.12

Sumber: Rekod Pejabat Setiausaha Kewangan Negeri

Carta 4.10
Pelaburan Kerajaan Negeri Bagi Tempoh 2011 Hingga 2015

Sumber: Rekod Pejabat Setiausaha Kewangan Negeri

4.7.2.5. Analisis Audit seterusnya mendapati pada akhir tahun 2015, nilai pasaran saham bagi syarikat yang tersenarai di Bursa Malaysia pada 31 Disember 2015 adalah berjumlah RM2.01 bilion meningkat sejumlah RM129.03 juta atau 6.9% berbanding RM1.88 bilion pada tahun 2014.

4.7.2.6. Pada tahun 2015, dividen daripada pelaburan saham yang diterima adalah berjumlah RM1.59 bilion menurun sejumlah RM1.4 bilion berbanding RM2.99 bilion dividen yang diterima pada tahun 2014. Senarai syarikat yang membayar dividen atas pelaburan Kerajaan Negeri bagi tahun 2011 hingga 2015 adalah seperti di **Jadual 4.42**.

Jadual 4.42
Senarai Syarikat Yang Membayar Dividen Pelaburan Kepada Kerajaan Negeri
Bagi Tahun 2011 Hingga 2015

Bil.	Syarikat	Pegangan Ekuiti (%)	Tahun				
			2011 (RM Juta)	2012 (RM Juta)	2013 (RM Juta)	2014 (RM Juta)	2015 (RM Juta)
Syarikat Tersenarai							
1.	Bintulu Ports Holdings Bhd.	26.67	46.01	46.01	36.81	33.13	30.68
2.	Malaysia International Shipping Corporation	1.51	16.87	0.00	0.00	6.07	9.11
3.	Sarawak Plantation Bhd.	25.47	6.98	10.68	3.56	9.97	2.14
4.	Petronas Dagangan Bhd.	0.20	1.95	1.48	1.4	1.11	1.24
5.	Malaysia Airport Holdings Bhd.	0.27	0.67	0.72	0.61	0.53	0.27
6.	Telekom Malaysia Bhd.	0.09	0.62	0.62	1.81	0.81	0.71
7.	Axiata Group Bhd.	0.04	0.44	0.72	0.25	0.69	0.69
8.	Tenaga Nasional Bhd.	0.05	0.41	0.13	0.66	1.17	0.27
9.	Rimbunan Sawit Bhd.	5.36	0.13	1.14	0.76	0.00	0.00
10.	Sarawak Oil Palms Bhd.	7.93	0.00	0.00	0.00	1.75	1.74
Jumlah			74.08	61.50	45.86	55.23	46.85

Bil.	Syarikat	Pegangan Ekuiti (%)	Tahun				
			2011 (RM Juta)	2012 (RM Juta)	2013 (RM Juta)	2014 (RM Juta)	2015 (RM Juta)
Syarikat Tidak Tersenarai							
1.	Malaysia LNG Dua Sdn. Bhd.	10.00	910.00	710.00	900.00	1,205.00	370.00
2.	Malaysia LNG Tiga Sdn. Bhd.	10.00	520.00	460.50	480.00	946.00	749.96
3.	Malaysia Liquefied Natural Gas Sdn. Bhd.	5.00	405.00	350.00	405.00	689.75	395.31
4.	Sarawak Energy Bhd.	61.32	40.73	40.74	0.00	0.00	0.00
5.	Shell MDS (Malaysia) Sdn. Bhd.	7.00	35.00	35.00	38.50	31.50	23.45
6.	SGOS Capital Holdings Sdn. Bhd.	100.00	20.00	20.00	21.19	0.00	0.00
7.	Shell Timur Sdn. Bhd.	10.00	16.10	4.40	10.50	21.50	0.00
8.	Borneo Housing Mortgage Finance Bhd.	50.00	8.82	8.92	8.47	7.00	0.00
9.	LAKU Management Sdn. Bhd.	100.00	2.25	2.25	2.25	3.00	0.00
10.	Tamar Plantation Sdn. Bhd.	15.00	1.50	1.50	0.00	0.00	0.00
11.	Sarawak Information Systems Sdn. Bhd.	100.00	0.50	0.50	0.50	0.67	1.00
12.	Sarawak Incorporated Sdn. Bhd.	100.00	0.50	0.50	0.00	0.60	0.15
13.	Borneo Development Corporation Sdn. Bhd.	100.00	0.25	0.00	0.25	0.25	0.28
14.	BHMF Realty Sdn. Bhd.	30.00	0.00	0.23	0.00	0.00	0.00
15.	Suajaya Mahir Crop Sdn. Bhd.	15.00	0.00	0.00	0.45	0.00	0.75
16.	SOP Plantations (Borneo) Sdn. Bhd.	15.00	0.00	0.00	6.00	0.00	1.50
17.	Melemas Plantation Sdn. Bhd.	15.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.23
Jumlah			1,960.65	1,634.54	1,873.11	2,905.27	1,542.63
Jumlah Dividen Diterima			2,034.73	1,696.04	1,918.97	2,960.50	1,589.48
Bayaran Balik LHDN			0.00	0.00	58.13	30.34	0.00
Jumlah Keseluruhan			2,034.73	1,696.04	1,977.10	2,990.84	1,589.48

Sumber: Rekod Pejabat Setiausaha Kewangan Negeri

4.7.2.7. Semakan Audit mendapati 9 daripada 10 syarikat tersenarai membayar dividen pada tahun 2015 kecuali Rimbunan Sawit Berhad. Semakan Audit seterusnya mendapati hanya 10 daripada 56 syarikat tidak tersenarai membayar dividen kepada Kerajaan Negeri pada tahun 2015. Analisis Audit mendapati 5 syarikat yang membayar dividen secara konsisten adalah syarikat yang berasaskan petroleum dan gas menyumbang RM1.54 bilion atau 96.85% daripada jumlah keseluruhan dividen yang diterima.

4.7.3. Hutang Awam

4.7.3.1. Kerajaan Negeri dari semasa ke semasa menerima pinjaman daripada Kerajaan Persekutuan bagi membiayai projek pembangunan. Selain itu, Kerajaan Negeri juga boleh meminjam di bawah kuasa Undang-undang Negeri dengan kelulusan Bank Negara mengikut Perkara 112B Perlembagaan Persekutuan. Pada tahun 2015, baki hutang Kerajaan Negeri kepada Kerajaan Persekutuan meningkat sejumlah RM205.24 juta atau 8.8% menjadi RM2.54 bilion berbanding RM2.33 bilion pada tahun 2014. Bayaran balik hutang awam kepada Kerajaan Persekutuan pada tahun 2015 adalah berjumlah RM135.79 juta. Kedudukan hutang Kerajaan Negeri dengan Kerajaan Persekutuan pada tahun 2015 berbanding 2014 adalah seperti di **Jadual 4.43**.

Jadual 4.43
Kedudukan Hutang Awam Kerajaan Negeri Bagi Tahun 2015 Berbanding 2014

Bil.	Tujuan Pinjaman	Tahun		Perubahan	
		2015 (RM Juta)	2014 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
1.	Bekalan Air	1,333.30	1,154.56	178.74	15.5
2.	Perumahan	461.59	497.01	-35.42	-7.1
3.	Perindustrian	320.30	262.72	57.58	21.9
4.	Pertanian	220.13	210.02	10.11	4.8
5.	Pembetulan Najis Dan Perparitan	189.11	193.48	-4.37	-2.3
6.	Institusi Pelaburan	11.16	12.52	-1.36	-10.9
7.	Pelabuhan	0.04	0.08	-0.04	-50.0
Jumlah		2,535.63	2,330.39	205.24	8.8

Sumber: Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

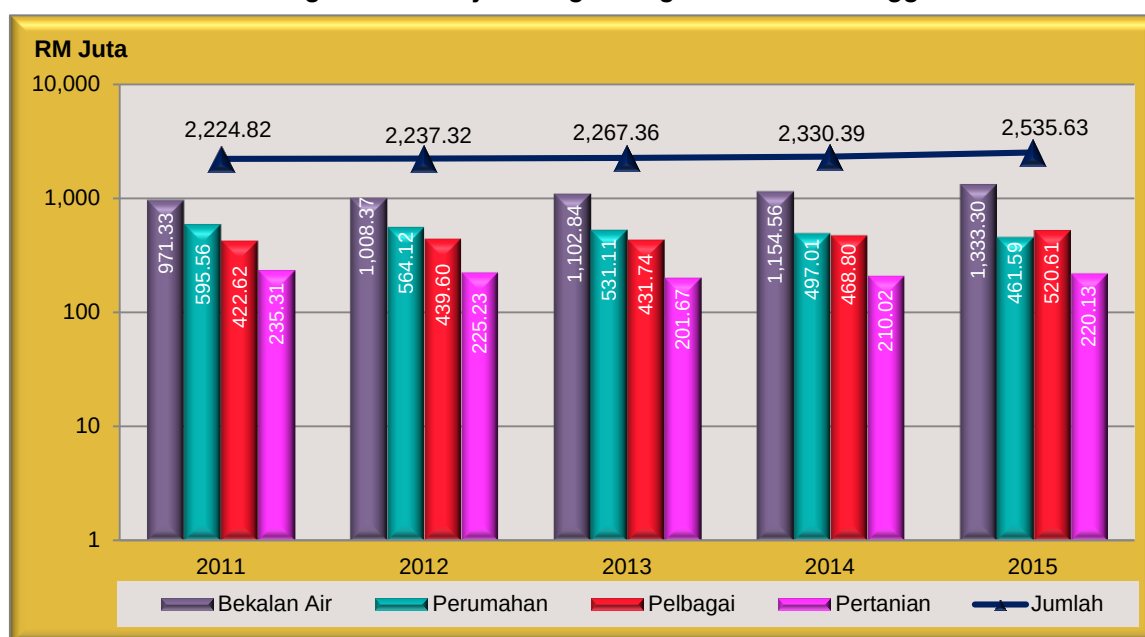
4.7.3.2. Analisis perbandingan baki hutang awam bagi tahun 2011 hingga 2015 menunjukkan peningkatan pada setiap tahun antara RM12.50 juta atau 0.6% hingga RM205.24 juta atau 8.8%. Kedudukan baki hutang awam bagi tahun 2011 hingga 2015 adalah seperti di **Jadual 4.44** dan **Carta 4.11**. Kedudukan baki hutang awam tahun 2015 adalah yang tertinggi dalam tempoh 5 tahun.

Jadual 4.44
Kedudukan Baki Hutang Awam Kerajaan Negeri Bagi Tahun 2011 Hingga 2015

Bil.	Tujuan Pinjaman	Tahun				
		2011 (RM Juta)	2012 (RM Juta)	2013 (RM Juta)	2014 (RM Juta)	2015 (RM Juta)
1.	Bekalan Air	971.33	1,008.37	1,102.84	1,154.56	1,333.30
2.	Pelbagai	422.62	439.60	431.74	468.80	520.61
3.	Perumahan	595.56	564.12	531.11	497.01	461.59
4.	Pertanian	235.31	225.23	201.67	210.02	220.13
Jumlah		2,224.82	2,237.32	2,267.36	2,330.39	2,535.63

Sumber: Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

Carta 4.11
Baki Hutang Awam Kerajaan Negeri Bagi Tahun 2011 Hingga 2015

Sumber: Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

4.7.3.3. Tunggakan bayaran balik hutang Kerajaan Negeri kepada Kerajaan Persekutuan pada tahun 2015 adalah sejumlah RM44.84 juta. Tunggakan sejumlah RM18.26 juta adalah disebabkan Kerajaan Negeri sedang menunggu maklum balas daripada Kementerian Kewangan Malaysia mengenai permohonan untuk menukar perjanjian pinjaman kepada geran. Manakala sejumlah RM26.58 juta adalah faedah untuk pinjaman Projek Pembangunan Pertanian Kalaka Saribas yang masih menunggu maklum balas Kementerian Kewangan Malaysia berkenaan rayuan supaya pinjaman menggunakan mata wang Ringgit Malaysia bagi menggantikan Dolar Amerika sebagai mata wang pinjaman. Butiran lanjut adalah seperti di **Jadual 4.45**.

Jadual 4.45
Tunggakan Bayaran Balik Hutang Kerajaan Negeri Kepada Kerajaan Persekutuan
Bagi Tahun Berakhir 31 Disember 2015

Bil.	Projek	Tunggakan (RM Juta)	Catatan
1.	Penjadualan Semula Pinjaman Sektor Pelbagai Yang Dipinjamkan Kepada SALCRA Sejak Tahun 1996	18.26	Kerajaan Negeri telah mengemukakan rayuan semula pada 18.04.2016 kepada pihak Kementerian Kewangan Malaysia (MOF) untuk permohonan pertukaran pinjaman kepada geran. Perbincangan masih menunggu penetapan tarikh perbincangan dari MOF.
2.	Projek Pembangunan Pertanian Kalaka Saribas Yang Dipinjamkan Kepada SALCRA Sejak Tahun 1987	26.58	Rayuan telah dikemukakan kepada Kementerian Kewangan Malaysia agar pinjaman ini menggunakan matawang Ringgit Malaysia untuk menggantikan Dolar Amerika sebagai mata wang pinjaman. Setakat ini maklum balas daripada MOF belum lagi diterima. Kerajaan Negeri telah membuat 4 bayaran tetapi bayaran tersebut tidak berdasarkan kepada anuiti yang ditetapkan di dalam Jadual Bayaran Balik.
Jumlah		44.84*	

Sumber: Rekod Pejabat Setiausaha Kewangan Negeri

Nota: * Jumlah tunggakan sepatutnya adalah RM43.13 juta. Ini disebabkan Kerajaan Negeri telah membuat lebihan bayaran untuk pokok sejumlah RM1.71 juta bagi Projek Pembangunan Pertanian Kalaka, Saribas.

4.7.4. Tunggakan Hasil

4.7.4.1. Pada akhir tahun 2015, tunggakan hasil Kerajaan Negeri menurun sejumlah RM77 juta atau 32% menjadi RM163.69 juta daripada RM240.69 juta pada tahun 2014. Hanya Premium Tanah menunjukkan peningkatan tunggakan manakala 4 butiran menunjukkan penurunan iaitu Dividen, Jualan Stor Dan Air, Royalti Dan Permit serta Hasil Pelbagai. Tunggakan hasil bagi tahun 2015 berbanding 2014 adalah seperti di **Jadual 4.46**.

Jadual 4.46
Tunggakan Hasil Bagi Tahun 2015 Berbanding 2014

Bil.	Jenis Tunggakan Hasil	Tahun		Perubahan	
		2015 (RM Juta)	2014 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
1.	Dividen ¹	43.16	55.45	-12.29	-22.2
2.	Jualan Stor Dan Air ²	42.33	122.54	-80.21	-65.5
3.	Premium Tanah ³	57.48	38.84	18.64	48.0
4.	Royalti Dan Permit ⁴	2.47	2.81	-0.34	-12.1
5.	Pelbagai ⁵	18.25	21.05	-2.80	-13.3
Jumlah		163.69	240.69	-77.00	-32.0

Sumber: Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

Nota: ¹ Dividen termasuk dividen, royalti air dan lesen penjanaan elektrik

² Jualan Stor Dan Air termasuk jualan air, akaun kenderaan dan hasil berkaitan stor dan loji

³ Premium Tanah termasuk premium tanah, sewa tanah serta bayaran luar dan pemeriksaan

⁴ Royalti Dan Permit termasuk royalti hutan dan hasil berkaitan hutan

⁵ Imbuhanbalik, hasil bukan cukai dan duti hiburan

4.7.4.2. Analisis perbandingan antara kutipan hasil sebenar pada tahun 2015 berbanding tunggakan hasil pada tahun 2014 mendapati prestasi kutipan hasil menurun sejumlah RM1,946.84 juta atau 21.9%. Tunggakan hasil menurun sejumlah RM77 juta atau 32%. Peningkatan dan penurunan adalah seperti berikut:

- a. Tunggakan dividen menurun sejumlah RM12.29 juta atau 22.2% pada tahun 2015 menjadi RM43.16 juta berbanding RM55.45 juta pada tahun 2014 disebabkan sejumlah RM46.97 juta hasil tertunggak tahun 2014 telah dikutip pada sukuan pertama tahun 2015. Bagi hasil tertunggak tahun 2015 pula sejumlah RM42.70 juta telah dikutip setakat April 2016.
- b. Tunggakan Jualan Stor Dan Air menurun sejumlah RM80.21 juta atau 65.5% pada tahun 2015 menjadi RM42.33 juta berbanding RM122.54 juta pada tahun 2014. Ini disebabkan bil tertunggak Akaun Stor Tak Teruntuk pada tahun 2014 telah diselesaikan sepenuhnya pada tahun 2015. Mulai tahun 2015 hanya tunggakan daripada akaun hasil sahaja diambilkira dalam Akaun Belum Terima manakala tunggakan bil Akaun Amanah akan diambil kira sebagai amaun bayaran bagi Akaun Amanah tersebut.
- c. Tunggakan Premium Tanah meningkat sejumlah RM18.64 juta iaitu 48% pada tahun 2015 menjadi RM57.48 juta berbanding RM38.84 juta pada tahun 2014 disebabkan tunggakan premium dan cukai tanah tahunan Pertama Ferroalloys Sdn. Bhd. di Taman Perindustrian Samalaju. Bagaimanapun, bayaran sejumlah RM30.51 juta bagi tunggakan premium dan surcaj tahun 2014 dan 2015 telah diterima daripada syarikat berkenaan pada bulan Januari 2016. Jabatan juga telah mengambil tindakan untuk mengutip hasil tertunggak tersebut dengan mengeluarkan Notis Tuntutan, membuka kaunter hasil semasa Hari Bersama Pelanggan, perjumpaan bersama pemiutang, menambah baik strategi kutipan hasil melalui projek KIK dan prosedur tindakan undang-undang di bawah Seksyen 33 Kanun Tanah Negeri.

- d. Tunggakan Hasil Royalti Dan Permit Hutan menurun sejumlah RM0.34 juta atau 12.1% pada tahun 2015 menjadi RM2.47 juta berbanding RM2.81 juta pada tahun 2014. Penurunan ini disebabkan usaha jabatan yang lebih tegas untuk mengurangkan hasil tertunggak. Jabatan juga telah menyiapkan kertas kerja dan dipanjangkan ke Pejabat Peguam Besar Negeri Sarawak untuk hapus kira hasil tertunggak Syarikat Bena Lumber berjumlah RM1.22 juta yang melebihi 3 tahun.
- e. Tunggakan Hasil Pelbagai menurun sejumlah RM2.8 juta atau 13.3% menjadi RM18.25 juta pada tahun 2015 berbanding RM21.05 juta pada tahun 2014 disebabkan tunggakan hasil dius Lembaga Pelabuhan Miri pada tahun 2014 berjumlah RM1.80 juta telah dikutip sepenuhnya pada tahun 2015. Sejumlah RM1.61 juta telah diimbuh balik kepada Akaun Penyelesaian Perbelanjaan Pembangunan Berbayar Balik pada tahun 2015 bagi perbelanjaan tahun 2014 yang belum diselesaikan.

4.7.4.3. Trend tunggakan hasil bagi tempoh 5 tahun ditunjukkan di **Jadual 4.47** dan **Carta 4.12**. Kedudukan tunggakan hasil pada tahun 2014 adalah paling tinggi dalam tempoh 5 tahun.

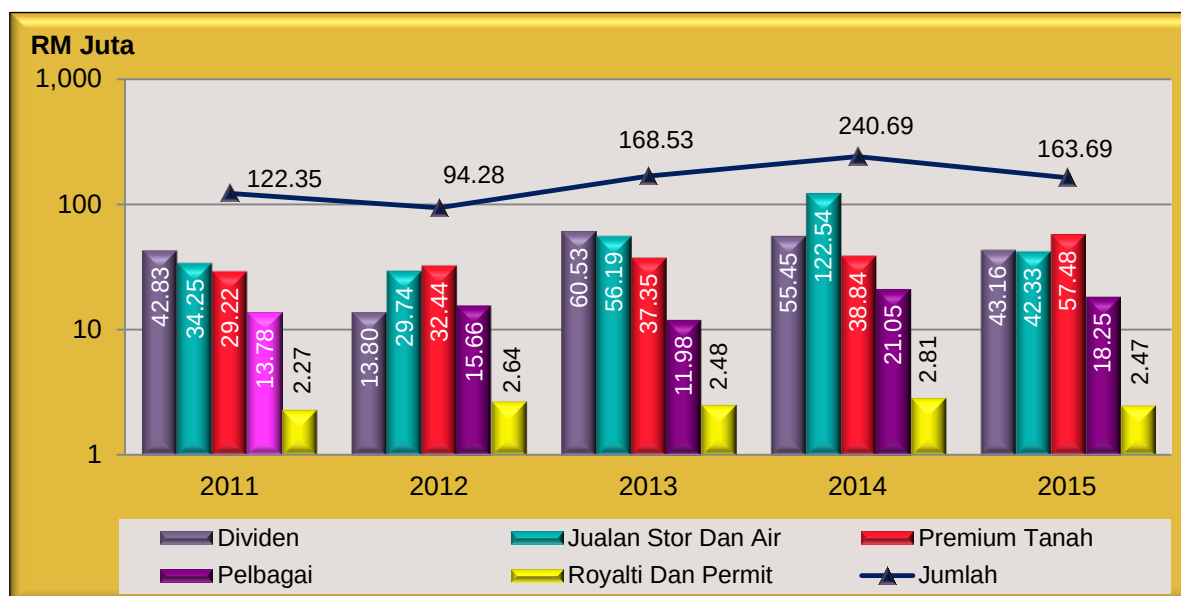
Jadual 4.47
Tunggakan Hasil Bagi Tempoh Tahun 2011 Hingga 2015

Bil.	Jenis Tunggakan Hasil	Tahun				
		2011 (RM Juta)	2012 (RM Juta)	2013 (RM Juta)	2014 (RM Juta)	2015 (RM Juta)
1.	Dividen ¹	42.83	13.80	60.53	55.45	43.16
2.	Jualan Stor Dan Air ²	34.25	29.74	56.19	122.54	42.33
3.	Premium Tanah ³	29.22	32.44	37.35	38.84	57.48
4.	Royalti Dan Permit ⁴	2.27	2.64	2.48	2.81	2.47
5.	Pelbagai ⁵	13.78	15.66	11.98	21.05	18.25
Jumlah		122.35	94.28	168.53	240.69	163.69

Sumber: Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

- Nota: ¹ Dividen termasuk dividen, royalti air dan lesen penjanaan elektrik
² Jualan Stor Dan Air termasuk jualan air, akaun kenderaan dan hasil berkaitan stor dan loji
³ Premium Tanah termasuk premium tanah, sewa tanah serta bayaran luar dan pemeriksaan
⁴ Royalti Dan Permit termasuk royalti hutan dan hasil berkaitan hutan
⁵ Imbuhan Balik, Hasil Bukan Cukai dan Duti Hiburan

Carta 4.12
Tunggakan Hasil Bagi Tempoh Tahun 2011 Hingga 2015

Sumber: Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

4.8. RUMUSAN DAN SYOR AUDIT

4.8.1. Secara keseluruhannya, analisis Audit mendapati kedudukan kewangan Kerajaan Negeri adalah kukuh kerana baki terkumpul Kumpulan Wang Disatukan pada akhir tahun 2015 adalah berjumlah RM29.44 bilion meningkat RM2.42 bilion berbanding RM27.03 bilion pada akhir tahun 2014. Akaun Hasil Disatukan menunjukkan surplus berjumlah RM966.05 juta. Kutipan hasil Kerajaan Negeri bagi tahun 2015 menurun RM1.95 bilion atau 21.9% kepada RM6.95 bilion berbanding RM8.90 bilion bagi tahun 2014.

4.8.2. Tunggakan hasil menurun sejumlah RM77 juta atau 32% kepada RM163.69 juta daripada RM240.69 juta pada tahun 2014. Perbelanjaan mengurus Kerajaan Negeri pada keseluruhannya meningkat sedikit sejumlah RM138.37 juta atau 2.4% iaitu daripada RM5.85 bilion pada tahun 2014 menjadi RM5.99 bilion pada tahun 2015. Baki Pinjaman Boleh Dituntut menurun sejumlah RM1.64 juta atau 0.1% daripada RM2,447.06 juta pada tahun 2014 kepada RM2,445.42 juta pada tahun 2015. Tunggakan Bayaran Balik Pinjaman Boleh Dituntut meningkat sejumlah RM166.77 juta atau 22.5% daripada RM741.52 juta pada tahun 2014 menjadi RM908.29 juta pada tahun 2015. Pelaburan saham dalam syarikat awam dan tidak tersenarai telah memberikan pulangan dividen RM1.59 bilion menurun sejumlah RM1.40 bilion berbanding RM2.99 bilion pada tahun 2014. Jumlah hutang awam meningkat sejumlah RM205.24 juta atau 8.8% menjadi RM2.54 bilion berbanding RM2.33 bilion pada tahun 2014. Tunggakan hutang awam Kerajaan Negeri kepada Kerajaan Persekutuan pada tahun 2015 meningkat sejumlah RM12.61 juta menjadi RM44.84 juta daripada RM32.23 juta pada tahun 2014.

4.8.3. Bagi memperkukuhkan lagi kedudukan dan pengurusan kewangan Kerajaan Negeri adalah disyorkan:

4.8.3.1. Kerajaan Negeri hendaklah meningkatkan keberkesanan dalam pungutan hasil termasuk mengambil langkah yang lebih tegas untuk mengutip tunggakan hasil berjumlah RM163.69 juta. Tindakan tegas juga hendaklah diambil untuk menuntut tunggakan pinjaman berjumlah RM908.29 juta daripada agensi dan syarikat.

4.8.3.2. Pejabat Setiausaha Kewangan Negeri Sarawak hendaklah memastikan perbelanjaan melebihi peruntukan adalah di tahap minimum dan seterusnya mengurangkan pendahuluan daripada dana kontingensi untuk menampung lebihan perbelanjaan mengurus. Kawalan Bajet yang lebih rapi perlu diamalkan bagi mengelak lebih belanja untuk perbelanjaan mengurus berulang tahunan.

4.8.3.3. Pihak Setiausaha Kewangan Negeri hendaklah mengambil tindakan sewajarnya terhadap Akaun Amanah yang tidak aktif dan Kumpulan Wang Amanah yang memerlukan tindakan susulan. Pegawai Pengawal berkenaan hendaklah mengambil langkah sewajarnya bagi membentangkan 3 Kumpulan Wang Amanah Kerajaan yang telah disahkan di Dewan Undangan Negeri.

BAHAGIAN III

RANCANGAN PEMBANGUNAN KERAJAAN NEGERI

BAHAGIAN III

RANCANGAN PEMBANGUNAN KERAJAAN NEGERI

5. RANCANGAN MALAYSIA KESEPULUH (2011-2015)

5.1. Rancangan Malaysia Kesepuluh (RMKe-10) digubal untuk memenuhi dasar dan strategi pembangunan negeri bagi tempoh 5 tahun (2011-2015). Pelaksanaan projek baru dan sambungan daripada Rancangan Malaysia Kesembilan (RMKe-9) adalah sebagai penggerak pembangunan Negeri Sarawak. Pemantauan yang cekap dan berkesan terhadap projek pembangunan ini adalah penting untuk menjamin pelaksanaan yang lancar dan dijalankan secara konsisten di semua peringkat. Penyelesaian yang cekap dan berkesan adalah perlu bagi memastikan semua program dan projek dilaksanakan mencapai objektif yang ditetapkan. Bagi menjayakan projek pembangunan Kerajaan Negeri di bawah RMKe-10, siling bagi peruntukan yang diluluskan oleh Kerajaan Negeri secara keseluruhannya adalah berjumlah RM18.50 bilion manakala peruntukan yang diluluskan telah diperuntukkan kepada 13 Kementerian/Jabatan adalah berjumlah RM20.59 bilion. Prestasi perbelanjaan berbanding siling yang diluluskan adalah 89.2% seperti di **Jadual 5.1**.

Jadual 5.1
Pencapaian Perbelanjaan Projek Pembangunan Kerajaan Negeri RMKe-10
Setakat 31 Disember 2015

Bil.	Kementerian/Jabatan	Siling Diluluskan (RM Juta)	Peruntukan Diluluskan Tahun 2011-2015 * (RM Juta)	Perbelanjaan Sehingga Tahun 2015 (RM Juta)	Siling (%)
1.	Kementerian Kerajaan Tempatan Dan Pembangunan Komuniti	248.51	341.53	350.77	141.1
2.	Kementerian Perumahan	164.92	234.37	177.70	107.7
3.	Kementerian Pembangunan Sosial	308.95	339.05	301.88	97.7
4.	Kementerian Pelancongan Sarawak	138.72	138.77	135.33	97.6
5.	Kementerian Pembangunan Luar Bandar	135.77	155.15	131.51	96.9
6.	Kementerian Pemodenan Pertanian	201.88	221.58	193.81	96.0
7.	Kementerian Pembangunan Perindustrian	338.77	541.41	313.52	92.5
8.	Jabatan Ketua Menteri	193.11	191.24	176.96	91.6
9.	Pejabat Setiausaha Kewangan Negeri	12,945.54	13,523.68	11,556.01	89.3
10.	Kementerian Kemudahan Awam	1,279.33	1,948.06	1,141.25	89.2
11.	Kementerian Pembangunan Infrastruktur Dan Perhubungan	1,809.90	1,897.70	1,585.30	87.6
12.	Kementerian Kebajikan, Wanita Dan Pembangunan Keluarga	17.69	22.62	14.42	81.5
13.	Kementerian Perancangan Sumber Dan Alam Sekitar	712.99	1,033.68	419.30	58.8
Jumlah		18,496.08	20,588.84	16,497.76	89.2

Sumber: Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri Sarawak Dan Kementerian/Jabatan Yang Terlibat

Nota:* Peruntukan diluluskan melebihi siling diluluskan disebabkan baki peruntukan yang diluluskan dibawa ke tahun hadapan

5.2. Analisis Audit mendapati pada akhir tahun 2015, Kementerian Perancangan Sumber Dan Alam Sekitar telah berbelanja kurang dari 80% daripada siling diluluskan iaitu RM419.30 juta atau 58.8% daripada RM712.99 juta. Manakala 2 Kementerian iaitu Kementerian Kerajaan Tempatan Dan Pembangunan Komuniti dan Kementerian Perumahan telah berbelanja melebihi siling diluluskan. Ini berlaku disebabkan penyusunan semula yang melibatkan 3 Kementerian tersebut di mana siling telah diagihkan mengikut bidang kuasa kementerian yang baru pada tahun 2012.

5.3. Bagi tempoh RMKe-10, Kerajaan Negeri telah merancang untuk melaksanakan 1,124 projek terdiri daripada 409 projek fizikal bernilai RM4,339.73 juta dan 715 projek bukan fizikal bernilai RM14,156.35 juta. Projek fizikal meliputi pembinaan 107 bangunan, 76 jalan, 20 dermaga, 9 jambatan dan 197 projek lain seperti Kampung Extension, perparitan, bekalan air, penanaman, kawasan perindustrian dan pembentungan. Setakat 31 Disember 2015, 267 projek fizikal bernilai RM1,683.43 juta berjaya disiapkan manakala 142 projek fizikal bernilai RM2,656.30 juta sedang dalam pelaksanaan. Projek bukan fizikal pula merangkumi 232 geran diperuntukkan kepada 9 Kementerian/Jabatan; 185 pelbagai program kepada 9 Kementerian/Jabatan; 98 aktiviti ICT yang diperuntukkan kepada Jabatan Ketua Menteri; 43 kajian kemungkinan kepada 7 Kementerian/Jabatan; 28 perolehan tanah kepada 7 Kementerian/Jabatan; 14 aktiviti acara diperuntukkan kepada Kementerian Pelancongan; 13 aktiviti latihan kepada 4 Kementerian/Jabatan; 10 pelaburan diperuntukkan kepada 4 Kementerian/Jabatan; 6 aktiviti sumbangan diperuntukkan kepada 3 Kementerian dan 86 projek lain bukan fizikal diperuntukkan kepada 8 Kementerian/Jabatan. Daripada 715 projek bukan fizikal bernilai RM14,156.35 juta, 681 projek bernilai RM14,071.49 juta berjaya dilaksanakan pada akhir tahun 2015 manakala 34 projek bernilai RM84.86 juta tidak dilaksanakan.

5.4. Berdasarkan rekod yang disediakan Unit Pemantauan Pelaksanaan Negeri (SIMU), sehingga akhir tahun 2015 sebanyak 267 atau 65.3% daripada 409 projek yang diluluskan telah siap dilaksanakan. Projek RMKe-10 bernilai RM15 juta dan ke atas yang telah siap pada akhir tahun 2015 ialah Projek Bina Baru SK(A) Majlis Islam Sarawak, Mukah, Projek Rumah Mesra Rakyat (RMR) Bengoh Di Skim Penempatan Bengoh dan Projek Pustaka Sibu. Prestasi keseluruhan pelaksanaan projek fizikal dan bukan fizikal pada akhir 2015 adalah seperti di **Jadual 5.2** dan **Jadual 5.3**.

Jadual 5.2
Pencapaian Pelaksanaan Projek Fizikal Pembangunan Kerajaan Negeri RMKe-10
Setakat 31 Disember 2015

Bil.	Kementerian/Jabatan	Bilangan Projek		
		Jumlah Projek	Sedang Dilaksana	Siap Sebenar
1.	Kementerian Pembangunan Infrastruktur Dan Perhubungan	121	51	70
2.	Kementerian Perancangan Sumber Dan Alam Sekitar	77	19	58
3.	Kementerian Kerajaan Tempatan Dan Pembangunan Komuniti	67	4	63
4.	Pejabat Setiausaha Kewangan Negeri	62	24	38
5.	Kementerian Kemudahan Awam	31	11	20

Bil.	Kementerian/Jabatan	Bilangan Projek		
		Jumlah Projek	Sedang Dilaksana	Siap Sebenar
6.	Kementerian Pembangunan Sosial	18	15	3
7.	Kementerian Pembangunan Luar Bandar	12	4	8
8.	Kementerian Pembangunan Perindustrian	11	6	5
9.	Kementerian Kebajikan, Wanita Dan Pembangunan Keluarga	4	3	1
10.	Jabatan Ketua Menteri	3	2	1
11.	Kementerian Perumahan	3	3	0
Jumlah		409	142	267

Sumber: Rekod Unit Pemantauan Pelaksanaan Negeri

Jadual 5.3
Pencapaian Pelaksanaan Projek Bukan Fizikal Pembangunan Kerajaan Negeri RMKe-10
Setakat 31 Disember 2015

Bil.	Kementerian/Jabatan	Bilangan Projek		
		Jumlah Projek	Tidak Dilaksana	Siap Dilaksana
1.	Kementerian Kerajaan Tempatan Dan Pembangunan Komuniti	163	2	161
2.	Kementerian Pemodelan Pertanian	155	4	151
3.	Jabatan Ketua Menteri	115	3	112
4.	Pejabat Setiausaha Kewangan Negeri	89	5	84
5.	Kementerian Kemudahan Awam	48	9	39
6.	Kementerian Perancangan Sumber Dan Alam Sekitar	46	8	38
7.	Kementerian Pembangunan Infrastruktur Dan Perhubungan	35	3	32
8.	Kementerian Pelancongan Sarawak	29	0	29
9.	Kementerian Pembangunan Sosial	22	0	22
10.	Kementerian Pembangunan Luar Bandar	9	0	9
11.	Kementerian Pembangunan Perindustrian	2	0	2
12.	Kementerian Kebajikan, Wanita Dan Pembangunan Keluarga	1	0	1
13.	Kementerian Perumahan	1	0	1
Jumlah		715	34	681

Sumber: Rekod Unit Pemantauan Pelaksanaan Negeri

5.5. Analisis Audit mendapati 142 projek fizikal bernilai RM2,656.30 juta sedang dilaksanakan pada akhir tempoh RMKe-10 dan 8 projek telah diluluskan Lanjutan Tempoh Pelaksanaan. Prestasi projek setakat 31 Disember 2015 adalah seperti berikut:

- 90 projek atau 63.4% ikut atau dahului jadual
- 7 projek atau 4.9% lewat jadual
- 1 projek atau 0.7% tenat
- 44 projek atau 31% masih di peringkat perancangan

5.6. Antara sebab projek tenat dan lewat jadual adalah kerja tambahan, masalah teknikal, masalah kontraktor dan projek lambat bermula akibat penambahan skop kerja dan keperluan penambahan siling peruntukan. Butiran projek tenat dan lewat jadual tersebut adalah seperti di **Jadual 5.4**.

Jadual 5.4
Projek Tenat Dan Lewat Jadual Setakat 31 Disember 2015

Bil.	Nama Projek	Status Projek	Kemajuan		Siling Diluluskan (RM Juta)	Perbelanjaan Sehingga 31 Disember 2015 (RM Juta)	Peratusan (%)
			Jadual (%)	Sebenar (%)			
1.	Membina Semula Rumah Seri Kenangan, Kuching	Tenat	100.0	87.0	12.00	10.75	89.6
2.	<i>Tanjung Manis Water Supply</i>	Lewat	100.0	83.0	0.04	0.00	0.0
3.	Jalan Basi, Sri Aman	Lewat	100.0	88.9	10.30	6.91	67.1
4.	Pembinaan Pusat Penjaja/Peniaga Malam, Limbang	Lewat	100.0	90.0	2.00	1.50	75.0
5.	<i>Proposed Mukah Sports Complex</i>	Lewat	72.0	62.4	19.00	11.30	59.5
6.	<i>Proposed Julau Sports Complex</i>	Lewat	65.0	60.0	9.00	3.63	40.3
7.	<i>Drainage Improvement Works For Sungai Tengah At Jalan Matang-Batu Kawah, Kuching</i>	Lewat	86.1	78.7	11.00	8.37	76.1
8.	<i>Kapit Light Industrial Area – Food Processing</i>	Lewat	100.0	99.0	19.72	18.13	91.9

Sumber: Agensi Pelaksana Dan Rekod Unit Pemantauan Pelaksanaan Negeri

5.7. Setakat 1 Mei 2016, mengikut Unit Pemantauan Pelaksanaan Negeri prestasi pencapaian pelaksanaan 142 projek yang dikategori sebagai sedang dilaksanakan adalah seperti berikut:

- 52 projek atau 36.6% siap
- 48 projek atau 33.8% ikut atau dahului jadual
- 8 projek atau 5.7% lewat jadual
- 2 projek atau 1.4% tenat
- 27 projek atau 19% masih di peringkat perancangan
- 5 projek atau 3.5% gugur

6. RUMUSAN

Pada keseluruhannya, prestasi pencapaian perbelanjaan projek pembangunan Kerajaan Negeri di bawah Rancangan Malaysia Kesepuluh (RMKe-10) setakat 31 Disember 2015 adalah baik di mana sejumlah RM16.50 bilion atau 89.2% daripada RM18.50 bilion telah dibelanjakan pada akhir tahun 2015. Bagaimanapun, dari segi prestasi projek fizikal hanya 267 atau 65.3% daripada 409 projek telah siap dilaksanakan manakala 142 projek sedang dilaksanakan.

BAHAGIAN IV

PENYERAHAN, PEMBENTANGAN
PENYATA KEWANGAN
DAN PRESTASI KEWANGAN
AGENSI NEGERI

BAHAGIAN IV

PENYERAHAN, PEMBENTANGAN PENYATA KEWANGAN DAN PRESTASI KEWANGAN AGENSI NEGERI

7. PENDAHULUAN

Mengikut Akta Audit 1957, Ketua Audit Negara juga mengaudit Penyata Kewangan Agensi Negeri iaitu Badan Berkanun Negeri (BBN), Majlis Islam Sarawak (MIS), Pihak Berkuasa Tempatan (PBT) dan Kumpulan Wang. Pengauditan ini adalah untuk mengesahkan dan memastikan ketepatannya serta memberi pendapat sama ada Penyata Kewangan menggambarkan kedudukan yang benar dan saksama dengan berpandukan Akta dan piawaian yang diluluskan.

7.1. PENGAUDITAN PENYATA KEWANGAN

7.1.1. Untuk Negeri Sarawak, Ketua Audit Negara mengaudit 25 BBN, 25 PBT dan MIS. Bagi tahun kewangan 2015, pengauditan terhadap MIS, Lembaga Pelabuhan Tanjung Manis dan Lembaga Pelabuhan Samalaju telah dijalankan sendiri oleh Jabatan Audit Negara manakala pengauditan terhadap 23 BBN dan 25 PBT telah dijalankan oleh Firma Audit Swasta (FAS) bagi pihak Ketua Audit Negara. Pelantikan FAS ini adalah selaras dengan peruntukan Seksyen 7(3) Akta Audit, 1957 yang memberi kuasa kepada Ketua Audit Negara melantik pihak yang berkebolehan untuk menjalankan pengauditan bagi pihak beliau.

7.1.2. Bagi meningkatkan mutu pengauditan mengikut *International Standards Of Supreme Audit Institutions* (ISSAI), Jabatan Audit Negara telah mengeluarkan Garis Panduan Pengauditan Penyata Kewangan yang berkuat kuasa penggunaannya pada 1 Disember 2014. Garis Panduan ini menetapkan panduan berkenaan Perancangan, Kawalan Dalaman ICT, Persampelan, Materialiti, Pengauditan Interim, Pengauditan Muktamad dan Laporan Ketua Audit Negara. Pengauditan yang dijalankan oleh FAS diselia dan dipantau oleh pegawai Jabatan Audit Negara semasa pengauditan interim dan muktamad. Kertas kerja pengauditan yang disediakan oleh FAS juga telah disemak oleh pegawai Jabatan Audit Negara. Selain itu, *initial conference* dan *exit conference* diadakan antara FAS, Agensi Kerajaan dan Jabatan Audit Negara untuk membincangkan pelaksanaan Audit dan menyelesaikan masalah yang berbangkit hasil daripada pengauditan yang dijalankan.

7.2. KEDUDUKAN PENYERAHAN PENYATA KEWANGAN

7.2.1. Seksyen 4, Ordinan Badan-badan Berkanun (Prosedur Kewangan Dan Perakaunan) 1995 (Pindaan 2008), menghendaki BBN mengemukakan Penyata Kewangan kepada Ketua Audit Negara untuk diaudit tidak lewat daripada 30 April tahun berikutnya. Manakala mengikut Peraturan 37, *The Local Authorities Financial Regulations*, 1997 menetapkan PBT menyedia dan menyerahkan Penyata Kewangan kepada Ketua Audit

Negara pada atau sebelum 30 April tahun berikutnya. Seksyen 72, Ordinan Majlis Islam Sarawak 2001 pula menghendaki Penyata Kewangan disediakan setiap tahun dan diserahkan kepada Ketua Audit Negara untuk diperakui.

7.2.2. Pada keseluruhannya, penyerahan dan penyediaan Penyata Kewangan Tahun 2015 bagi 25 BBN, 25 PBT dan MIS adalah baik. Semua Penyata Kewangan telah diterima pada tarikh yang ditetapkan oleh undang-undang kecuali Majlis Daerah Matu Dan Daro, Majlis Daerah Subis, Majlis Daerah Serian dan Majlis Daerah Kapit. Majlis tersebut telah membuat permohonan lanjutan penyerahan Penyata Kewangan kepada Kementerian Kerajaan Tempatan Dan Pembangunan Komuniti. Ini adalah selaras dengan Peraturan 38, *The Local Authorities Financial Regulations*, 1997. Bagaimanapun, Majlis Daerah Matu Dan Daro dan Majlis Daerah Kapit telah mengemukakan Penyata Kewangan Tahun 2015 pada 11 Mei 2016 serta Majlis Daerah Subis pada 30 Mei 2016.

7.3. PEMBENTANGAN PENYATA KEWANGAN

7.3.1. Seksyen 8, Ordinan Badan-badan Berkanun (Prosedur Kewangan Dan Perakaunan) 1995 (Pindaan 2008), menetapkan Penyata Kewangan BBN yang telah diaudit hendaklah dibentangkan di Dewan Undangan Negeri (DUN) dengan seberapa segera. Seksyen 58, *The Local Authorities Ordinance*, 1996 pula menyatakan semua Penyata Kewangan PBT yang telah diaudit hendaklah diluluskan oleh Majlis Mesyuarat Kerajaan Negeri (MMKN) dan dibentangkan di DUN.

7.3.2. Bagi Penyata Kewangan Tahun 2014, semua Penyata Kewangan BBN dan PBT yang telah disahkan oleh Ketua Audit Negara telah dibentang di DUN setakat 14 Disember 2015 kecuali Perbadanan Stadium Negeri Sarawak dan Dewan Bandaraya Kuching Utara.

7.4. PRESTASI KEWANGAN

Analisis prestasi kewangan BBN dan PBT adalah berdasarkan 50 Penyata Kewangan Tahun 2015 yang diterima. Analisis ini merangkumi penilaian prestasi secara menyeluruh, penggunaan geran pembangunan dan operasi dilaporkan seperti berikut:

7.4.1. Analisis Kedudukan Kewangan BBN

7.4.1.1. Analisis prestasi kewangan BBN adalah berdasarkan 25 Penyata Kewangan bagi tahun kewangan 2014 dan 2015. Pada keseluruhannya, kedudukan kewangan tahun 2015 bagi BBN adalah memuaskan. Pada akhir tahun 2015, surplus pendapatan terkumpul atau keuntungan terkumpul meningkat sejumlah RM188.69 juta atau 6.6%, jumlah aset bersih menurun sejumlah RM107.01 juta atau 1.4%, aset semasa bersih meningkat sejumlah RM143.58 juta atau 4.7% dan surplus pendapatan tahun semasa atau keuntungan tahun semasa meningkat sejumlah RM16.02 juta atau 9.3% berbanding tahun 2014. Prestasi kewangan BBN bagi tahun 2015 dan 2014 adalah seperti di **Jadual 7.1**.

Jadual 7.1
Prestasi Kewangan BBN Bagi Tahun 2015 Dan 2014

Bil.	Perkara	Tahun		Perubahan	
		2015 (RM Juta)	2014 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
1.	Surplus Pendapatan Berkumpul	3,066.13	2,877.44	188.69	6.6
2.	Jumlah Aset Bersih	7,519.50	7,626.51	(107.01)	(1.4)
3.	Aset Semasa Bersih	3,211.07	3,067.49	143.58	4.7
4.	Surplus Pendapatan Semasa	188.69	172.67	16.02	9.3

Sumber: Penyata Kewangan BBN

7.4.1.2. Pada akhir tahun 2015, Perbadanan Pembangunan Ekonomi Sarawak memperoleh surplus pendapatan semasa tertinggi yang berjumlah RM108.42 juta. Ini adalah kerana keuntungan atas penjualan pelaburan saham berjumlah RM79.33 juta, pendapatan dividen daripada syarikat bersekutu berjumlah RM21.79 juta dan pulangan balik cukai berjumlah RM8.41 juta pada tahun 2015. Lembaga Penyatuan Dan Pemulihan Tanah Sarawak memperoleh surplus pendapatan semasa kedua tertinggi yang berjumlah RM21.82 juta. Ini adalah kerana peningkatan dividen daripada anak syarikat sejumlah RM7.5 juta dan pulangan balik cukai berjumlah RM6.96 juta pada tahun 2015. Lembaga Air Kuching memperoleh surplus pendapatan semasa ketiga tertinggi berjumlah RM14.39 juta. Ini adalah kerana peningkatan dalam hasil RM7.58 juta atau 8.1% pada tahun 2015. Bagaimanapun, 3 BBN mengalami kurangan dalam aset semasa bersih iaitu Lembaga Pelabuhan Miri sejumlah RM58.88 juta, Lembaga Pelabuhan Kuching sejumlah RM16.14 juta dan Lembaga Air Sibu sejumlah RM12.94 juta. Butiran terperinci prestasi kewangan BBN bagi tahun berakhir 31 Disember 2015 adalah seperti di **Jadual 7.2**.

Jadual 7.2
Prestasi Kewangan BBN Bagi Tahun Berakhir 31 Disember 2015

Bil.	Badan Berkanun Negeri	Penyata Pendapatan Bagi Tahun Berakhir 31 Disember 2015 (RM Juta)			Lembaran Imbangan Pada 31 Disember 2015 (RM Juta)		
		Pendapatan	Perbelanjaan	Surplus/ Defisit	Aset Semasa	Liabiliti Semasa	Aset/ Liabiliti Semasa Bersih
1.	Perbadanan Pembangunan Ekonomi Sarawak (SEDC)	136.86	28.44	108.42	336.59	10.26	326.33
2.	Lembaga Penyatuan Dan Pemulihan Tanah Sarawak (SALCRA)	120.07	98.25	21.82	261.86	222.55	39.31
3.	Lembaga Air Kuching (KWB)	130.29	115.90	14.39	206.78	60.05	146.73
4.	Lembaga Pelabuhan Kuching (KPA)	73.42	62.78	10.64	19.30	35.44	-16.14
5.	Yayasan Sarawak (YS)	50.83	41.11	9.72	202.50	5.07	197.43
6.	Perbadanan Kemajuan Perusahaan Kayu Sarawak (STIDC)	54.55	46.15	8.40	459.02	99.37	359.65
7.	Perbadanan Pembangunan Perumahan (HDC)	291.60	286.01	5.59	770.12	410.16	359.96
8.	Lembaga Pembangunan Koridor Wilayah (RECODA)*	367.77	362.69	5.08	341.22	0.31	340.91
9.	Lembaga Sungai-Sungai Sarawak (LSS)	29.21	25.62	3.59	15.00	4.26	10.74
10.	Lembaga Pembangunan Dan Lindungan Tanah (LCDA)	3.33	0.41	2.92	509.95	137.87	372.08
11.	Perbadanan Urusan Kejuruteraan Dan Limbungan Brooke (BDEWC)	114.96	112.23	2.73	160.30	70.27	90.03

Bil.	Badan Berkanun Negeri	Penyata Pendapatan Bagi Tahun Berakhir 31 Disember 2015 (RM Juta)			Lembaran Imbangan Pada 31 Disember 2015 (RM Juta)		
		Pendapatan	Perbelanjaan	Surplus/ Defisit	Aset Semasa	Liabiliti Semasa	Aset/ Liabiliti Semasa Bersih
12.	Lembaga Pelancongan Sarawak (STB)	10.71	8.24	2.47	8.39	2.27	6.12
13.	Perbadanan Stadium Negeri Sarawak (SSC)	11.77	9.53	2.24	33.35	0.90	32.45
14.	Lembaga Kemajuan Tanah Sarawak (SLDB)	4.99	3.21	1.78	46.18	3.19	42.99
15.	Lembaga Pelabuhan Rajang (RPA)	32.09	30.65	1.44	83.96	2.02	81.94
16.	Pustaka Negeri Sarawak (SSL)	20.22	18.81	1.41	27.13	3.15	23.98
17.	Yayasan Biasiswa Sarawak Tunku Abdul Rahman (YBSTAR)*	4.07	3.05	1.02	6.13	0.00	6.13
18.	Lembaga Pelabuhan Tajung Manis (TMPA)*	3.61	2.96	0.65	25.58	0.01	25.57
19.	Perbadanan Perhutanan Sarawak (SFC)	45.37	45.00	0.37	9.23	0.05	9.18
20.	Lembaga Sumber Asli Dan Alam Sekitar (NREB)	15.77	15.76	0.01	9.92	2.17	7.75
21.	Lembaga Pelabuhan Samalaju (SPA)	0.20	0.20	0.00	3.88	0.00	3.88
22.	Lembaga Kemajuan Bintulu (BDA)	170.59	173.26	-2.67	1,012.21	228.92	783.29
23.	Lembaga Pelabuhan Miri (MPA)	19.49	22.17	-2.68	58.09	116.97	-58.88
24.	Lembaga Air Sibu (SWB)	35.64	40.69	-5.05	27.89	40.83	-12.94
25.	Majlis Kepelbagaian Biologi Sarawak (SBC)	4.32	9.92	-5.60	35.16	2.58	32.58
Jumlah		1,751.73	1,563.04	188.69	4,669.74	1,458.67	3,211.07

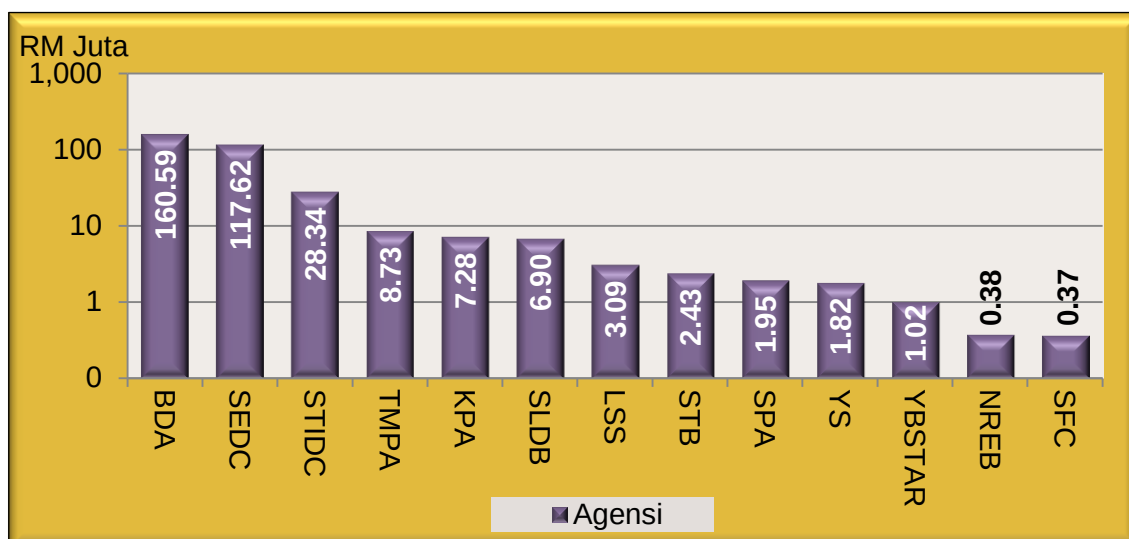
Sumber: Penyata Kewangan BBN

Nota: * Penyata Kewangan Bagi Tahun Kewangan 2015 Telah Disahkan

7.4.2. Analisis Aset

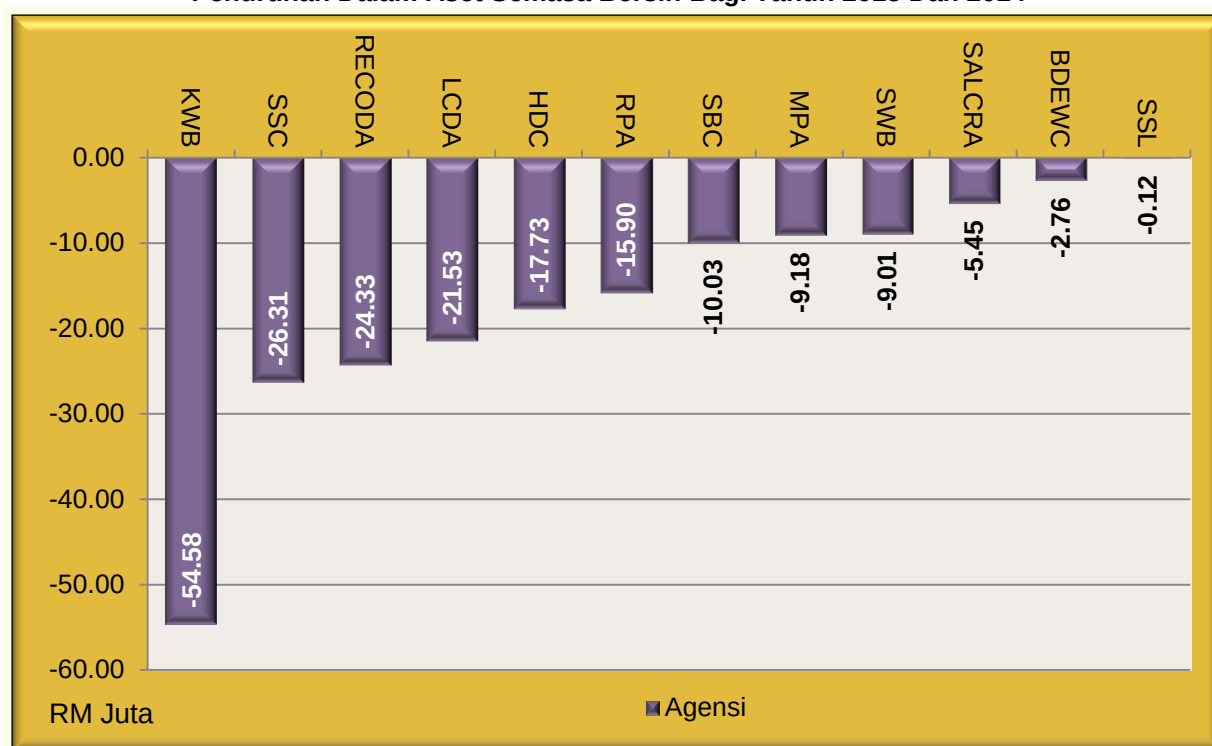
Pada akhir tahun 2015, jumlah aset bagi 25 BBN ialah RM10.82 bilion berbanding RM10.93 bilion pada tahun 2014 iaitu penurunan sejumlah RM0.11 bilion atau 1%. Daripada jumlah aset tersebut, jumlah aset semasa pada akhir tahun 2015 ialah RM4.67 bilion berbanding RM4.50 bilion pada tahun 2014. Analisis Audit mendapati pada keseluruhannya, nilai aset semasa bersih telah meningkat daripada RM3.07 bilion pada tahun 2014 menjadi RM3.21 bilion pada tahun 2015 iaitu peningkatan sejumlah RM0.14 bilion atau 4.6%. Peningkatan aset semasa bersih yang ketara berlaku di Lembaga Kemajuan Bintulu iaitu peningkatan sejumlah RM160.59 juta kerana terdapat peningkatan yang ketara dalam pulangan balik premium tanah daripada Kerajaan Negeri sejumlah RM129.33 juta pada tahun 2015 berbanding tahun 2014. Bagi penurunan dalam aset semasa bersih, Lembaga Air Kuching memperoleh penurunan tertinggi iaitu sejumlah RM54.58 juta kerana penurunan yang ketara dalam simpanan tetap dan peningkatan dalam pemiutang lain. Peningkatan dan penurunan dalam aset semasa bersih bagi tahun 2015 dan 2014 adalah seperti di **Carta 7.1** dan **Carta 7.2**.

Carta 7.1
Peningkatan Dalam Aset Semasa Bersih Bagi Tahun 2015 Dan 2014

Sumber: Penyata Kewangan BBN

Carta 7.2
Penurunan Dalam Aset Semasa Bersih Bagi Tahun 2015 Dan 2014

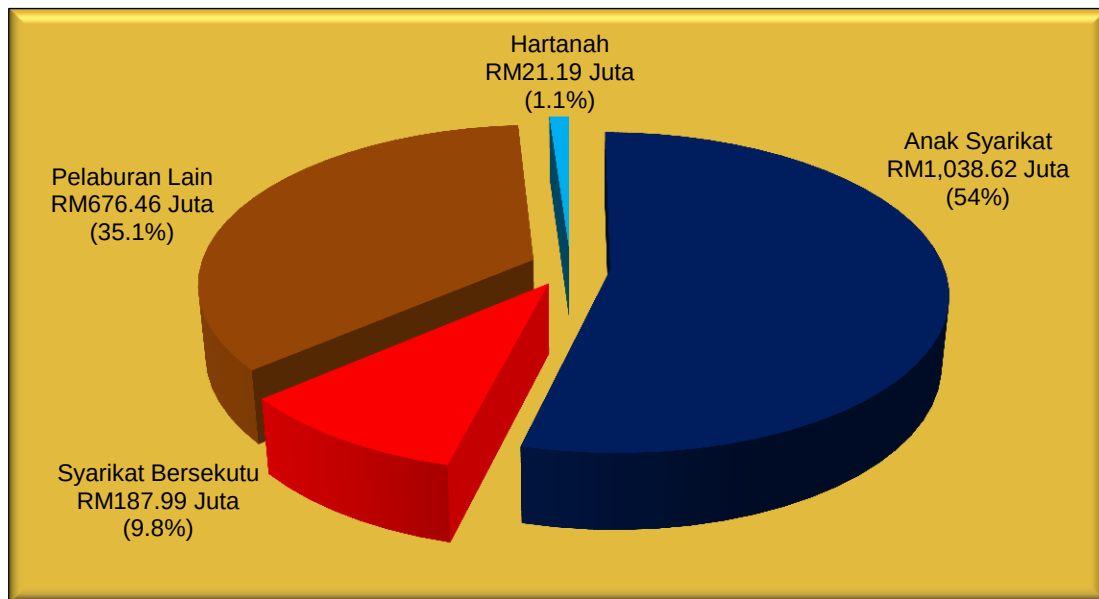

Sumber: Penyata Kewangan BBN

7.4.3. Analisis Pelaburan

Pada akhir tahun 2015, jumlah pelaburan bagi 25 BBN ialah RM1.92 bilion. Pelaburan ini terdiri daripada pelaburan dalam anak syarikat, syarikat bersekutu, hartanah dan pelaburan lain. Jenis pelaburan adalah seperti di **Carta 7.3**.

Carta 7.3
Jenis Pelaburan

Sumber: Penyata Kewangan BBN

7.4.4. Analisis Liabiliti

Pada akhir tahun 2015, jumlah liabiliti bagi 25 BBN ialah RM3.3 bilion iaitu peningkatan sejumlah RM0.01 bilion berbanding dengan tahun 2014 iaitu RM3.29 bilion. Peningkatan liabiliti melebihi 15% berlaku di Lembaga Air Kuching sejumlah RM59.75 juta atau 21.9% kerana penambahan dalam pinjaman dengan Kerajaan Persekutuan; Perbadanan Urusan Kejuruteraan Dan Limbungan Brooke menunjukkan peningkatan liabiliti sejumlah RM21.32 juta atau 25.2% kerana peningkatan dalam pinjaman berjangka untuk membiayai pembangunan yard; peningkatan liabiliti di Lembaga Kemajuan Tanah Sarawak sejumlah RM9.47 juta atau 68.7% adalah disebabkan peningkatan dalam pinjaman dengan Kerajaan Persekutuan; Majlis Kepelbagaian Biologi Sarawak menunjukkan peningkatan liabiliti RM1.85 juta atau 253.4% kerana peningkatan dalam pemiutang lain untuk pembelian peralatan makmal; peningkatan liabiliti di Lembaga Pelancongan Sarawak sejumlah RM0.83 juta atau 57.6% adalah disebabkan peningkatan yang ketara dalam baki peruntukan projek jangka pendek oleh Kementerian Pelancongan Sarawak seperti *China Roadshow And Asia Tele* dan *MyFest 2015*; peningkatan liabiliti di Perbadanan Stadium Negeri Sarawak sejumlah RM0.72 juta atau 400% adalah disebabkan peningkatan dalam deposit sekuriti; peningkatan liabiliti di Yayasan Sarawak sejumlah RM0.72 juta atau 16.5% adalah disebabkan peningkatan dalam deposit dan perbelanjaan akruan bagi bekalan dan perkhidmatan serta kerja pembaikan dan menaiktaraf di Pusat Pembangunan Pendidikan Yayasan Sarawak dan asrama pelajar; dan peningkatan liabiliti di Lembaga Pembangunan Koridor Wilayah sejumlah RM0.25 juta atau 416.7% kerana peningkatan dalam akaun pemiutang lain bagi tujuan ubahsuai dan baik pulih pejabat di Mukah serta perbelanjaan pameran. Antara BBN yang terlibat dalam peningkatan jumlah liabiliti yang melebihi 15% bagi tahun 2015 dan 2014 adalah seperti di **Jadual 7.3**.

Jadual 7.3
Peningkatan Jumlah Liabiliti Bagi Tahun 2015 Dan 2014

Bil.	Badan Berkanun Negeri	Tahun		Perubahan	
		2015 (RM Juta)	2014 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
1.	Lembaga Air Kuching	332.01	272.26	59.75	21.9
2.	Perbadanan Urusan Kejuruteraan Dan Limbungan Brooke	106.04	84.72	21.32	25.2
3.	Lembaga Kemajuan Tanah Sarawak	23.25	13.78	9.47	68.7
4.	Majlis Kepelbagaian Biologi Sarawak	2.58	0.73	1.85	253.4
5.	Lembaga Pelancongan Sarawak	2.27	1.44	0.83	57.6
6.	Perbadanan Stadium Negeri Sarawak	0.90	0.18	0.72	400.0
7.	Yayasan Sarawak	5.07	4.35	0.72	16.5
8.	Lembaga Pembangunan Koridor Wilayah	0.31	0.06	0.25	416.7

Sumber: Penyata Kewangan BBN

7.4.5. Analisis Nisbah

Nisbah hutang mengukur peratus dana dibiayai dari sumber selain ekuiti. Analisis nisbah hutang menunjukkan 4 BBN menggunakan 50% jumlah asetnya untuk membiayai jumlah hutang dan 1 daripadanya mempunyai kekurangan aliran tunai bersih. Lembaga Air Sibu menunjukkan kekurangan aliran tunai bersih sejumlah RM3.42 juta pada tahun 2015 berbanding lebih aliran tunai bersih RM0.22 juta pada tahun 2014. Perbezaan ini disebabkan oleh peningkatan pembelian hartanah, loji dan peralatan pada tahun 2015 berjumlah RM3.37 juta. Tiga BBN tersebut iaitu Lembaga Air Sibu, Lembaga Pelabuhan Miri dan Lembaga Penyatuan Dan Pemulihan Tanah Sarawak menunjukkan nisbah semasa kurang daripada 2 iaitu menggambarkan BBN berkenaan kurang mampu untuk memenuhi tanggungan jangka pendek. Lembaga Air Sibu menunjukkan kekurangan modal kerja sejumlah RM12.94 juta bagi tahun 2015 berbanding kekurangan modal kerja sejumlah RM3.93 juta bagi tahun 2014. Perubahan ini disebabkan oleh peningkatan dalam akaun pemiutang lain iaitu penjelasan cukai input Tanjung Manis sejumlah RM11.16 juta. Lembaga Pelabuhan Miri menunjukkan kekurangan modal kerja sejumlah RM58.88 juta bagi tahun 2015 berbanding kekurangan modal kerja sejumlah RM49.69 juta bagi tahun 2014. Penilaian terhadap analisis kecairan dan kestabilan mendapati 4 BBN menunjukkan prestasi kewangan yang berisiko seperti di **Jadual 7.4**.

Jadual 7.4
Analisis Kecairan Dan Kestabilan BBN Bagi Tahun 2015

Bil.	Badan Berkanun Negeri	Nisbah Semasa	Nisbah Cepat	Modal Kerja (RM Juta)	Aliran Tunai Bersih (RM Juta)	Nisbah Hutang (%)
1.	Perbadanan Pembangunan Perumahan	1.88	1.80	359.96	0.81	90.5
2.	Lembaga Air Sibu	0.68	0.62	-12.94	-3.42	78.5
3.	Lembaga Pelabuhan Miri	0.50	0.50	-58.88	11.45	67.5
4.	Lembaga Penyatuan Dan Pemulihan Tanah Sarawak	1.18	1.10	39.31	8.28	65.7

Sumber: Penyata Kewangan BBN

7.4.6. Prestasi Anak Syarikat Badan Berkanun Negeri

Analisis prestasi kewangan anak syarikat BBN berdasarkan Penyata Kewangan bagi tahun kewangan 2015 yang belum disahkan dan merangkumi prestasi secara menyeluruh dilaporkan seperti berikut:

7.4.6.1. Analisis Pelaburan Dalam Syarikat

Pada tahun 2015, Lembaga Kemajuan Bintulu melabur sejumlah RM733.39 juta dalam 8 syarikat, Perbadanan Pembangunan Ekonomi Sarawak melabur sejumlah RM381.39 juta dalam 41 syarikat, dan Perbadanan Kemajuan Perusahaan Kayu Sarawak melabur sejumlah RM214.62 juta dalam 32 syarikat. Untuk pelaburan dalam syarikat bersekutu, Yayasan Sarawak mempunyai pelaburan tertinggi iaitu sejumlah RM101.25 juta dalam 17 syarikat bersekutu. Analisis pelaburan pada kos dalam anak syarikat dan syarikat bersekutu pada tahun 2015 oleh BBN adalah seperti di **Jadual 7.5**.

Jadual 7.5
Analisis Pelaburan Pada Kos Dalam Anak Syarikat Dan Syarikat Bersekutu Bagi Tahun 2015

Perkara	BDA	SEDC	STIDC	YS	LCDA	SALCRA	HDC	SFC	STB	KPA	Jumlah
Anak Sykt (100%)	2	28	17	3	5	3	2	1	1	1	63
Anak Sykt (>50%)	1	2	4	3	0	3	0	0	0	0	13
Sykt Bersekutu(<50%)	5	11	11	17	2	2	1	0	0	0	49
Jumlah Syarikat	8	41	32	23	7	8	3	1	1	1	125
Pelaburan (RM Juta)	733.39	381.39	214.62	144.44	111.53	50.23	13.56	2.50	0.20	0.10	1,651.96

Sumber: Penyata Kewangan BBN

7.4.6.2. Status Anak Syarikat

Analisis Audit mendapati 10 Badan Berkanun Negeri telah melabur dalam 76 anak syarikat iaitu 54 anak syarikat berstatus aktif dan 22 berstatus dormant. Didapati terdapat penambahan anak syarikat dalam tahun 2015. Daripada 10 BBN, SEDC dan STIDC mempunyai bilangan anak syarikat terbanyak iaitu 30 anak syarikat SEDC dan 21 anak syarikat STIDC. Bagaimanapun, 9 anak syarikat SEDC atau 30% dan 11 anak syarikat STIDC atau 52.4% ialah syarikat yang berstatus dormant. Bilangan anak syarikat yang aktif dan dormant adalah seperti di **Jadual 7.6**.

Jadual 7.6
Bilangan Anak Syarikat Yang Aktif Dan Dorman Bagi Tahun 2015 Dan 2014

Bil.	Badan Berkanun Negeri	Bilangan Anak Syarikat (Ekuiti lebih daripada 50%)					
		Status Aktif		Status Dorman		Jumlah Syarikat	
		2015	2014	2015	2014	2015	2014
1.	SEDC	21	21	9	9	30	30
2.	STIDC	10	9	11	10	21	19
3.	YS	6	6	0	0	6	6
4.	SALCRA	5	5	1	1	6	6
5.	LCDA	4	3	1	1	5	4
6.	BDA	3	3	0	0	3	3
7.	HDC	2	2	0	0	2	2
8.	SFC	1	1	0	0	1	1
9.	STB	1	1	0	0	1	1
10.	KPA	1	0	0	0	1	0
Jumlah		54	51	22	21	76	72

Sumber: Penyata Kewangan BBN

7.4.6.3. Analisis Keuntungan/Kerugian Terkumpul Syarikat

- a. Pada 31 Disember 2015, sebanyak 29 daripada 54 anak syarikat yang aktif di bawah 8 BBN telah mendapat keuntungan terkumpul secara keseluruhannya yang berjumlah RM921.12 juta. Dari segi kerugian terkumpul, analisis Audit mendapati 25 anak syarikat BBN yang aktif telah menunjukkan kerugian terkumpul secara keseluruhan iaitu RM881.78 juta. Bagaimanapun, analisis keseluruhan terhadap anak syarikat yang aktif bagi 10 BBN mendapati 7 daripadanya mendapat keuntungan bersih. Antara anak syarikat aktif yang mencatat keuntungan terkumpul yang tertinggi ialah Pelita Holdings Sdn. Bhd. (LCDA) sejumlah RM437.63 juta, Harwood Timber Sdn. Bhd. (STIDC) sejumlah RM114.91 juta, Hornbill Skyway Sdn. Bhd. (STIDC) sejumlah RM109.49 juta, Kuching Hotel Sdn. Bhd. (SEDC) sejumlah RM52.58 juta dan Bau Palm Oil Mill Sdn. Bhd. (SALCRA) sejumlah RM31.90 juta. Dari segi kerugian terkumpul, anak syarikat aktif yang mencatat kerugian terkumpul yang tertinggi ialah Bintulu Capital Sdn. Bhd. (BDA) sejumlah RM599.85 juta, Sarawak Planted Forest Sdn. Bhd. (STIDC) sejumlah RM83.51 juta, Pelita Mukah Sebakong Plantation Sdn. Bhd. (LCDA) sejumlah RM54.53 juta, Sarawak Fertilizer Sdn. Bhd. (SALCRA) sejumlah RM27.81 juta dan Pelita Dalat Sago Plantation Sdn. Bhd. (LCDA) sejumlah RM25.73 juta.
- b. Lapan daripada 22 anak syarikat yang dormant di bawah 2 BBN telah mendapat keuntungan terkumpul secara keseluruhannya yang berjumlah RM2.90 juta. Dari segi kerugian terkumpul, analisis Audit mendapati 14 daripada 22 anak syarikat BBN dormant telah menunjukkan kerugian terkumpul secara keseluruhan iaitu RM11.67 juta. Antara anak syarikat dormant yang mencatat keuntungan terkumpul yang tertinggi ialah Permaisara Sdn. Bhd. (SEDC) sejumlah RM1.57 juta, Tinamou Sdn. Bhd. (STIDC) sejumlah RM0.67 juta, Kestrel Sdn. Bhd. (STIDC) sejumlah RM0.27 juta, Amra Timbers Sdn. Bhd. (STIDC) sejumlah RM0.20 juta dan Balamra Sdn. Bhd. (STIDC) sejumlah RM0.09 juta. Dari segi kerugian terkumpul, anak syarikat dormant

yang mencatat kerugian terkumpul yang tertinggi ialah Mayang Tea Sdn. Bhd. (SALCRA) sejumlah RM8.08 juta, Sara HL Plantation Sdn. Bhd. (SEDC) sejumlah RM3.08 juta, Elmhurst Sdn. Bhd. (STIDC) sejumlah RM0.25 juta, Sara Concrete Poles Sdn. Bhd. (SEDC) sejumlah RM0.18 juta dan Sara Convention Sdn. Bhd. (SEDC) sejumlah RM0.12 juta.

- c. Analisis keuntungan dan kerugian terkumpul anak syarikat BBN yang aktif bagi tahun kewangan 2015 adalah seperti di **Jadual 7.7**.

Jadual 7.7
Analisis Keuntungan/Kerugian Terkumpul
Anak Syarikat BBN Yang Aktif Bagi Tahun Kewangan 2015

Bil.	Badan Berkanun Negeri	Keuntungan Terkumpul		Kerugian Terkumpul		Keuntungan/ Kerugian Bersih
		Bil. Syarikat	(RM Juta)	Bil. Syarikat	(RM Juta)	(RM Juta)
1.	LCDA	1	437.63	3	80.28	357.35
2.	STIDC	6	246.71	4	84.71	162.00
3.	SALCRA	4	94.29	1	27.81	66.48
4.	SEDC	10	108.22	11	79.61	28.61
5.	YS	4	16.34	2	4.35	11.99
6.	SFC	1	9.05	0	0.00	9.05
7.	HDC	2	7.31	0	0.00	7.31
8.	KPA	0	0.00	1	0.00	0.00
9.	STB	0	0.00	1	0.08	-0.08
10.	BDA	1	1.57	2	604.94	-603.37
Jumlah		29	921.12	25	881.78	39.34

Sumber: Penyata Kewangan Anak Syarikat BBN

Pada pendapat Audit, Lembaga Pengarah Badan Berkanun Negeri yang berkenaan hendaklah sentiasa memantau prestasi kewangan anak syarikat dan mengkaji semula pelaburan dalam anak syarikat yang berstatus dormant dan menghadapi kerugian terkumpul. Ini adalah untuk memastikan anak syarikat terus berdaya maju dan mendapat pulangan daripada pelaburan dalam anak syarikat berkenaan.

7.4.7. Prestasi Kewangan PBT

7.4.7.1. Prestasi kewangan PBT adalah berdasarkan Penyata Kewangan Tahun 2015 yang telah dikemukakan untuk pengauditan seperti di **Jadual 7.8**. Semua PBT masih menggunakan asas perakaunan tunai ubah suai dalam menyediakan penyata kewangan tahunan kecuali Dewan Bandaraya Kuching Utara.

Jadual 7.8
Prestasi Kewangan PBT Bagi Tahun Berakhir 31 Disember 2015

Bil.	Pihak Berkuasa Tempatan	Penyata Pendapatan Pada 31 Disember 2015 (RM Juta)			Lembaran Imbangan Pada 31 Disember 2015 (RM Juta)		
		Pendapatan	Perbelanjaan	Surplus/ Defisit	Harta Semasa	Tanggungan	Harta Semasa Bersih
1.	Majlis Bandaraya Kuching Selatan	107.18	92.89	14.29	198.04	10.81	187.23
2.	Dewan Bandaraya Kuching Utara	106.60	103.25	3.35	229.31	14.10	215.21
3.	Majlis Bandaraya Miri	75.12	73.91	1.21	130.59	34.95	95.64
4.	Majlis Perbandaran Sibu	58.64	57.59	1.05	77.01	8.49	68.52
5.	Majlis Perbandaran Padawan	37.75	45.71	-7.96	82.35	13.41	68.94
6.	Majlis Daerah Samarahan	15.44	14.89	0.55	32.92	4.62	28.30
7.	Majlis Daerah Lawas	3.87	3.79	0.08	19.90	0.34	19.56
8.	Majlis Daerah Subis	4.29	4.11	0.18	17.13	2.04	15.09
9.	Majlis Daerah Lundu*	3.86	3.93	-0.07	28.89	0.89	28.00
10.	Majlis Daerah Saratok	4.15	4.29	-0.14	29.94	1.14	28.80
11.	Majlis Daerah Lubok Antu	3.36	3.57	-0.21	9.78	0.47	9.31
12.	Majlis Daerah Sri Aman	7.14	7.75	-0.61	8.37	1.02	7.35
13.	Majlis Daerah Marudi	4.55	5.17	-0.62	17.60	0.19	17.41
14.	Majlis Daerah Limbang	5.97	6.68	-0.71	6.10	0.64	5.46
15.	Majlis Daerah Bau	4.94	5.70	-0.76	33.03	0.96	32.07
16.	Majlis Daerah Kapit	6.77	7.37	-0.60	9.72	0.38	9.34
17.	Majlis Daerah Kanowit*	3.41	4.29	-0.88	8.15	0.37	7.78
18.	Majlis Daerah Maradong Dan Julau*	4.50	5.43	-0.93	12.62	1.52	11.10
19.	Majlis Daerah Matu Dan Daro	4.27	5.32	-1.05	8.14	0.17	7.97
20.	Majlis Daerah Betong	4.76	5.91	-1.15	8.59	0.92	7.67
21.	Majlis Daerah Simunjan	2.33	3.78	-1.45	3.85	0.66	3.19
22.	Majlis Daerah Luar Bandar Sibu	7.89	9.49	-1.60	26.46	0.75	25.71
23.	Majlis Daerah Sarikei	10.15	12.06	-1.91	36.14	3.38	32.76
24.	Majlis Daerah Dalat Dan Mukah*	7.79	9.79	-2.00	16.93	0.91	16.02
25.	Majlis Daerah Serian**	6.05	9.81	-3.76	35.19	1.48	33.71
Jumlah		500.78	506.48	-5.70	1,086.75	104.61	982.14

Sumber: Penyata Kewangan Pihak Berkuasa Tempatan

Nota: * Penyata Kewangan Bagi Tahun Kewangan 2015 Telah Disahkan

** Mohon Penangguhan Kemukakan Penyata Kewangan Tahun 2015. Angka bagi MD Serian adalah berdasarkan Draf Akaun yang telah dihantar pada 30 April 2016. Penyata Kewangan Tahun 2015 yang muktamad masih belum dikemukakan setakat 14.06.2016.

7.4.7.2. Secara keseluruhannya, pada tahun 2015 ketiga-tiga Dewan/Majlis Bandaraya telah mencatatkan surplus semasa sejumlah RM18.85 juta. Bagaimanapun, hanya Majlis Bandaraya Kuching Selatan mencatatkan peningkatan surplus manakala Dewan Bandaraya Kuching Utara dan Majlis Bandaraya Miri mencatatkan penurunan surplus. Majlis Perbandaran mencatatkan peningkatan defisit semasa dari sejumlah RM1.53 juta pada tahun 2014 kepada sejumlah RM6.91 juta pada tahun 2015. Majlis Daerah mencatat defisit semasa sejumlah RM17.64 juta. Tiga daripada 20 Majlis Daerah mencatat surplus semasa sejumlah RM0.81 juta pada tahun kewangan 2015 berbanding 5 Majlis Daerah mencatatkan surplus semasa sejumlah RM5.93 juta pada tahun 2014. Sementara itu, 17 Majlis Daerah mencatat defisit semasa sejumlah RM18.45 juta pada tahun 2015 dan 15

Majlis Daerah pada tahun 2014. Didapati, ianya mencatatkan penurunan defisit semasa sejumlah RM1.68 juta atau 8.3% berbanding tahun 2014. Majlis Daerah yang mengalami defisit semasa adalah Majlis Daerah Lundu, Majlis Daerah Saratok, Majlis Daerah Lubok Antu, Majlis Daerah Sri Aman, Majlis Daerah Marudi, Majlis Daerah Limbang, Majlis Daerah Bau, Majlis Daerah Kapit, Majlis Daerah Kanowit, Majlis Daerah Maradong Dan Julau, Majlis Daerah Matu Dan Daro, Majlis Daerah Betong, Majlis Daerah Simunjan, Majlis Daerah Luar Bandar Sibu, Majlis Daerah Sarikei, Majlis Daerah Dalat Dan Mukah dan Majlis Daerah Serian. Kedudukan surplus dan defisit bagi Dewan/Majlis Bandaraya dan Majlis Perbandaran serta Majlis Daerah adalah seperti di **Jadual 7.9** dan **Jadual 7.10**.

Jadual 7.9
Kedudukan Kewangan Tahunan Dewan/Majlis Bandaraya Dan Majlis Perbandaran
Bagi Tahun 2015 Berbanding 2014

Bajet Tahun 2015 Berbanding 2014					
Bil.	Pihak Berkuasa Tempatan	Tahun		Perubahan	
		2015 Surplus/ Defisit (RM Juta)	2014 Surplus/ Defisit (RM Juta)		
		(RM Juta)	(%)		
Dewan/Majlis Bandaraya					
1.	Majlis Bandaraya Kuching Selatan	14.29	11.13	3.16	28.4
2.	Dewan Bandaraya Kuching Utara	3.35	5.85	-2.5	-42.7
3.	Majlis Bandaraya Miri	1.21	5.92	-4.71	-79.6
Jumlah		18.85	22.90	-4.05	-17.7
Majlis Perbandaran					
1.	Majlis Perbandaran Sibu	1.05	0.10	0.95	950.0
2.	Majlis Perbandaran Padawan	-7.96	-1.63	-6.33	-388.3
Jumlah		-6.91	-1.53	-5.38	-351.6

Sumber: Penyata Kewangan Pihak Berkuasa Tempatan

Jadual 7.10
Kedudukan Kewangan Tahunan Bagi Majlis Daerah
Bagi Tahun 2015 Berbanding 2014

Perkara	Tahun 2015		Tahun 2014		Perubahan	
	Bil. Majlis Daerah	(RM Juta)	Bil. Majlis Daerah	(RM Juta)		
Surplus	3	0.81	5	5.93	-5.12	-86.3
Defisit	17	-18.45	15	-20.13	1.68	8.3
Jumlah	20	-17.64	20	-14.20	-3.44	-24.2

Sumber: Penyata Kewangan Pihak Berkuasa Tempatan

7.4.7.3. Harta Semasa Bersih

Pada tahun 2015, 24 daripada 25 PBT di Negeri Sarawak mengamalkan perakaunan berasaskan tunai ubahsuai dan satu PBT iaitu Dewan Bandaraya Kuching Utara mengamalkan perakaunan berasaskan akruan. Mengikut perakaunan berasaskan tunai, nilai prabayar, penghutang dan juga harta modal tidak diambil kira dalam Lembaran Imbangan. Hanya wang tunai dan simpanan tetap diambil kira dalam penyediaan

Lembaran Imbangan tahunan PBT. Analisis Audit terhadap harta semasa bersih PBT iaitu harta semasa ditolak dengan tanggungan semasa PBT mendapati perkara berikut:

- a. Analisis Audit mendapati harta semasa bersih bagi Dewan Bandaraya Kuching Utara pada tahun 2015 telah meningkat sejumlah RM48.02 juta atau 28.7% iaitu RM167.19 juta pada tahun 2014 berbanding RM215.21 juta pada tahun 2015.
- b. Pada akhir tahun 2015, harta semasa bersih bagi Majlis Bandaraya Kuching Selatan berjumlah RM187.23 juta. Ini menunjukkan peningkatan sejumlah RM15.13 juta atau 8.8% berbanding dengan tahun 2014 sejumlah RM172.10 juta. Sementara itu, harta semasa bersih Majlis Bandaraya Miri menunjukkan peningkatan sejumlah RM2.82 juta atau 3% iaitu RM92.82 juta pada tahun 2014 berbanding RM95.64 juta pada tahun 2015.
- c. Majlis Perbandaran Padawan mempunyai harta semasa bersih sejumlah RM68.94 juta pada tahun 2015 iaitu penurunan sejumlah RM5.68 juta atau 7.6% berbanding RM74.62 juta pada tahun 2014. Majlis Perbandaran Sibu menunjukkan peningkatan sejumlah RM41.99 juta atau 158.3% iaitu RM26.53 juta pada tahun 2014 berbanding RM68.52 juta pada tahun 2015.
- d. Pada tahun 2015 harta semasa bersih bagi 20 Majlis Daerah di Sarawak pula berjumlah RM346.60 juta. Jumlah ini menunjukkan peningkatan sejumlah RM23.17 juta atau 7.2% berbanding RM323.43 juta pada tahun 2014.

7.4.7.4. Tunggakan Hasil Cukai Taksiran

- a. Cukai taksiran adalah cukai tahunan yang dikenakan terhadap harta pegangan di bawah kawasan pentadbiran PBT mengikut kuasa *The Local Authorities Ordinance*, 1996. Cukai taksiran merupakan penyumbang utama kepada pendapatan PBT. Harta pegangan yang dikenakan cukai taksiran adalah rumah kediaman, kedai, bangunan perniagaan, pejabat bukan milik Kerajaan, kilang dan depot. Sehingga akhir tahun 2015, sejumlah RM240.23 juta cukai taksiran telah dikutip oleh PBT di Negeri Sarawak. Kutipan ini meningkat sejumlah RM9.04 juta atau 3.9% berbanding RM231.19 juta kutipan cukai taksiran pada tahun 2014. Jumlah hasil cukai taksiran yang dikutip di peringkat Bandaraya, Perbandaran dan Majlis Daerah bagi tahun 2015 dan 2014 adalah seperti di **Jadual 7.11**.

Jadual 7.11
Kutipan Cukai Taksiran Bagi Tempoh 2015 Dan 2014

Kategori PBT	Bilangan PBT	Tahun		Perubahan	
		2015 (RM Juta)	2014 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
Bandaraya	3	141.53	136.39	5.14	3.8
Perbandaran	2	62.72	60.17	2.55	4.2
Majlis Daerah	20	35.98	34.63	1.35	3.9
Jumlah	25	240.23	231.19	9.04	3.9

Sumber: Penyata Kewangan Pihak Berkuasa Tempatan

- b. Secara keseluruhannya, analisis Audit terhadap tunggakan cukai taksiran mendapati jumlah tunggakan telah meningkat daripada RM82.47 juta pada tahun 2014 menjadi RM90.77 juta pada tahun 2015 iaitu peningkatan sejumlah RM8.30 juta atau 10.1%. Bagi kategori Bandaraya, jumlah tunggakan cukai taksiran tahun 2015 telah meningkat sejumlah RM3.82 juta atau 9.5% berbanding tahun 2014. Bagi kategori Perbandaran, jumlah tunggakan cukai taksiran telah meningkat sejumlah RM1.82 juta atau 10.3% berbanding tahun 2014. Begitu juga dengan Majlis Daerah, keseluruhan tunggakan cukai telah meningkat sejumlah RM2.66 juta atau 10.9%. Peningkatan tunggakan cukai ini menunjukkan PBT perlu berusaha untuk mengutip tunggakan cukai Majlis. Tunggakan cukai taksiran bagi keseluruhan PBT adalah seperti di **Jadual 7.12**.

Jadual 7.12
Tunggakan Cukai Taksiran Bagi Tempoh Tahun 2015 Dan 2014

Kategori PBT	Bilangan PBT	Tahun		Perubahan	
		2015 (RM Juta)	2014 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
Bandaraya	3	44.13	40.31	3.82	9.5
Perbandaran	2	19.50	17.68	1.82	10.3
Majlis Daerah	20	27.14	24.48	2.66	10.9
Jumlah	25	90.77	82.47	8.30	10.1

Sumber: Penyata Kewangan Pihak Berkuasa Tempatan

- c. Adalah didapati 5 PBT telah menunjukkan penurunan bagi tunggakan cukai pada tahun 2015 berbanding tahun 2014 manakala 20 PBT telah menunjukkan peningkatan bagi tunggakan cukai taksiran iaitu Majlis Bandaraya Kuching Selatan, Majlis Bandaraya Miri, Majlis Perbandaran Sibu, Majlis Perbandaran Padawan, Majlis Daerah Limbang, Majlis Daerah Sarikei, Majlis Daerah Kapit, Majlis Daerah Samarahan, Majlis Daerah Dalat Dan Mukah, Majlis Daerah Betong, Majlis Daerah Luar Bandar Sibu, Majlis Daerah Matu Dan Daro, Majlis Daerah Marudi, Majlis Daerah Saratok, Majlis Daerah Serian, Majlis Daerah Simunjan, Majlis Daerah Bau, Majlis Daerah Lubok Antu, Majlis Daerah Lundu dan Majlis Daerah Maradong Dan Julau. Peningkatan tunggakan cukai secara keseluruhan yang dialami oleh PBT perlu diambil perhatian serius untuk mengukuhkan lagi kewangan PBT. Antara sebab peningkatan tunggakan ini ialah sikap pemilik pegangan yang tidak prihatin dan kurang mengambil berat tanggungjawab untuk membayar cukai. Senarai Nilaian Majlis juga tidak dikemas kini menyebabkan pegangan yang sudah tidak wujud masih dikeluarkan bil serta kemudahan untuk pembayar cukai penduduk luar bandar yang agak menyukarkan dan penduduk luar bandar yang tidak berkemampuan untuk membayar cukai. Sehubungan itu, pihak PBT perlu mengambil tindakan yang lebih serius untuk mengurangkan peningkatan tunggakan cukai taksiran seperti mengeluarkan dan menghantar notis tuntutan selepas tarikh genap bayaran, mengambil tindakan undang-undang terhadap penghutang, mengadakan kaunter bergerak dan menyita pegangan yang berkaitan.

7.5. SYOR AUDIT

7.5.1. Untuk memastikan prestasi kewangan Badan Berkanun Negeri bertambah kukuh, Badan Berkanun Negeri adalah disyorkan mengambil langkah seperti berikut:

7.5.1.1. Ketua Eksekutif/Pengurus Besar Badan Berkanun Negeri perlu bertindak proaktif dan tegas dalam melaksanakan program dan aktiviti Agensi yang dapat menjana pendapatan Badan Berkanun Negeri.

7.5.1.2. Lembaga Pengarah hendaklah mengkaji semula kedudukan anak syarikat Badan Berkanun Negeri yang mengalami kerugian terkumpul yang semakin meningkat dan berstatus dormant. *Key Performance Index* untuk memantau prestasi anak syarikat perlu diwujudkan supaya prinsip *going-concern* anak syarikat yang terbabit dapat dikekalkan. Anak syarikat Badan Berkanun Negeri hendaklah mengamalkan tadbir urus yang baik.

7.5.1.3. Pengauditan berkala oleh Unit Audit Dalam, Jabatan Ketua Menteri hendaklah dilaksanakan untuk penambahbaikan pengurusan kewangan bagi Badan Berkanun Negeri yang kecil dan belum mewujudkan Unit Audit Dalam.

7.5.2. Untuk memastikan prestasi kewangan Pihak Berkuasa Tempatan bertambah kukuh, Pihak Berkuasa Tempatan adalah disyorkan mengambil tindakan seperti berikut:

7.5.2.1. Jabatan Ketua Menteri dan Kementerian Kerajaan Tempatan Dan Pembangunan Komuniti Sarawak perlu mengambil inisiatif untuk melaksanakan perakaunan berasaskan akruan bagi Pihak Berkuasa Tempatan di Sarawak dengan memberi keutamaan kepada Majlis Bandaraya Kuching Selatan, Majlis Bandaraya Miri, Majlis Perbandaran Padawan dan Majlis Perbandaran Sibu.

7.5.2.2. Jabatan Ketua Menteri dan Kementerian Kerajaan Tempatan Dan Pembangunan Komuniti Sarawak perlu memastikan bahawa pengurusan aset tetap dan aset mudah alih di semua Pihak Berkuasa Tempatan diseragamkan dari segi prosedur dan amalan.

7.5.2.3. Pihak Berkuasa Tempatan hendaklah menimbang langkah yang berkesan dan mengambil tindakan proaktif untuk memungut hasil bagi mengurangkan trend tunggakan cukai taksiran yang kian meningkat.

7.5.2.4. Pihak Berkuasa Tempatan perlu memastikan pelaksanaan projek pembangunan yang telah dikenal pasti dijalankan dengan segera bagi mengelak pembaziran disebabkan oleh peningkatan kos dan hasrat Kerajaan menyediakan kemudahan infrastruktur kepada penduduk tercapai.

7.5.2.5. Jabatan Ketua Menteri serta Kementerian Kerajaan Tempatan Dan Pembangunan Komuniti perlu mengkaji semula keperluan tenaga kerja dan struktur organisasi di semua Pihak Berkuasa Tempatan agar wujud keseragaman serta bersesuaian dengan peranan dan beban kerja di Pihak Berkuasa Tempatan. Program pembangunan kapasiti khusus perlu dilaksanakan untuk Pihak Berkuasa Tempatan yang merangkumi aspek sistem dan peraturan perakaunan, teknikal, polisi dan lain-lain untuk mewujudkan pegawai/kakitangan yang berpengalaman serta mahir.

7.5.2.6. Kementerian Kerajaan Tempatan Dan Pembangunan Komuniti perlu mewujudkan Unit Audit Dalam di peringkat kementerian bagi melaksanakan pengauditan terhadap Pihak Berkuasa Tempatan untuk memantapkan prestasi pengurusan kewangan mereka.

BAHAGIAN U

PEMBENTANGAN LAPORAN
KETUA AUDIT NEGARA
DAN MESYUARAT JAWATANKUASA
KIRA-KIRA WANG AWAM NEGERI

BAHAGIAN V

PEMBENTANGAN LAPORAN KETUA AUDIT NEGARA DAN MESYUARAT JAWATANKUASA KIRA-KIRA WANG AWAM NEGERI

8. PEMBENTANGAN LAPORAN KETUA AUDIT NEGARA MENGENAI PENYATA KEWANGAN KERAJAAN NEGERI DAN AKTIVITI KEMENTERIAN/JABATAN/AGENSI DAN PENGURUSAN SYARIKAT KERAJAAN NEGERI

Mengikut Perkara 112A(1) Perlembagaan Persekutuan, Laporan Ketua Audit Negara mengenai Akaun Kerajaan Negeri yang telah diaudit hendaklah dibentangkan seberapa segera di Dewan Undangan Negeri. Laporan Ketua Audit Negara Mengenai Aktiviti Kementerian/Jabatan/Agensi Dan Pengurusan Syarikat Kerajaan Negeri Sarawak Tahun 2013 Siri 3, Tahun 2014 Siri 1 dan Siri 2, Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Dan Pengurusan Kewangan Jabatan/Agensi Negeri Tahun 2013 dan 2014 telah dibentangkan di Dewan Undangan Negeri Sarawak pada 7 Disember 2015. Manakala Laporan Ketua Audit Negara Mengenai Aktiviti Kementerian/Jabatan/Agensi Dan Pengurusan Syarikat Kerajaan Negeri Sarawak bagi tahun 2014 Siri 3 belum lagi dibentangkan di Dewan Undangan Negeri Sarawak.

9. MESYUARAT JAWATANKUASA KIRA-KIRA WANG AWAM NEGERI

9.1. Pada tahun 2016, Jawatankuasa Kira-kira Wang Awam Negeri Sarawak telah bermesyuarat Kali Ke 49 dan 50 pada 8 Mac hingga 10 Mac 2016 untuk membincangkan perkara yang dibangkitkan dalam Laporan Ketua Audit Negara Mengenai Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Dan Pengurusan Kewangan Kementerian/Jabatan/Agensi Negeri Sarawak Tahun 2013 dan 2014 serta Laporan Ketua Audit Negara Mengenai Aktiviti Kementerian/Jabatan/Agensi Dan Pengurusan Syarikat Kerajaan Negeri Sarawak bagi tahun 2013 dan 2014.

9.2. Bagi melengkapkan kitaran akauntabiliti, Laporan Jawatankuasa Kira-kira Wang Awam Negeri terhadap Laporan Ketua Audit Negara yang telah dibincangkan perlu disediakan dan dibentangkan di Dewan Undangan Negeri. Laporan yang terkini dibentangkan di Dewan Undangan Negeri adalah pada 7 Disember 2015 iaitu Laporan Jawatankuasa Kira-kira Wang Awam Negeri Ke 47 dan 48 yang membincangkan mengenai Laporan Ketua Audit Negara Tahun 2011 dan 2012.

PENUTUP

PENUTUP

Pada umumnya, tahap penyediaan dan penyerahan Penyata Kewangan Kerajaan Negeri dan agensi negeri bagi tahun 2015 adalah baik. Prestasi kewangan Kerajaan Negeri pada 31 Disember 2015 adalah baik berbanding 2014 manakala bagi Badan Berkanun Negeri dan Pihak Berkuasa Tempatan masing-masing adalah pada tahap baik dan memuaskan. Sungguhpun prestasi perbelanjaan pembangunan RMKe-10 (2011 hingga 2015 adalah baik namun prestasi pelaksanaan projek kurang memuaskan kerana peratus projek siap kurang daripada 80%. Prestasi masih boleh dimantapkan lagi dan adalah disyorkan tindakan penambahbaikan seperti berikut:

- a. Kerajaan Negeri disarankan meneruskan usaha mengurangkan tunggakan Pinjaman Boleh Dituntut supaya kedudukan kewangan Kerajaan Negeri berada dalam keadaan yang lebih kukuh. Projek pembangunan hendaklah dirancang dan dilaksanakan dengan cekap dan berkesan bagi meningkatkan kemakmuran negeri dan kesejahteraan rakyat.
- b. Ketua Jabatan/Ketua Agensi perlu mempertingkatkan penglibatan secara *hands on* dalam urusan kewangan.
- c. Kementerian/Jabatan/Agensi perlu mempertingkatkan keberkesanan fungsi Unit Audit Dalam (UAD). Antaranya ialah dengan memastikan anggota UAD mendapat latihan dan bimbingan yang secukupnya, perancangan audit tahunan disediakan supaya pengauditan dapat dilaksanakan mengikut keutamaan, penilaian dibuat secara objektif dan bebas bukan sahaja berkaitan dengan aspek kawalan dalaman malahan pengurusan risiko dan tadbir urus organisasi, melaporkan penemuan yang signifikan serta mengesyorkan cadangan yang memberi impak kepada organisasi.

JABATAN AUDIT NEGARA

Putrajaya

21 Jun 2016

LAMPIRAN

**SIJIL KETUA AUDIT NEGARA
MENGENAI PENYATA KEWANGAN
KERAJAAN NEGERI SARAWAK
BAGI TAHUN BERAKHIR 31 DISEMBER 2015**

Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak bagi tahun berakhir 31 Disember 2015 telah diaudit atas arahan saya selaras dengan Akta Audit 1957. Pihak pengurusan Kerajaan Negeri adalah bertanggungjawab terhadap Penyata Kewangan ini dan tanggungjawab saya adalah mengaudit dan memberi pendapat terhadap Penyata Kewangan tersebut. Pengauditan telah dilaksanakan dengan berpandukan piawaian pengauditan yang diluluskan.

Pada pendapat saya, Penyata Kewangan ini memberi gambaran yang benar dan saksama mengenai kedudukan kewangan Kerajaan Negeri Sarawak pada 31 Disember 2015; hasil operasi serta aliran tunainya bagi tahun tersebut berdasarkan piawaian perakaunan yang diluluskan. Rekod perakaunannya telah diselenggarakan dengan teratur dan kemas kini.

(TAN SRI HAJI AMBRIN BIN BUANG)

Ketua Audit Negara
Malaysia.

Putrajaya
13 Mei 2016

**PERNYATAAN
SETIAUSAHA KEWANGAN NEGERI SARAWAK
DAN AKAUNTAN NEGERI SARAWAK**

Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak dan Nota kepada Penyata Kewangan disediakan:

- (a) mengikut kehendak Seksyen 16(1) Akta Tatacara Kewangan 1957 [Akta 61], Piawaian Perakaunan Kerajaan dan *International Public Sector Accounting Standard - Financial Reporting under the Cash Basis of Accounting*; dan
- (b) dengan menyatukan maklumat kewangan daripada semua kementerian/jabatan negeri.

Penyata Kewangan Kerajaan Negeri yang mengandungi Penyata Kedudukan Kewangan, Penyata Penerimaan dan Pembayaran Wang Tunai, Penyata Prestasi Kewangan dan Penyata Akaun Memorandum berserta Nota Kepada Penyata Kewangan menunjukkan kedudukan yang benar dan saksama pada 31 Disember 2015.

Pada masa pernyataan ini ditandatangani, mengikut sebaik-baik pengetahuan kami, tidak wujud apa-apa keadaan yang boleh menjejaskan ketepatan dan kesahihan Penyata Kewangan Kerajaan Negeri 2015.

DATO SRI AHMAD TARMIZI BIN HAJI SULAIMAN

Setiausaha Kewangan Negeri

Sarawak

Tarikh : 11 Februari, 2016

DATU JUMASTAPHA BIN LAMAT

Akauntan Negeri

Sarawak

Tarikh : 11 Februari, 2016

**PENYATA KEDUDUKAN KEWANGAN
PADA 31 DISEMBER 2015**

		<u>2015</u>	<u>2014</u>
	Nota	RM	RM
WANG AWAM			
WANG TUNAI	3	17,722,537	56,662,954
PELABURAN	4	29,426,040,196	26,968,410,804
		29,443,762,733	27,025,073,758
DIPEGANG BAGI:			
KUMPULAN WANG DISATUKAN			
AKAUN HASIL DISATUKAN	5	21,168,543,467	20,202,491,876
AKAUN PINJAMAN DISATUKAN	6	-	-
AKAUN AMANAH DISATUKAN	7	8,275,219,266	6,822,581,882
		29,443,762,733	27,025,073,758

Nota-nota pada muka surat yang berikut merupakan sebahagian daripada penyata kewangan ini.

**PENYATA PENERIMAAN DAN PEMBAYARAN WANG TUNAI
BAGI TAHUN BERAKHIR 31 DISEMBER 2015**

		<u>2015</u>		<u>2014</u>	
	Nota	RM	RM	RM	RM
TERIMAAN					
Hasil	5				
Hasil Cukai		1,219,627,586		1,292,398,010	
Hasil Bukan Cukai		5,573,562,595		7,454,467,722	
Terimaan Bukan Hasil		21,206,980		19,439,890	
Pemberian Persekutuan & Bayaran Balik		140,364,579	6,954,761,740	135,297,704	8,901,603,326
Pinjaman	6				
Dalam Negeri		341,032,464		191,314,199	
Luar Negeri		-	341,032,464	-	191,314,199
Bantuan Luar Negeri	6				
Pinjaman Multilateral		-		-	
Pinjaman Bilateral		-	-	-	-
Terimaan Modal	7				
Terimaan Balik Pinjaman		125,264,517		110,748,508	
Jualan Aset Modal		-		-	
Pelbagai Terimaan Modal		284,812,902		39,916,459	
Jualan Instrumen Kewangan		-	410,077,419	-	150,664,967
Terimaan Lain	7				
Terimaan Amanah		5,488,980,330		5,356,827,025	
Inisiatif Pembiayaan Swasta (PFI)			5,488,980,330	-	5,356,827,025
Jumlah Terimaan			13,194,851,953		14,600,409,517

PENYATA PENERIMAAN DAN PEMBAYARAN WANG TUNAI (Sambungan)
BAGI TAHUN BERAKHIR 31 DISEMBER 2015

		<u>2015</u>		<u>2014</u>	
	Nota	RM	RM	RM	RM
BAYARAN					
Perbelanjaan Mengurus	5				
Emolumen		665,384,915		672,398,068	
Perkhidmatan dan Bekalan		630,682,477		589,018,838	
Aset		25,375,051		28,274,858	
Pemberian dan Kenaan Bayaran Tetap		389,765,401		359,553,982	
Perbelanjaan Lain		<u>21,296,071</u>	<u>1,732,503,915</u>	<u>39,414,764</u>	<u>1,688,660,510</u>
Perbelanjaan Pembangunan	7				
Langsung		3,334,171,252		3,569,735,699	
Pinjaman		<u>286,184,424</u>	<u>3,620,355,676</u>	<u>153,213,071</u>	<u>3,722,948,770</u>
Inisiatif Pembiayaan Swasta (PFI)	7	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>
Perbelanjaan Modal	4				
Pembelian Instrumen Kewangan		<u>2,457,629,392</u>	<u>2,457,629,392</u>	<u>3,696,633,909</u>	<u>3,696,633,909</u>
Pinjaman Dalam Negeri	7				
Dalam Negeri		156,206,234		161,680,170	
Luar Negeri		<u>-</u>	<u>156,206,234</u>	<u>-</u>	<u>161,680,170</u>
Bantuan Luar Negeri	7				
Pinjaman Multilateral		-		-	
Pinjaman Bilateral		<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>
Bayaran Lain					
Akaun Amanah		<u>5,267,097,153</u>	<u>5,267,097,153</u>	<u>5,361,235,280</u>	<u>5,361,235,280</u>
Jumlah Bayaran			<u>13,233,792,370</u>		<u>14,631,158,639</u>
Tambahan/(Kurangan) Wang Tunai			<u>(38,940,417)</u>		<u>(30,749,122)</u>
Wang Tunai Pada 1 Januari			<u>56,662,954</u>		<u>87,412,076</u>
WANG TUNAI PADA 31 DISEMBER			<u><u>17,722,537</u></u>		<u><u>56,662,954</u></u>

Nota-nota pada muka surat yang berikut merupakan sebahagian daripada penyata kewangan ini.

PENYATA PRESTASI KEWANGAN
BAGI TAHUN BERAKHIR 31 DISEMBER 2015

		<u>2015</u>	<u>2014</u>
	Nota	Anggaran	Sebenar
		RM	RM
HASIL	5	6,106,153,229	6,954,761,740
Tolak:			
Belanja Mengurus	5	1,861,312,642	1,888,710,149
LEBIHAN HASIL		4,244,840,587	5,066,051,591
Tolak:			
Belanja Pembangunan	7	5,326,664,110	3,620,355,676
LEBIHAN / (KURANGAN) KESELURUHAN		(1,081,823,523)	3,328,313,876
DIBIAYAI OLEH:			
Pinjaman dan Bantuan Luar Negeri	6		341,032,464
Terimaan Balik Pinjaman dan Pelbagai Terimaan	7		410,077,419
Perubahan Tunai, Pelaburan dan Amanah			(2,196,805,798)
JUMLAH PEMBIAYAAN			(1,445,695,915)

Nota-nota pada muka surat yang berikut merupakan sebahagian daripada penyata kewangan ini.

PENYATA AKAUN MEMORANDUM
PADA 31 DISEMBER 2015

		<u>2015</u>	<u>2014</u>
	Nota	RM	RM
MEMORANDUM ASET	8		
Pinjaman Boleh Dituntut		2,445,417,651	2,447,060,021
Pelaburan		4,214,122,446	4,284,047,823
MEMORANDUM LIABILITI	9		
Hutang Awam		2,535,633,635	2,330,389,780
Pelbagai Liabiliti		-	-

Nota-nota pada muka surat yang berikut merupakan sebahagian daripada penyata kewangan ini.

NOTA KEPADA PENYATA KEWANGAN
bagi tahun berakhir 31 Disember 2015

DASAR DAN KAEDAH PERAKAUNAN YANG SIGNIFIKAN

1. DASAR DAN PRINSIP PERAKAUNAN

Dasar dan prinsip perakaunan diguna secara konsisten dalam penyediaan penyata kewangan kecuali dinyatakan sebaliknya.

- a) Dasar perakaunan adalah tertakluk kepada undang-undang dan peraturan yang berkaitan dengan pengurusan dan kewangan Kerajaan Negeri.
- b) Perakaunan Kerajaan Negeri adalah berasaskan Kumpulan Wang Disatukan selaras dengan:
 - i) Perkara 97 Perlembagaan Persekutuan memperuntukkan bahawa segala hasil diterima kecuali Zakat, Fitrah, dan Baitulmal atau lain-lain hasil Agama Islam seumpamanya, dikumpulkan menjadi satu kumpulan wang.
 - ii) Perkara 104 Perlembagaan Persekutuan memperuntukkan bahawa tiada wang boleh dikeluarkan dari Kumpulan Wang Disatukan melainkan diperuntukkan atau dibenarkan dengan cara lain oleh Dewan Undangan Negeri (DUN), kecuali untuk perbelanjaan tanggungan tertentu.
 - iii) Seksyen 7 Akta Tatacara Kewangan 1957 (Akta 61) memperuntukkan Kumpulan Wang Disatukan dibahagi kepada Akaun Hasil Disatukan, Akaun Pinjaman Disatukan dan Akaun Amanah Disatukan.
- c) Kerajaan Negeri mengamalkan asas perakaunan tunai ubahsuai. Semua urusan niaga bayaran dan terimaan diakaunkan apabila bayaran dibuat dan terimaan diperolehi dengan pengubahsuaian seperti berikut:
 - i) Bayaran bagi kerja yang telah dijalankan, bekalan dan perkhidmatan yang telah diterima sehingga 31 Disember tahun kewangan semasa boleh dibayar dalam bulan Januari tahun berikutnya dan dikenakan kepada peruntukan tahun kewangan semasa.
 - ii) Terimaan wang tunai yang belum dibankkan dan wang tunai dalam bank yang belum diambil kira dalam buku tunai pejabat perakaunan pada 31 Disember tahun kewangan semasa merupakan wang tunai dalam perjalanan dan diakaunkan sebagai hasil tahun kewangan semasa.
 - iii) Mengakaun urusan niaga bukan tunai tertentu seperti pindahan peruntukan daripada Akaun Hasil Disatukan ke Akaun Amanah Disatukan, Untung Rugi Pelaburan, Hapuskira Pinjaman Amanah, Penukaran Pinjaman kepada Ekuiti dan seumpamanya.
- d) Entiti perakaunan terdiri daripada semua kementerian dan jabatan Kerajaan Negeri.
- e) Tahun kewangan sebagaimana yang telah ditetapkan di bawah Seksyen 3 Akta Tatacara Kewangan 1957 (Akta 61) adalah satu tempoh dua belas bulan yang berakhir pada 31 Disember setiap tahun.
- f) Mata wang yang digunakan dalam penyata kewangan ini adalah Ringgit Malaysia (RM). Urusan niaga yang melibatkan mata wang asing telah ditukar kepada nilai setara RM berdasarkan kadar pertukaran Bank Negara Malaysia.
- g) Penyata Kewangan disediakan mengikut asas yang sama dengan Anggaran Perbelanjaan bagi membolehkan perbandingan dibuat.
- h) Apabila berlaku perubahan ke atas persembahan atau klasifikasi butiran, angka perbandingan telah dinyatakan semula kecuali dinyatakan sebaliknya.
- i) Amaun telah digenapkan kepada Ringgit Malaysia (RM) yang terdekat yang mungkin memberi kesan perbezaan RM1 bagi beberapa butiran yang dinyatakan di antara Penyata Kewangan dengan Nota Kepada Penyata Kewangan.

2. PERSEMBAHAN PENYATA KEWANGAN KERAJAAN NEGERI SARAWAK

Penyata Kewangan Kerajaan Negeri yang disediakan mengikut kehendak Seksyen 16(1) Akta Tatacara Kewangan 1957 (Akta 61), Piawaian Perakaunan Kerajaan dan *International Public Sector Accounting Standard (IPSAS) - Financial Reporting under the Cash Basis of Accounting* mengandungi komponen berikut:

- a) Penyata Kedudukan Kewangan
- b) Penyata Penerimaan dan Pembayaran Wang Tunai
- c) Penyata Prestasi Kewangan
- d) Penyata Akaun Memorandum
- e) Nota Kepada Penyata Kewangan

NOTA KEPADA PENYATA KEWANGAN
bagi tahun berakhir 31 Disember 2015

3. WANG TUNAI

Wang Tunai terdiri daripada Wang Tunai Dalam Bank, Wang Tunai Dalam Perjalanan dan Wang Tunai Dalam Tangan.

Wang Tunai Dalam Bank terdiri daripada baki akaun semasa dan akaun simpanan tetap bagi tempoh tiga (3) bulan atau kurang.

Wang Tunai Dalam Perjalanan menunjukkan wang tunai yang belum dibankkan dan wang tunai dalam bank yang belum diambil kira dalam buku tunai pejabat perakaunan pada akhir tahun kewangan.

Wang Tunai Dalam Tangan merupakan Tunai dengan Perbendaharaan Kecil dan Panjar Wang Runcit.

Wang Tunai pada 31 Disember 2015 adalah seperti berikut:

	2015 RM	2014 RM
Wang Tunai Dalam Bank	17,408,149	33,985,427
Wang Tunai Dalam Perjalanan	88,418	22,483,222
Wang Tunai Dalam Tangan	225,970	194,305
JUMLAH WANG TUNAI	17,722,537	56,662,954

4. PELABURAN

Pelaburan terdiri daripada Pelaburan Kumpulan Wang Amanah dan Pelaburan Am dan dinyatakan pada nilai buku.

Pelaburan Kumpulan Wang Amanah ialah pelaburan yang dibuat daripada Kumpulan Wang Amanah selaras dengan arahan amanah Seksyen 9 dan suratcara amanah Seksyen 10, Akta Tatacara Kewangan 1957 (Akta 61) serta peraturan yang berkuatkuasa. Pelaburan Am adalah semua pelaburan yang dibuat daripada lebihan Kumpulan Wang Disatukan selain daripada pelaburan Kumpulan Wang Amanah.

Pelaburan pada 31 Disember 2015 adalah seperti berikut:

	2015 Nilai Buku		2014 Nilai Buku	
	Pelaburan Kumpulan Wang Amanah	Pelaburan Am	Pelaburan Kumpulan Wang Amanah	Pelaburan Am
	RM	RM	RM	RM
Simpanan Tetap	180,961,767	29,066,000,000	178,332,374	26,611,000,000
Saham	87,844,696	91,233,733	87,844,696	91,233,734
<i>Jumlah</i>	268,806,463	29,157,233,733	266,177,070	26,702,233,734
JUMLAH PELABURAN	29,426,040,196		26,968,410,804	

NOTA KEPADA PENYATA KEWANGAN
bagi tahun berakhir 31 Disember 2015

5. AKAUN HASIL DISATUKAN

Akaun Hasil Disatukan mengaun semua unsur niaga lerimaan hasil dan perbelanjaan mengurus Kerajaan selaras dengan Perkara 97 dan 98 Perlembagaan Persekutuan dan Seksyen 7(a) Akta Tatacara Kewangan 1957 (Akta 61).

Akaun Hasil Disatukan bagi tahun berakhir 31 Disember 2015 adalah seperti berikut:

	2015			2014	
	Anggaran RM	Sebenar RM	% Anggaran	Sebenar RM	% Anggaran
BAKI PADA 1 JANUARI		20,202,491,876		17,151,229,230	
HASIL					
Hasil Cukai	1,068,966,200	1,219,627,586	114.09	1,292,398,010	106.86
Hasil Bukan Cukai	4,883,721,229	5,573,562,595	114.14	7,454,467,722	152.77
Terimaan Bukan Hasil	17,790,200	21,206,980	119.21	19,439,890	200.24
Pemberian Persekutuan Dan Bayaranbalik	136,175,600	140,364,579	103.08	135,297,704	102.98
<i>Jumlah Hasil</i>	6,106,153,229	6,954,761,740	113.90	8,931,603,326	142.88
PERBELANJAAN MENGURUS					
Emolumen	685,340,042	665,384,915	97.09	672,398,068	103.83
Perkhidmatan dan Bekalan	590,910,030	630,682,477	106.73	589,018,838	104.78
Asot	26,118,055	25,375,051	97.16	28,274,858	107.73
Pemberian dan Kenaan Bayaran Tetap	554,550,365	545,971,635	98.45	521,234,152	102.59
Perbelanjaan-Perbelanjaan Lain	4,394,150	21,296,071	484.65	39,414,764	1,922.81
<i>Perbelanjaan Mengurus (sebelum caruman)</i>	1,861,312,642	1,888,710,149	101.47	1,850,340,680	105.97
<i>Caruman Kepada Kumpulan Wang Berkanun</i>	4,100,000,000	4,100,000,000	-	4,000,000,000	-
<i>Jumlah Perbelanjaan Mengurus (selepas caruman)</i>	5,961,312,642	5,988,710,149	100.46	5,850,340,680	101.81
<i>Lobihan/(Kurangan) Bagi Tahun</i>		966,051,591		3,051,262,646	
BAKI PADA 31 DISEMBER		<u>21,168,543,467</u>		<u>20,202,491,876</u>	

NOTA KEPADA PENYATA KEWANGAN
bagi tahun berakhir 31 Disember 2015

(a) Hasil

Hasil diakaunkan secara jumlah kasar ke dalam Akaun Hasil kecuali diperuntukkan sebaliknya oleh mana-mana undang-undang. Hasil mengikut penjenisannya bagi tahun berakhir 31 Disember 2015 adalah seperti berikut:

	2015				2014	
	Anggaran	Anggaran	Sebenar		Sebenar	
	Asal RM	Disemak RM	RM	% Anggaran	RM	% Anggaran
HASIL CUKAI						
Royalti-Royalti	654,265,200	548,815,200	670,614,218	122.19	673,136,330	98.27
Cukai Jualan Negeri	440,000,000	440,000,000	462,254,575	105.06	532,420,339	121.00
Sewaan	50,400,000	45,350,000	45,019,185	99.27	44,815,274	88.92
Lain-Lain	33,292,000	34,801,000	41,739,608	119.94	42,026,067	123.46
<i>Jumlah Hasil Cukai</i>	<i>1,177,957,200</i>	<i>1,068,966,200</i>	<i>1,219,627,586</i>	<i>114.09</i>	<i>1,292,398,010</i>	<i>106.86</i>
HASIL BUKAN CUKAI						
Pampasan Gantian	1,835,515,000	2,368,981,312	2,368,981,312	100.00	2,866,524,586	100.00
Hasil Daripada Penjualan Barangan	393,465,500	341,516,500	359,167,066	105.17	411,967,637	105.29
Faedah Dan Pendapatan Tanaman Modal	1,490,460,281	2,024,877,612	2,694,920,507	133.09	4,010,885,905	270.25
Lain-Lain	137,013,525	147,845,805	150,493,710	101.79	165,089,594	119.89
<i>Jumlah Hasil Bukan Cukai</i>	<i>3,856,454,306</i>	<i>4,883,221,229</i>	<i>5,573,562,595</i>	<i>114.14</i>	<i>7,454,467,722</i>	<i>152.77</i>
TERIMAAN BUKAN HASIL						
Pelupusan Aset Tetap	1,600,000	1,600,000	717,548	44.85	1,038,820	64.83
Terimaan Dari Pelbagai Sumber	1,600,000	5,250,000	7,773,171	148.06	6,791,535	399.50
Kompau, Denda Dan Penalti	6,059,300	8,330,200	10,792,401	129.56	8,068,866	171.56
Lain-Lain	1,805,000	2,610,000	1,923,860	73.71	3,540,669	207.66
<i>Jumlah Terimaan Bukan Hasil</i>	<i>11,064,300</i>	<i>17,790,200</i>	<i>21,206,980</i>	<i>119.21</i>	<i>19,439,890</i>	<i>200.24</i>
PEMBERIAN PERSEKUTUAN DAN BAYARANBALIK						
Pemberian Mengikut Kiraan Kepala	35,000,000	35,210,400	35,210,400	100.00	35,249,160	100.00
Pemberian Bayaran Balik	68,497,000	71,475,200	71,482,461	100.01	67,947,481	101.96
Lain-Lain	29,490,000	29,490,000	33,671,718	114.18	32,131,063	108.85
<i>Jumlah Pemberian Persekutuan Dan Bayaranbalik</i>	<i>132,987,000</i>	<i>136,175,600</i>	<i>140,364,579</i>	<i>103.08</i>	<i>135,297,704</i>	<i>102.98</i>
JUMLAH HASIL	5,178,462,806	6,106,153,229	6,954,761,740	113.90	8,901,603,326	142.88

(b) Perbelanjaan Mengurus

Perbelanjaan Mengurus terdiri daripada perbelanjaan bagi Maksud Tanggungan dan Bekalan seperti Emolumen, Perkhidmatan Dan Bekalan, Aset, Pemberian Dan Kenaan Bayaran Tetap dan Perbelanjaan-Perbelanjaan Lain.

Perbelanjaan bagi Maksud Tanggungan adalah perbelanjaan yang dikenakan ke atas Kumpulan Wang Disatukan mengikut undang-undang Negeri.

Perbelanjaan bagi Maksud Bekalan adalah perbelanjaan yang dikenakan ke atas Kumpulan Wang Disatukan berdasarkan kelulusan Dewan Undangan Negeri.

Perbelanjaan Mengurus mengikut Maksud Perbelanjaan bagi tahun berakhir 31 Disember 2015 adalah seperti berikut:

	2015			
	Anggaran Asal	Anggaran Dipinda	Sebenar	%
	RM	RM	RM	Anggaran
PERBELANJAAN TANGGUNGAN				
T.01 Peruntukan diRaja	804,000	804,000	796,839	99.11
T.02 Yang Di-Pertua Dewan Undangan Negeri	4,898,000	4,898,000	4,593,838	93.79
T.03 Suruhanjaya Perkhidmatan Awam	930,185	930,185	759,529	81.65
T.05 Tanggungan Hutang Awam	169,837,537	169,837,537	156,206,234	91.97
T.06 Pelbagai Perkhidmatan	500,000	2,439,317	2,439,316	100.00
T.07 Ahli-Ahli Pentadbiran Dan Ahli-Ahli Dewan Undangan Negeri (Pencen, Ganjaran dan Faedah Kemalangan)	19,200,010	19,310,010	19,301,166	99.95
T.08 Yang di-Pertua Negeri (Pencen, Ganjaran dan Lain-Lain Bayaran Ex-Gratia)	411,600	948,000	747,600	78.86
<i>Jumlah Perbelanjaan Tanggungan</i>	<i>196,581,332</i>	<i>199,167,049</i>	<i>184,844,522</i>	<i>92.81</i>
PERBELANJAAN BEKALAN				
B.11 Pejabat Yang Di-Pertua Negeri	8,633,665	8,661,165	17,423,502	201.17
B.12 Dewan Undangan Negeri Sarawak	16,696,474	16,696,474	16,353,859	97.95
B.13 Suruhanjaya Perkhidmatan Awam	6,184,223	6,184,223	5,240,152	84.73
B.14 Jabatan Ketua Menteri	299,284,230	303,491,656	330,649,148	108.95
B.15 Pentadbiran (Am)	21,521,880	21,869,224	17,230,882	78.79
B.16 Pentadbiran (Bahagian Kuching)	6,440,075	6,775,034	6,562,638	96.87
B.17 Pentadbiran (Bahagian Sri Aman)	5,317,824	5,549,430	5,630,234	101.46
B.18 Pentadbiran (Bahagian Sibul)	5,106,290	5,150,345	4,880,818	94.77
B.19 Pentadbiran (Bahagian Miri)	5,867,338	6,103,236	5,981,192	98.00
B.20 Pentadbiran (Bahagian Limbang)	5,053,941	5,472,337	5,527,358	101.01
B.21 Pentadbiran (Bahagian Sarikei)	4,982,141	5,220,673	5,259,430	100.74
B.22 Pentadbiran (Bahagian Kapit)	5,253,155	5,398,328	5,595,314	103.65
B.23 Pentadbiran (Bahagian Samarahan)	6,281,165	6,703,415	6,528,075	97.38
B.24 Pentadbiran (Bahagian Bintulu)	3,801,907	4,290,669	4,304,003	100.31
B.25 Kementerian Kewangan	191,305	191,305	163,736	85.59
B.26 Pejabat Setiausaha Kewangan Negeri	92,586,741	92,586,741	94,388,413	101.95
B.27 Unit Perancang Negeri	5,729,025	5,729,025	5,228,094	91.26

NOTA KEPADA PENYATA KEWANGAN
bagi tahun berakhir 31 Disember 2015

	Anggaran Asal RM	Anggaran Dipinda RM	Sebenar RM	% Anggaran
B.28 Jabatan Perbendaharaan Negeri	13,513,614	13,639,801	25,665,437	188.17
B.29 Caruman Kepada Kumpulan Wang Berkanun	3,000,000,000	4,100,000,000	4,100,000,000	100.00
B.30 Jabatan Peguam Besar Negeri Sarawak	4,348,461	4,789,540	4,866,680	101.61
B.31 Kementerian Pembangunan Infrastruktur dan Perhubungan	31,246,536	31,312,708	31,155,442	99.50
B.32 Jabatan Kerja Raya	168,984,907	174,837,261	169,154,674	96.75
B.33 Kerja Raya Berulang	150,787,000	150,787,000	164,922,668	109.37
B.34 Kementerian Perancangan Sumber dan Alam Sekitar	79,924,683	80,075,073	78,075,525	97.50
B.35 Jabatan Hutan	69,704,211	69,704,211	69,356,275	99.50
B.36 Jabatan Tanah dan Survei	118,162,001	122,394,603	115,807,206	94.62
B.37 Kementerian Pemodenan Pertanian	5,088,392	5,088,392	4,679,080	91.96
B.38 Jabatan Pertanian	102,186,407	103,322,538	100,182,496	96.96
B.39 Jabatan Pengairan dan Saliran	49,944,759	49,944,759	47,856,939	95.82
B.40 Kementerian Pembangunan Sosial	76,177,178	100,147,078	98,380,360	98.24
B.41 Kementerian Kerajaan Tempatan dan Pembangunan Komuniti	14,455,282	14,455,282	15,010,899	103.84
B.42 Kuasa Tempatan	49,000,000	49,000,000	50,155,381	102.36
B.43 Majlis Bandaraya Kuching Selatan	5,297,800	5,297,800	5,297,800	100.00
B.44 Jabatan Muzium	8,546,857	8,599,013	8,907,367	103.59
B.45 Kementerian Perumahan	3,930,971	5,105,225	5,023,737	98.40
B.46 Kementerian Pembangunan Luar Bandar	3,712,042	3,745,397	3,415,962	91.20
B.47 Kementerian Pembangunan Perindustrian	4,800,955	4,878,827	4,779,687	97.97
B.48 Dewan Bandaraya Kuching Utara	21,000,000	21,000,000	22,100,000	105.24
B.49 Jabatan Agama Islam	23,617,896	23,617,896	23,139,608	97.97
B.50 Mahkamah Syariah	7,381,181	7,450,681	7,492,949	100.57
B.51 Jabatan Kebajikan Masyarakat Negeri Sarawak	60,103,261	60,334,761	60,635,867	100.50
B.52 Kementerian Pelancongan	6,803,623	6,920,049	11,048,146	159.65
B.71 Pentadbiran (Bahagian Mukah)	6,690,484	6,826,908	6,426,916	94.14
B.72 Pentadbiran (Bahagian Betong)	6,250,946	6,462,492	6,412,907	99.23
B.73 Kementerian Kemudahan Awam	7,402,515	7,535,497	8,296,702	110.10
B.74 Kementerian Kemajuan Tanah	6,315,832	6,410,737	6,592,626	102.84
B.75 Jabatan Perkhidmatan Pembetungan	1,708,905	1,708,905	1,542,825	90.28
B.76 Kementerian Kebajikan, Wanita dan Pembangunan Keluarga	7,643,470	8,018,085	7,976,439	99.48
B.77 Jabatan Mufti Negeri Sarawak	2,610,843	2,661,794	2,560,179	96.18
Jumlah Perbelanjaan Bekalan	4,616,272,391	5,762,145,593	5,803,865,627	100.72
PERBELANJAAN MENGRUS	4,812,853,723	5,961,312,642	5,988,710,149	100.46

Maklumat terperinci Perbelanjaan Mengurus dapat dirujuk di Lampiran 1a - Penyata Perbelanjaan Mengurus Mengikut Objek Am/Objek Sebagai dan Lampiran 1b - Penyata Perbelanjaan Mengurus Mengikut Program/Aktiviti/Sub-Aktiviti bagi tahun berakhir 31 Disember 2015.

6. AKAUN PINJAMAN DISATUKAN

Akaun Pinjaman Disatukan mengaikaun semua terimaan dan bayaran balik pinjaman mengikut bidang kuasa undang-undang Negeri.

Mulai tahun kewangan 2012, pinjaman telah diklasifikasi sebagai Pinjaman dan Bantuan Luar Negeri selaras dengan Para 1.10. *Cash Basis* IPSAS.

Bayaran hutang Negeri yang merangkumi amaun pokok dan faedah tidak diakaun di Akaun Pinjaman Disatukan sebaliknya dikenakan kepada perbelanjaan bagi Maksud Tanggungan T05 berjumlah RM156,206,234 seperti di Nota 5(b). Semua baki pinjaman dipindah ke Kumpulan Wang Pembangunan pada akhir tahun.

Akaun Pinjaman Disatukan pada 31 Disember 2015 adalah seperti berikut:

	2015 (Debit)/Kredit RM	2014 (Debit)/Kredit RM
PINJAMAN		
Dari Kerajaan Persekutuan Untuk:		
Kementerian Pembangunan Perindustrian	77,211,996	63,390,000
Kementerian Perancangan Sumber Dan Alam Sekitar	6,880,000	2,000,000
Lembaga Penyatuan Dan Pemulihan Tanah Sarawak (SALCRA)	22,648,000	18,800,000
Lembaga Air Kuching	90,000,000	27,057,760
Lembaga Air Sibul	10,474,357	13,082,620
Lembaga Kemajuan Tanah Sarawak	3,815,000	5,450,000
Bekalan Air Luar Bandar Negeri Sarawak	127,042,283	42,113,031
Projek Naik Taraf Loji/Kolam Takungan Paip Utama Sri Aman	2,960,828	19,420,788
JUMLAH PINJAMAN PADA 31 DISEMBER	341,032,464	191,314,199
PINDAHAN		
PINDAHAN KE		
Kumpulan Wang Pembangunan	341,032,464	191,314,199
BAKI AKAUN PINJAMAN DISATUKAN PADA 31 DISEMBER	-	-

7. AKAUN AMANAH DISATUKAN

Akaun Amanah Disatukan mengaikaun semua terimaan dan bayaran wang amanah mengikut kehendak undang-undang, akta-akta amanah, suratcara amanah dan arahan amanah. Akaun Amanah Disatukan terdiri daripada Kumpulan Wang Amanah Kerajaan, Kumpulan Wang Amanah Awam dan Akaun Deposit.

Bagi Pelbagai Kumpulan Wang Amanah Kerajaan, sebahagian urus niaga semasa terdiri daripada urus niaga Akaun Penyelesaian Utama Perbendaharaan yang mengaikaun urus niaga bagi Akaun Kawalan, Akaun Kena Bayar dan akaun seumpamanya yang tidak melibatkan terimaan atau bayaran sebenar.

NOTA KEPADA PENYATA KEWANGAN
bagi tahun berakhir 31 Disember 2015

Akaun Amanah Disatukan pada 31 Disember 2015 adalah seperti berikut:

	<i>Baki pada 01.01.2015 (Debit)/Kredit</i>	<i>Debit</i>	<i>Kredit</i>	<i>Baki pada 31.12.2015 (Debit)/Kredit</i>
	<i>RM</i>	<i>RM</i>	<i>RM</i>	<i>RM</i>
KUMPULAN WANG AMANAH KERAJAAN				
Kumpulan Wang Pembangunan	4,208,702,540	3,620,355,676	4,751,109,883	5,339,456,747
<i>Jumlah Kumpulan Wang Pembangunan</i>	4,208,702,540	3,620,355,676	4,751,109,883	5,339,456,747
 Akaun Penyelesaian Kerajaan	(6,532,286)	680,440,928	681,749,417	(5,223,797)
Akaun Pemiagaan	(45,289,576)	172,241,562	239,114,173	21,583,035
Akaun Pinjaman	12,544,007	9,578,331	7,650,296	10,615,972
Akaun Dana Kontingensi	150,000,000	374,211,134	474,211,134	250,000,000
Akaun Amanah Pelbagai	1,660,928,600	2,690,585,534	2,444,138,013	1,414,481,079
<i>Jumlah Kumpulan Wang Amanah Kerajaan</i>	1,771,650,745	3,927,057,489	3,846,863,033	1,691,456,289
 KUMPULAN WANG AMANAH AWAM				
Amanah Khas	182,592,237	35,757,839	33,092,696	179,927,094
Amanah Am	19,643,635	323,974,824	330,833,423	26,502,234
<i>Jumlah Kumpulan Wang Amanah Awam</i>	202,235,872	359,732,663	363,926,119	206,429,328
 AKAUN DEPOSIT				
Deposit Am	64,878,268	39,166,551	47,778,009	73,489,726
Deposit Khas	396,150,449	762,171,131	905,606,079	539,585,397
<i>Jumlah Akaun Deposit</i>	461,028,717	801,337,682	953,384,088	613,075,123
 AKAUN KENA BAYAR				
Akaun Kena Bayar	178,964,008	178,969,319	424,807,090	424,801,779
<i>Jumlah Akaun Kena Bayar</i>	178,964,008	178,969,319	424,807,090	424,801,779
 JUMLAH AKAUN AMANAH DISATUKAN	6,822,581,882	8,887,452,829	10,340,090,213	8,275,219,266

NOTA KEPADA PENYATA KEWANGAN
bagi tahun berakhir 31 Disember 2015

(a) Kumpulan Wang Amanah Kerajaan

Kumpulan Wang Amanah Kerajaan mengaun terimaan dari peruntukan Kerajaan dan bayaran bagi maksud tertentu mengikut Seksyen 10 Akta Tatacara Kewangan 1957 (Akta 61). Kumpulan Wang Amanah Kerajaan terdiri daripada Kumpulan Wang Amanah Pembangunan dan Pelbagai Kumpulan Wang Amanah Kerajaan.

- (i) Kumpulan Wang Pembangunan mengaun terimaan dan bayaran pembangunan seperti yang diperuntukkan oleh Akta Kumpulan Wang Pembangunan 1966 (Akta 406).

Terimaan utama bagi kumpulan wang ini terdiri daripada caruman dari Akaun Hasil Disatukan, pinjaman yang diambil bagi maksud pembangunan dan terimaan bayaran balik pinjaman yang dikeluarkan daripada kumpulan wang ini.

Bayaran kumpulan wang ini adalah Perbelanjaan Pembangunan secara langsung atau pinjaman.

Kumpulan Wang Pembangunan pada 31 Disember 2015 adalah seperti berikut:

	2015 (Debit)/Kredit RM	2014 (Debit)/Kredit RM
BAKI PADA 1 JANUARI	4,208,702,540	3,589,672,144
TERIMAAN		
Pemberian Persekutuan	28,728,119	37,727,157
Pindahan Dari Akaun Pinjaman Disatukan	341,032,464	191,314,199
Caruman Dari Akaun Hasil Disatukan	4,000,000,000	4,000,000,000
Bayaran Balik Pinjaman Daripada Badan Berkanun Dan Lain-Lain	125,264,517	110,748,508
Pelbagai	256,084,783	2,189,302
Jumlah Terimaan	4,751,109,883	4,341,979,166
BAYARAN		
Perbelanjaan Pembangunan		
Langsung	3,334,171,252	3,569,735,699
Pinjaman	286,184,424	153,213,071
Jumlah Bayaran	3,620,355,676	3,722,948,770
Lebihan/(Kurangan) Bagi Tahun	1,130,754,207	619,030,396
BAKI KUMPULAN WANG PEMBANGUNAN PADA 31 DISEMBER	5,339,456,747	4,208,702,540

Maklumat terperinci Perbelanjaan Pembangunan dapat dinujuk di Lampiran 2 - Penyata Perbelanjaan Pembangunan bagi tahun berakhir 31 Disember 2015.

NOTA KEPADA PENYATA KEWANGAN
bagi tahun berakhir 31 Disember 2015

- (ii) Pelbagai Kumpulan Wang Amanah Kerajaan terdiri daripada Akaun Penyelesaian, Akaun Perniagaan, Akaun Pinjaman, Akaun Dana Kontingensi dan Akaun Amanah Pelbagai yang ditubuh di bawah Seksyen 10 Akta Tatacara Kewangan 1957 [Akta 61] bagi maksud tertentu. Sumber kewangan kumpulan wang ini adalah caruman daripada Kerajaan. Sebahagian dari kumpulan wang ini merupakan kumpulan wang pusingan manakala yang lain adalah bagi bayaran langsung.

Pelbagai Kumpulan Wang Amanah Kerajaan pada 31 Disember 2015 adalah seperti berikut:

	2015 (Debit)/Kredit RM	2014 (Debit)/Kredit RM
AKAUN PENYELESAIAN KERAJAAN		
Akaun Semasa Antara Pentadbiran	(11,169,579)	(12,467,248)
Akaun Penyelesaian Utama Perbendaharaan	5,844,766	5,826,095
Akaun Pendahuluan Persendirian (Pegawai Awam)	101,016	108,867
<i>Jumlah Akaun Penyelesaian Kerajaan</i>	<i>(5,223,797)</i>	<i>(6,532,286)</i>
AKAUN PERNIAGAAN		
Akaun Stor Tak Teruntuk Dan Kerja	21,583,035	(45,289,576)
<i>Jumlah Akaun Perniagaan</i>	<i>21,583,035</i>	<i>(45,289,576)</i>
AKAUN PINJAMAN		
Akaun Pinjaman Pengangkutan, Komputer Dan Alat/Perkakas Isi Rumah	10,615,972	12,544,007
<i>Jumlah Akaun Pinjaman</i>	<i>10,615,972</i>	<i>12,544,007</i>
AKAUN DANA KONTINGENSI		
Akaun Dana Kontingensi	250,000,000	150,000,000
<i>Jumlah Akaun Dana Kontingensi</i>	<i>250,000,000</i>	<i>150,000,000</i>
AKAUN AMANAH PELBAGAI		
Akaun Amanah Pelbagai	1,414,481,079	1,660,928,600
<i>Jumlah Akaun Amanah Pelbagai</i>	<i>1,414,481,079</i>	<i>1,660,928,600</i>
JUMLAH PELBAGAI KUMPULAN WANG AMANAH KERAJAAN	1,691,456,289	1,771,650,745
AKAUN KENA BAYAR		
Akaun Kena Bayar	424,801,779	178,964,008
<i>Jumlah Akaun Kena Bayar</i>	<i>424,801,779</i>	<i>178,964,008</i>

NOTA KEPADA PENYATA KEWANGAN
bagi tahun berakhir 31 Disember 2015

(b) Kumpulan Wang Amanah Awam

Kumpulan Wang Amanah Awam mengaun terimaan dan bayaran bagi maksud tertentu mengikut akta khas atau Akta Tatacara Kewangan 1957 (Akta 61). Kumpulan Wang Amanah Awam terdiri daripada Amanah Khas yang diwujudkan di bawah aktanya sendiri dan Amanah Am yang diwujudkan di bawah Seksyen 9 Akta Tatacara Kewangan 1957 (Akta 61). Sumber kewangan kumpulan wang ini adalah daripada badan-badan atau orang perseorangan untuk tujuan tertentu.

Kumpulan Wang Amanah Awam pada 31 Disember 2015 adalah seperti berikut:

	2015 (Debit)/Kredit RM	2014 (Debit)/Kredit RM
AMANA KHAS		
Akaun Kumpulan Wang Simpanan Pekerja-Pekerja Tak Berpencen (GEPF)	27,534,496	28,059,618
Akaun Kumpulan Wang Simpanan Guru-Guru (TPF)	4,226,214	4,139,549
Akaun Kumpulan Wang Simpanan Pekerja-Pekerja Pihak Berkuasa Tempatan (LAEPP)	3,556,369	3,723,695
Dana Lembaga Pengurusan Penyu	2,920,664	3,556,227
Dana Getah	6,036,568	11,526,550
Dana Kawasan Konsesi Hutan (Pemulihan Dan Pembangunan)	128,018,771	125,423,469
Dana Boya Dan Api	7,444,300	5,967,314
Dana Amanah Penyu	189,712	195,815
<i>Jumlah Amanah Khas</i>	179,927,094	182,592,237
AMANA AM		
Akaun Wang Amanah Pelbagai	5,821,940	8,159,293
Akaun Penyelesaian Wang Amanah	20,680,294	11,484,342
<i>Jumlah Amanah Am</i>	26,502,234	19,643,635
JUMLAH KUMPULAN WANG AMANA AWAM	206,429,328	202,235,872

(c) Akaun Deposit

Akaun Deposit terdiri daripada Deposit Am dan Deposit Khas. Deposit Am dan Deposit Khas adalah wang yang diterima khusus bagi sesuatu maksud di bawah undang-undang atau perjanjian dan perlu dibayar balik apabila maksud telah tercapai.

Akaun Deposit bagi setiap kategori Deposit pada 31 Disember 2015 adalah seperti berikut:

	2015 (Debit)/Kredit RM	2014 (Debit)/Kredit RM
DEPOSIT AM		
Sekuriti	48,908,548	37,043,494
Estet	5,123,110	7,037,274
Am	13,573,448	13,600,155
Tender	1,000,273	2,312,998
Jabatan Akauntan Negara Sarawak	4,884,347	4,884,347
<i>Jumlah Deposit Am</i>	73,489,726	64,878,268

NOTA KEPADA PENYATA KEWANGAN
bagi tahun berakhir 31 Disember 2015

	2015 (Debit)/Kredit RM	2014 (Debit)/Kredit RM
DEPOSIT KHAS		
Jabatan Tanah Dan Survei	406,915,440	252,907,994
Jabatan Kerja Raya	110,323,175	120,025,146
Jabatan Pertanian	8,500,319	9,618,615
Jabatan Hutan	13,846,463	13,598,694
<i>Jumlah Deposit Khas</i>	539,585,397	396,150,449
JUMLAH AKAUN DEPOSIT	613,075,123	461,028,717

8. MEMORANDUM ASET

Memorandum Aset menunjukkan sebahagian aset kewangan Kerajaan iaitu Pinjaman Boleh Dituntut dan Pelaburan yang dikenakan kepada Perbelanjaan Mengurus atau Pembangunan, tetapi tidak dinyatakan dalam Penyata Kedudukan Kewangan.

(a) Pinjaman Boleh Dituntut

Pinjaman Boleh Dituntut adalah baki pinjaman yang diberikan oleh Kerajaan Negeri kepada Badan Berkanun, Pihak Berkuasa Tempatan, Skim Pinjaman Pelajar dan Pelbagai. Maklumat terperinci Pinjaman Boleh Dituntut dapat dirujuk di Lampiran 3 - Penyata Akaun Memorandum Pinjaman Boleh Dituntut pada 31 Disember 2015.

Pinjaman Boleh Dituntut pada 31 Disember 2015 adalah seperti berikut:

	<i>Baki Belum Selesai pada</i>	
	2015 RM	2014 RM
Badan Berkanun	2,208,628,330	2,217,551,907
Pihak Berkuasa Tempatan	524,000	1,805,143
Skim Pinjaman Pelajar	421,780	423,430
Pelbagai	235,843,541	227,279,541
JUMLAH PINJAMAN BOLEH DITUNTUT	2,445,417,651	2,447,060,021

(b) Pelaburan

Pelaburan adalah pegangan ekuiti dalam syarikat. Maklumat terperinci Pelaburan dapat dirujuk di Lampiran 4 - Penyata Akaun Memorandum Pelaburan pada 31 Disember 2015.

Pelaburan pada 31 Disember 2015 adalah seperti berikut:

	<i>Nilai Buku</i>	
	2015 RM	2014 RM
Syarikat	4,214,122,446	4,284,047,823
JUMLAH PELABURAN	4,214,122,446	4,284,047,823

9. MEMORANDUM LIABILITI

Memorandum liabiliti menunjukkan sebahagian liabiliti Kerajaan iaitu Hutang Awam yang tidak dinyatakan dalam Penyata Kedudukan Kewangan.

(a) Hutang Awam

Pada akhir tahun, hutang luar negeri dalam mata wang asing ditukar kepada nilai setara Ringgit Malaysia dengan menggunakan kadar pertukaran Bank Negara Malaysia seperti pada 31 Disember 2015.

Maklumat terperinci Hutang Awam dapat dirujuk di Lampiran 5 - Penyata Akaun Memorandum Hutang Awam pada 31 Disember 2015.

Hutang Awam pada 31 Disember 2015 adalah seperti berikut:

	2015	2014
	RM	RM
PINJAMAN		
Kerajaan Persekutuan	2,535,633,635	2,330,389,780
JUMLAH HUTANG AWAM	2,535,633,635	2,330,389,780

10. LIABILITI LUAR JANGKA

Liabiliti Luar Jangka akan menjadi liabiliti sebenar Kerajaan sekiranya entiti berkenaan gagal memenuhi obligasi perjanjian atau berlaku sesuatu peristiwa tertentu. Ini termasuk *back-to-back guarantee* yang diberi oleh Kerajaan Negeri kepada Kerajaan Persekutuan Malaysia untuk kemudahan kredit yang diperolehi oleh entiti-entiti korporat yang berkaitan. Bagi tahun 2015, tiada *back-to-back guarantee* diberi oleh Kerajaan Negeri kepada Kerajaan Persekutuan Malaysia.

Laporan terperinci mengenai Jaminan Berkanun boleh dirujuk kepada Lampiran 6 Penyata Akaun Memorandum Jaminan Berkanun.

11. AKAUN BELUM TERIMA

Akaun Belum Terima pada 31 Disember 2015 berjumlah *RM1,064,902,193* berdasarkan rekod Kementerian/Jabatan dilaporkan sebagai maklumat tambahan, walaupun Kerajaan Negeri mengamalkan asas perakaunan tunai ubahsuai.

www.audit.gov.my

JABATAN AUDIT NEGARA MALAYSIA
No. 15, Aras 1-5
Persiaran Perdana, Presint 2
Pusat Pentadbiran Kerajaan Persekutuan
62518 Wilayah Persekutuan Putrajaya